

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tanja Kozorog Blatnik

Stilne posebnosti spletnega novinarstva: primerjava vesti in poročil v Delu in na MMC-ju

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tanja Kozorog Blatnik

Mentorica: red. prof. dr. Monika Kalin Golob

Stilne posebnosti spletnega novinarstva: primerjava vesti in poročil v Delu in na MMC-ju

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

Hvala vsem, ki ste mi pomagali in potrpežljivo čakali.

Stilne posebnosti spletnega novinarstva: primerjava vesti in poročil v Delu in na MMC-ju

Ta diplomska naloga se posveča jeziku in stilu spletnih medijev. Stilistične posebnosti spletnih medijev so predstavljene na podlagi jezikovnostilne analize prispevkov (poročil in vesti) v tiskanem mediju, časniku Delo, in na spletni strani MMC RTV Slovenija (www.rtv slo.si). Primerjava se osredotoča na samo obliko prispevkov, njihovo dolžino (spletni so praviloma daljši), fotografije v prispevkih (na spletu je obvezna, v časopisu ne), pa tudi na naslovje, njegovo členjenost in se ločeno posveča drugačni obliki sinopsisa, ki je na spletu krajši, deloma avtomatiziran. Spletni prispevki so si ne glede na dolžino, temo in njeno pomembnost oblikovno precej podobni, zato morajo pisci pozornost pritegniti predvsem z jezikovnimi sredstvi. Posledično avtorji prispevkov na spletu pogosteje uporabljajo določene vrste aktualizmov (predvsem retorične figure, kot sta metafora in metonimija, in ločila v naslovih – najpogostejše je dvopičje), precej pogosta pa je tudi raba razaktualiziranih metafor in metonimij, s čimer novinarji popestrijo svoje prispevke, obenem pa tudi varčujejo s prostorom tam, kjer je to potrebno – torej v naslovih in sinopsisih, ki so v primerjavi s časopisnimi bolj prostorsko omejeni.

Ključne besede: stil, spletni mediji, poročilo, vest, MMC RTV Slovenija, Delo.

Stylistics of online journalism: comparison of news and news reports in Delo and on MMC

This work analyses the language and style of online media. Special stylistic devices of online journalism are based on linguostylistic analysis of articles (news reports and news) in the newspaper Delo and on a website MMC RTV Slovenija (www.rtv slo.si). Comparison focuses on article form, their length (those published on web are longer), photographs in articles (online, they are a crucial part of articles, in newspapers they are optional), headlines, how they are structured, and then focuses on new, different synopsis, which is shorter and partially automatized on web. Online articles are usually graphically very similar regardless the length or importance of the topics. Therefore the journalists use language to gain readers' attention. Authors of online articles more often use certain actualisms (such as metaphor, metonymy and punctuation marks – most oftenly colon) and deactualised metaphors or metonymys in order to make their articles more interesting and save space, when that is necessary – in headlines and synopses, which are usually limited by space.

Key words: style, online media, news, report, MMC RTV Slovenija, Delo.

Kazalo vsebine

1 Uvod	8
1.1 Opredelitev raziskovalnih vprašanj	9
1.2 Metode preučevanja	10
1.3 Preučevano gradivo.....	11
1.4 Opis vsebine diplomskega dela.....	11
2 Nov medij in nove možnosti jezikovnih izbir	13
2.1 Splet kot novi medij	13
2.1.1 Razvoj novinarskih spletnih strani	13
2.1.2 Način branja na spletu	18
2.1.3 Značilnosti spletnih prispevkov	22
2.2 O jeziku in stilu	24
2.2.1 Jezik na spletu	24
2.2.2 O stilu	25
2.2.3 Jezik v poročevalstvu	27
2.2.4 Aktualizacija in avtomatizacija	27
3 Stilistična analiza prispevkov na MMC-ju in v Delu	31
3.1 Metodologija	32
3.2 Predstavitev gradiva.....	33
3.2.1 Spletna stran MMC RTV Slovenija (www.rtv slo.si)	33
3.2.2 Predstavitev časnika Delo	35
3.2.3 Gradivo.....	35
3.3 Novinarske zvrsti in informativni žanri.....	36
3.3.1 Vestičarska novinarska vrsta	36
3.3.2 Poročevalska novinarska vrsta	37
3.4. Analiza oblike in dolžine	38
3.5 Analiza fotografij in videovsebin	40
3.6 Analiza naslovja.....	41
3.6.1 Funkcije naslovov	43
3.6.2 Členjenost naslovja	44
a) Naslovje v poročevalnih vrstah	44
b) Naslovje v vestičarskih vrstah	46
3.6.3 Analiza sinopsisa.....	47
3.6.4 Analiza mednaslovov	49
3.7 Uporaba časovnih prislovov	50
3.8 Analiza avtomatizmov	52
3.8.1 Avtomatizmi v velikem naslovu	52
3.8.2 Avtomatizmi v sinopsisu	52
3.8.3 Avtomatizmi v besedilu	53
3.9 Analiza aktualizmov	53
3.9.1 Aktualizmi v naslovih	54
a) Uporaba ločil v naslovih	54
b) Uporaba retoričnih tropov in figur v naslovih	54
3.9.2 Aktualizmi v sinopsisu	56

3.9.3 Aktualizmi v besedilu.....	57
a) Retorični tropi in figure.....	57
b) Časovno zaznamovano izrazje.....	58
c) Strokovno izrazje, tujke in prevzete besede.....	58
č) Ekspresivno izrazje.....	60
4 Sklep.....	61
5 Literatura.....	65
Priloge.....	67

Kazalo prilog

Priloga A.1: Zalar predlagal Maslešo.....	67
Priloga A.2: Masleševa kandidatura razdelila državni zbor.....	67
Priloga B.1: Kučan bo svetovalec vlade.....	69
Priloga B.2: Pahor: Kučan je človek z izjemno politično in človeško modrostjo.....	71
Priloga C.1: Iskanje soglasja za reforme.....	72
Priloga C.2: Pahor: Vstopnica na nemško-francoski voz so radikalnejše reforme.....	73
Priloga Č.1: Odstavitev Rotnika razburila delavce.....	75
Priloga Č.2: Bo SD zaradi Rotnika interpeliral Radićevo?.....	76
Priloga D.1: O Patrii in Čisti lopati menda niso govorili.....	78
Priloga D.2: Pahor pri Brezigarjevi: O Patrii in drugih primerih ni bilo govora.....	79
Priloga E.1: Žbogar: Kučan kot posebni poročevalec o BiH lahko da dodano vrednost.....	81
Priloga E.2: Žbogar: Kučan bo poročevalec z "dodano vrednostjo".....	82
Priloga F.1: Banke bodo plačale skoraj štiri milijone evrov.....	84
Priloga F.2: Tudi Banka Slovenije potrdila vračanje neupravičenih provizij.....	85
Priloga G.1: Uroš Rotnik odstavljen zakonito.....	86
Priloga G.2: HSE: Zamenjava Rotnika je bila zakonita.....	87
Priloga H.1: Umrli delavec.....	88
Priloga H.2: Usodni petek v službi.....	89
Priloga I.1: Deklica pritekla pred avto.....	89
Priloga I.2: Poškodbe prehude za štiriletno deklico.....	90
Priloga J.1: Bodo upniki Globala poplačani skoraj v celoti?.....	90
Priloga J.2: 102 milijona evrov terjatev pri stečaju Preventa.....	91
Priloga K.1: Pogonska goriva od torca dražja.....	92
Priloga K.2: Spet se bomo vozili dražje.....	92
Priloga L.1: Do iztreznitve pridržali 193 voznikov.....	93
Priloga L.2: Bilanca martinovega: 465 opitih, 193 pridržanih.....	93

Priloga M.1: Policist je po nesreči kar odpeljal	94
Priloga M.2: Novomeški komandir pobegnil s kraja nesreče	94
Priloga N.1: Pokojnine v povprečju višje za 1,25 evra	95
Priloga N.2: Pokojnine višje za 0,2 odstotka	95
Priloga O.1: Škoda po poplavah 251 milijonov evrov, vlada bo za pomoč prosila EU	96
Priloga O.2: Septembske poplave povzročile 251 milijonov evrov škode	97

1 Uvod

»Le kam so šli vsi bralci?« se v uvodu svojega dela *Elementi spletnega novinarstva* sprašuje Rey G. Rosales (2006, 1). Odgovor je preprost – na splet. Z razvojem spleta in tehnologij, ki posamezniku omogočajo dostop do njega (računalniki, tablični računalniki, dlančniki, mobilni telefoni s povezavo do spleta ipd.), se je namreč vsakemu posamezniku odprl širok spekter informacij, do katerih lahko kadar koli dostopa.

Tanja Oblak in Gregor Petrič v svojem delu *Splet kot medij in mediji na spletu* pravita, da »splet kot medij predstavlja heterogeno medijsko tehnologijo in kompleksno komunikacijsko platformo, ki producira ohlapno in kompleksno mrežo med seboj povezanih aktivnosti in komunikacijskih aren« (Oblak in Petrič 2005, 16).

A ravno zato, ker je informacij ogromno, posameznik pa težko izbere, kje in katero bo našel oz. iskal, so se oblikovale spletne strani, ki uporabnikom spleta ponujajo najpomembnejše in najbolj ažurne informacije na enem mestu – t. i. novičarske spletne strani. Na začetku, pravi Andrej Škerlep (1998), so tovrstne spletne strani zgolj ponujale vsebine, ki so bile prvotno ustvarjene za drug medij, npr. časopise ali televizijo, in so jih zgolj »prestavili« še na splet. Sčasoma pa so se te spletne strani razvile v povsem samostojne medije, ki ustvarjajo svoje vsebine, bolj ali manj ločeno od časopisov, televizij itd.

Poleg novic pa pogosto ponujajo tudi družabne spletne mreže, kjer si lahko uporabniki izmenjujejo mnenja o aktualnih dogodkih, se »pogovarjajo« o prispevkih, ki so jih ravnokar prebrali, predvsem pa ustvarjajo nova prijateljstva in poznanstva. Razvoj tehnologij poleg tega uporabniku vedno pogosteje omogoča, da na spletnih straneh ne le prebere, kaj se je kje zgodilo, ampak si lahko kadar koli tudi ogleda fotografije ali videoposnetke dogodka ali dogajanja, posluša avdioposnetek ali pa si, ko mu čas dopušča, ogleda oz. posluša zeleno informativno ali katero koli drugo oddajo. Bralec oz. obiskovalec spletne strani si lahko tako vsebine, ki ga zanimajo, ogleda, prebere, ko ima čas, in ne, ko je oddaja na sporedu. Za razliko od tradicionalnih medijev (z izjemo radia) pa je splet tudi veliko bolj ažuren, saj prinaša nove informacije skoraj v realnem času. Medtem ko iz časopisov navadno izvemo, kaj se je dogajalo dan prej, na spletu vidimo, kaj se doma in po svetu dogaja ravno tisti trenutek.

Zato ni nenavadno, da se »potrošniki preprosto obračajo stran od knjig in časopisov in vedno pogosteje uporabljajo radio, televizijo in še posebno internet«, kot ugotavlja Rosales (2006,

1). »Vse manj berejo predvsem mladi odrasli, ki odraščajo v svetu brezžičnega dostopa do svetovne mreže, ki je vedno na voljo. Te mreže so, vsaj tako se zdi, nadomestile tradicionalno črnilo z navadami novega medija,« o spremembah v obnašanju bralcev še piše Rosales (2006, 1).

Novi mediji, s povsem drugačnim načinom podajanja informacij, pa so seveda oblikovali tudi drugačen način branja na spletu, pravi David Crystal (2006) v svojem delu *Jezik in splet (Language and Internet)*. Na spletu namreč nihče ne bere tako, da lista od prve do zadnje strani časnika ali da posluša informativno oddajo od začetka do konca, ampak ob pomoči iskalnikov, prijateljev, znancev, družbenih in družabnih omrežij najde neposredne povezave do vsebin, ki ga zanimajo. Ali pa dostopa do novičarskih spletnih strani in na njih med kopico zbranih poišče tiste informacije, ki jih želi vedeti.

Zaradi povsem drugačnega načina, kako splet kot medij deluje, so se mu prilagodili tudi pisci oz. ustvarjalci njegovih vsebin – od novinarjev, ki za spletne medije poročajo, do bralcev, ki s svojimi komentarji, informacijami, fotografijami pogosto te prispevke tudi soustvarjajo. Spletno novinarstvo je namreč nekakšen konglomerat vseh medijev, ki smo jih poznali v preteklosti – vsebuje namreč vse od besedila in fotografij (tiskani mediji) do avdio- (radio) in videoposnetkov (televizija), pri čemer pa je znano, da ima vsak od omenjenih medijev svoje zakonitosti oz. načela, po katerih deluje.

1.1 Opredelitev raziskovalnih vprašanj

A kljub dejstvu, da v spletnih novinarskih prispevkih najdemo marsikaj, je v ospredju še vedno besedilo. Besedilo, podano v – na prvi pogled – podobni obliki kot v tiskanih medijih. Glede na to, da je način novinarskega pisanja oz. ubesedovanja specifičen za vsak medij, niti ni presenetljivo, da se je tudi temu novemu mediju, spletu, novinar moral prilagoditi tudi s svojim načinom podajanja informacij, vključno z jezikom, ki ga uporablja, saj je ta, ko gre podajanje informacij, ključen.

V svoji diplomski nalogi se bom posvetila temu vidiku spletnega novinarstva – ne samo novemu načinu novinarskega pisanja oz. poročanja, ampak predvsem jeziku, jezikovnim izbiram, ki jih novinarji vsak dan znova ponavljajo v tem novem okolju, na spletu.

Ugotavljala bom, ali se je skupaj z novimi tehnologijami (spletom) tako kot večkrat skozi zgodovino (ob razvoju tiska, radia in televizije) razvil tudi specifičen stil novinarskega

pisanja, ki ga najdemo zgolj v spletnih medijih. Poleg tega pa me bo zanimalo tudi, ali so jezikovne izbire v prispevkih, objavljenih na spletu, in tiste v časopisih, drugačne. Torej, ali je poročevalski stil na spletu drugačen od tistega v tiskanih medijih – kljub dejstvu, da gre v osnovi za novinarsko dejavnost in dva medija, ki informacije podajata v pisani obliki.

1.2 Metode preučevanja

Da bi raziskala razlike med novinarskih pisanjem za časopis in splet, bom primerjala po 16 prispevkov iz časnika Delo (osem poročil in osem vesti) ter 16 prispevkov, objavljenih na spletnem portalu MMC RTV Slovenija (krajše MMC). Najprej se bom lotila preučevanja in komparativne analize oblikovnih značilnosti prispevkov: dolžine, dolžine naslovov, števila mednaslovov, količine slikovnega in (na spletu) videomateriala. Zaradi manj omejenega (oz. ponekod celo neomejenega) prostora na spletu, domnevam, da se je spremenil tudi način pisanja pri klasičnih informativnih žanrih (vesti, poročila, tudi članki), saj osnovnih zahtev, ki je te žanre omejeval – kratkosti in jedrnatosti –, ni več, poleg tega pa prispevki nastajajo v nekem povsem novem okolju, ki ima, tako kot tradicionalni mediji, svoje zakonitosti.

Nato se bom posvetila jezikovnostilni analizi po Korošču najizrazitejše stilne prvine v pisnem poročevalstvu – naslovov (Korošec 1998, 43). Primerjala bom tako dolžino in prostor, ki ga zavzemajo naslovov, kot tudi izbiro izrazja (aktualizmov oz. avtomatizmov v naslovih) in samo vlogo naslovov. Posvetila se bom tudi prvinam, ki sestavljajo naslovje in ločeno pogledala, kako pogosto (če sploh) se stilno zaznamovano izrazje pojavlja v sinopsisih oz. vodilih. Primerjala bom tudi pogostost uporabe mednaslovov.

Nato se bom osredotočila na stilno analizo avtomatizmov in aktualizmov (npr. retoričnih figur in tropov, zaznamovanega izrazja) v samem besedilu in pogledala še, kako pogosta je uporaba novih besed na spletu v primerjavi s klasičnim tiskanim medijem. Pri tem se bom opirala na Slovar slovenskega knjižnega jezika (1993) in Slovenski pravopis (2001).

Skratka, poskušala bom ugotoviti, ali z jezikovnega vidika obstaja med podajanjem informacij na spletu in v tiskanem mediju razlika ali ne, oz. ali je izbor jezikovnih sredstev glede na drugačen način branja in glede na zahteve novega medija spremenjen.

1.3 Preučevano gradivo

Gradivo za komparativno analizo bodo prispevki o istih temah, objavljeni na spletu (na spletni strani MMC RTV Slovenija) in v tiskanem mediju, časniku Delo. Najprej bom predstavila oba medija, njuno zgodovino in današnji položaj, kot ga imata v slovenskem medijskem prostoru.

Prispevki, ki jih analiziram, so bili objavljeni med 8. in 19. novembrom 2010, izbirala pa sem jih na podlagi dveh kriterijev. Prvi je bil, da je tematika ista, torej, da ubesedujeta isti dogodek oz. dogajanje, drugi pa, da ju po teoriji novinarskih vrst uvrščamo v isto novinarsko zvrst, saj, kot je znano, za vsako izmed teh veljajo posebna pravila pisanja – tako z jezikovnega kot žanrskega vidika.

Zato sem izbrala po 16 prispevkov iz tiskanega Dela in 16 novinarskih izdelkov, objavljenih na spletni strani MMC RTV Slovenija. Preučevala bom jezik oz. stilistične posebnosti prispevkov, objavljenih v različnih rubrikah oz. z različnih področjih novinarskega poročanja, izognila sem se le prispevkov, pri katerih je razvidno, da gre za povzemanje prispevkov drugih, tujih medijskih hiš oz. tiskovnih agencij (npr. Reutersa, STA-ja) – težava sicer ni v prispevkih, objavljenih v časniku Delo, ampak v prispevkih na spletu, saj spletna stran MMC nima dopisnikov iz tujine, ki bi lahko prišli do informacij iz prve roke, zato se pri poročanju zanašajo na tuje medije in tiskovne agencije, pri čemer prevzemajo tudi njihovo uporabo jezika in stila poročanja.

1.4 Opis vsebine diplomskega dela

Najprej se bom posvetila teoretskemu okvirju. Splet je razmeroma mlad medij, saj obstaja šele dobrih 30 let, širši javnosti pa je postal bolj dostopen v zadnjih 15 letih. A zaradi hitrega razvoja tehnologij, ki so njegova osnova, je to tudi medij, ki se vsak dan razvija, bogati in spreminja.

Kljub dejstvu, da gre za mlad medij, in temu, da se še vedno razvija (in se verjetno nikoli ne bo nehal), pa splet že ima svoje zakonitosti. Predstavila bom njegov dozdajšnji razvoj, s poudarkom na evoluciji medijev na spletu oz. na nastanku spletnih medijev. Nato se bom posvetila načinu branja in pisanja na tem novem mediju, jeziku na spletu in na koncu še zakonitostim spletnega medija.

V drugem delu teoretskega okvira se bom posvečala jezikovnem stilu in vedi, ki se z njim ukvarja in ga preučuje – stilistiki –, se dotaknila stila v poročevalskih zvrsteh in stilistične analize na splošno. Predstavila bom metodo raziskovanja in kriterije jezikovne analize, nato pa se bom posvetila gradivu. Najprej bom predstavila oba medija in gradivo, ki ga bom analizirala, nato pa se bom posvetila analizi po kriterijih, ki jih bom oblikovala na podlagi teorije o jezikovni analizi.

2 Nov medij in nove možnosti jezikovnih izbir

2.1 Splet kot novi medij

Spletni mediji imajo v primerjavi s tradicionalnimi mediji (časopis, radio in televizija) le kratko zgodovino, saj so se pojavili z razvojem spleta, za katerega pa vemo, da je izredno mlad. Za izumitelja svetovnega spleta velja Tim Berners-Lee, angleški računalniški genij, ki se je med delom v švicarskem Cernu (Evropska organizacija za jedrske raziskave) lotil izdelave nekakšnega omrežja, s katerim bi bili vsi računalniki v Cernu povezani in bi vsak uporabnik lahko dostopal do vseh podatkov na vseh računalnikih. Svojo stvaritev je sodelavcem predstavil leta 1990 in jo poimenoval *world wide web*, kar v prostem prevodu pomeni »po vsem svetu razširjena mreža«, sicer pa izumu v slovenščini pravimo svetovni splet.

V praksi se izraz splet pogosto napačno enači s pojmom internet oz. medmrežje. Internet je popolna zbirka vseh računalnikov, ki so povezani in ki so nosilci dokumentov, ki so skupno dostopni z uporabo standardnega protokola (HTTP – Hypertext Transfer Protocol) (povzeto po Berners Lee 1999).

Splet (v izvorniku *world wide web* – *www*) se od medmrežja razlikuje po tem, da je medmrežje skupek povezanih računalnikov, ki imajo vzajemen dostop do vseh podatkov oz. z drugimi besedami, gre za tehnološko opremo, ki omogoča izmenjavo informacij. Splet pa je skupek vseh dostopnih informacij, do katerih lahko pridemo z uporabo računalnikov in medmrežja. Vsaka enota informacij (oz. spletna stran) ima svoj edinstven URL ali naslov, na katerem najdemo informacije (povzeto po Berners Lee 1999).

2.1.1 Razvoj novičarskih spletnih strani

Splet kot medij je, kot pravita Oblakova in Petrič, medij s specifičnimi lastnostmi – zanj so značilni hipertekstovnost, interaktivnost, multimedijalnost, recipročnost, ažurnost ... (2005, 15). A težava je, ker splet ponuja toliko različnih informacij, uporabnik pa ne ve, kje najti tiste, ki so zanj relevantne. Zato so se počasi razvile t. i. novičarske spletne strani, ki ponujajo informacije o aktualnem političnem, gospodarske, družbenem dogajanju doma in po svetu.

Na začetku je veljalo, da so novičarske spletne strani le podpora tradicionalnim medijem – Andrej Škerlep (1998, 46) tako ugotavlja, da so že uveljavljeni mediji splet izkoristili za promocijo svoje tradicionalne dejavnosti, za distribucijo vsebin, ki jih že proizvajajo v tradicionalnem medijskem formatu, in za razširitev in nadgradnjo vsebine tradicionalnega formata.

Podobno ugotavljata tudi Oblakova in Petrič (2005, 12–13):

Obstoječim, že uveljavljenim medijem, ki sistematično proizvajajo vsebine, informirajo in komentirajo, izobražujejo in zabavajo, se že od sredine 90. let dalje vztrajno pridružujejo njihove spletne različice, ki pridobivajo v dinamičnem kibernetskem prostoru posebno mesto. Z razmahom interneta in svetovnega spleta namreč kibernetski prostor ni postal zanimiv samo za posamezne uporabnike, pač pa se je izoblikoval tudi kot pomemben identifikacijski prostor za številne institucije, zavode, organizacije in druge organizirane skupine. Ob boku tradicionalnim množičnim medijem na spletu nastopajo še številni drugi družbeni akterji /.../

Sčasoma se je vloga spletnih medijev spreminjala in se spremenila toliko, da zdaj ponujajo veliko več kot le podporo tradicionalnim medijem, ob tem še poudarja Škerlep (1998, 46). Pogosto veljajo za nekakšno dopolnilo predvsem tiskanim medijem – tipična primera sta spletni izdaji Dela in Dnevnika, ki poleg ažurnih informacij, interaktivnih vsebin, fotomateriala ipd. ponujata tudi prispevke iz svojih tiskanih izdaj. Spletne strani televizij pa (če se na tem mestu osredotočimo zgolj na novičarski del) poleg prispevkov ponujajo tudi videovsebine – izreze dnevnoinformativnih in drugih oddaj lastne produkcije.

Boczowski pri tem navaja tri faze, skozi katere je šlo današnje spletno novinarstvo. Najprej so časopisi svoje vsebine začeli objavljati na spletu v skoraj enaki obliki in s tem, kot pravi avtor poudarili vlogo njihovih vsebin. Sledila je druga faza (Boczowski jo imenuje povezovanje informacij), ko so časopisi na svojih spletnih straneh vsebinam dodali povezave in jih oplemenitili z drugimi vsebinami, ki jih je ponujal razvoj tehnologij. V tretji fazi pa so začeli časniki ustvarjati unikatne vsebine z veliko dodano vrednostjo, ki temelji na t. i. multimedijalnosti, nastale so zgolj spletu prilagojene rubrike itd. (Boczowski 2005, 51 v Oblak in Petrič 2006, 79).

A Oblakova in Petrič opozarjata: »Z vidika uporabniških izkustev velja, da množični mediji s svojimi predstavitvami na spletu predstavljajo le eno skupino številnih spletnih producentov, ki se tako ali drugače bojujejo za svoje občinstvo« (Oblak in Petrič 2005, 12–13).

Selitev tradicionalnih medijev na splet se je, menita Oblakova in Petrič (2005, 15), v Sloveniji začela pred dobrimi desetimi leti, v svetu pa še nekaj let prej. Zаметki spletne strani, ki jo obravnavam v svoji diplomski nalogi (MMC RTV Slovenija ali krajše MMC), so začeli nastajati okoli leta 1995 in sčasoma iz t. i. servisne spletne strani (strani, ki je ponuja le nekaj osnovnih informacij v zvezi z Radiotelevizijo Slovenija) prerasla v novičarsko spletno stran (Slika 2.1, Slika 2.2, Slika 2.3 in Slika 2.4 kažejo spletno stran leta 1998, 2004, 2008 in 2010).

Slika 2.1: Spletna stran Radiotelevizije Slovenija leta 1998

Vir: Arhiv MMC RTV Slovenija (1998)

Slika 2.2: Spletna stran Radiotelevizije Slovenija leta 2004

Vir: Arhiv MMC RTV Slovenija (2004)

Slika 2.3: Spletna stran MMC RTV Slovenija leta 2008

Vir: Arhiv MMC RTV Slovenija (2008)

Slika 2.4: Spletna stran MMC RTV Slovenija leta 2010

Vir: Arhiv MMC RTV Slovenija (2010)

Peter Dahlgren (1996, 61) ugotavlja, da je bila skozi zgodovino poglavitna naloga novinarstva v množičnih medijih, da poroča o in analizira resnične dogodke in procese. »S svojo naracijo klasično novinarstvo trdi, da natančno in nepristransko upodablja realnost, ki obstaja neodvisno od tega, ali se o njej govori, in zunaj institucij novinarstva.« Ob tem pa avtor opominja, da ni nujno, da je ta faza končana, le da se tovrstno novinarstvo spreminja in izgublja svoj vpliv. Čeprav, kot pravi, še ni povsem jasno, v kakšni fazi je novinarstvo danes, pa je jasno, da se tudi zaradi vpliva in razvoja spletnega novinarstva, vse skupaj močno spremenilo. Dahlgren opaža nove smernice na tem področju:

1. Zaradi pojava spleta, je ljudem kar naenkrat na voljo ogromno informacij, in ker jih je toliko, je medijski prostor bolj kot kdaj prej podvržen tekmovanju za pozornost. »Med oceani informacij, ki plujejo po kiberprostoru, lahko le majhen delček razumemo kot novinarstvo, pozornost, ki mu je namenjena, pa je lahko še neproporcionalno manjša.«
2. Mediji vedno bolj brišejo mejo med novinarstvom in nenovinarstvom, infozabava (v izvorniku infotainment) je že uveljavljen princip delovanja, v ospredje pa se prebija tudi težnja po popularizaciji novinarstva. Na spletu so meje specifično novinarskega zabrisane zaradi preobilja vedno dostopnih in družbeno relevantnih informacij.
3. Množični mediji, samorazumevanje novinarstva kot profesije in profesionalna identiteta novinarjev postajajo zaradi zgoraj omenjenih sprememb vedno bolj heterogeni, saj se

dojemanje profesije razširja na sorodne medijske poklice, kot so odnosi z javnostmi, oglaševanje, urednikovanje in posredovanje informacij. Še posebno v spletnem novinarstvu je oznaka novinarja povezana s številnimi drugimi načini ravnanja z informacijami.

4. Svet, ki ga predstavljajo množični mediji, se vse bolj oddaljuje od tiste realnosti, ki jo pozna večina bralcev – še najbolj je tovrsten razkorak viden na primeru fotografije. Z razvoj digitalne fotografije prezentacija realnosti namreč ni več nujno popolnoma resnična. Z razvojem multimedije pa se bo številno takšnih in podobnih primerov le še povečevalo.
5. Med občinstvi množičnih medijev lahko opazimo splošno mednarodno upadanje t. i. »bralne javnosti«. Obenem pa javnost postaja vse bolj razdrobljena, vse bolj različna. V številnih državah se povečuje hierarhična razdrobljenost med »obveščeni elitami« in »zabavano večino«. Na splošno se močan koncept *javnosti* kot glasu ozke skupine ljudi spreminja v šibko verzijo ogromnega medijskega opazovalca, ki jo dopolnjuje le majhna ekskluzivna skupina »interpretativnih skupnosti«.

Dahlgren ob tem navaja še pet ključnih vidikov, ki jih (lahko) spletni mediji ponujajo javnosti: multimedijalnost, hipertekstualnost, interakcijo, arhiviranje in virtualnost oz. figurativnost (povzeto po Dahlgren 1996, 61–63).

Hardt (1996, 22) pa meni, da se pojavlja nov sistem zbiranja in distribucije informacij ter nov način določanja tipa in narave informacij, kar ima, pravi, resne posledice za novinarsko sporočanje.

2.1.2 Način branja na spletu

David Crystal (2006, 204) ugotavlja, da ima splet že ob površnem pogledu številne posebnosti. Najopaznejša je po njegovem mnenju ta, da se splet lahko bere (ali piše) na različne načine:

Nekaj minut brskanja po spletu nam osvetli toliko različnih vidikov grafične jezikovne izkušnje, kot si jih je mogoče zamisliti. Prvi so velike količine prekinjenega linearnega besedila – to je besedila, ki ga vodi enodimenzionalen tok govora, a ga prekinjajo konvencionalno dogovorjeni deli, ki pripomorejo k večji jasnosti besedila – povečini gre za presledke med besedami, razdelitev besedila v vrstice, strani. To je normalen

način uporabe pisanega jezika, ki prevladuje na spletu, kot je pred tem tudi v katerem koli drugem grafičnem mediju. A tukaj lahko najdemo tudi velike količine nelinearnega besedila – besedila, ki ga lahko beremo multidimezionalno. Nelinearen način gledanja pomeni, da se vrstice besedila ne berejo v točno določenem zaporedju; oko se premika po strani po zaporedju, ki ga narekujejo zanimanje bralca in spretnost oblikovalca strani, pri tem pa so določeni deli strani v ospredju pozornosti, drugih pa sploh ne preberemo.

Tukaj se kaže prva opaznejša razlika med prispevkom, objavljenem v tiskanem množičnem mediju, in prispevkom na spletu – kot ugotavlja Korošec, je na primer začetek besedila v tiskanem ali pisanem mediju »vsaj v zahodnem kulturno-civilizacijskem svetu« omejen na »določeno točko vidnega polja, namenjenega za pisano-vidno sporočanje, tj. zgornji levi del prostora, točka za praznim prostorom ipd., kar so nekdanje radi poudarjali z okrašeno začetnico« (Korošec 1998, 225).

Na spletu pa začetek branja ni nujno omejen na levi zgornji kot, ugotavlja Crystal (2006, 204–205):

Na spletu so strani razdeljene na dele, namenjene podajanju točno določenih delčkov informacij in so oblikovane tako (s pomočjo uporabe barv, utripanja, premikanja in drugih načinov), da pritegnejo pozornost in obenem prekinejo proces predvidljivega načina branja strani na konvencionalen način. Na tipični prodajni strani za našo pozornost tako tekmujejo številne lokacije (išči, pomoč, nakupovalna košara, domača stran ipd.).

Crystal pri tem opozarja na pomen oblikovanja spletnih strani – oblikovalci namreč poskušajo vse, da bi pozornost bralcev usmerili na točno tisti del informacije, ki ga hočejo izpostaviti. Precej pomemben del besedila na spletu je tako tudi njegova oblika, način, kako je besedilo oz. informacija podana bralcu, pravi Crystal (2006, 205) in dodaja: »Splet je grafično mnogo bolj eklektičen kot katera koli druga oblika pisanega jezika v resničnem svetu.«

Tudi Oblakova in Petrič pri analizi hiperteksta, ki je temelj današnjega spleta, izpostavljata podoben vidik – kot ugotavljata, so za »hipertekstualni način zapisovanja besedil v omrežje besedilnih delov značilne nekatere posebne lastnosti, ki so v tradicionalnih množičnih medijih večinoma odsotne«. (Petrič in Oblak 2005, 30). Pri tem navajata ugotovitve Georgea P.

Landowa (1997), ki omenjene posebne lastnosti našteje in opiše: decentraliziranost, nelinearnost, aktivna vloga bralca, večglasna dinamičnost.

Decentraliziranost pomeni, da je besedilo urejeno tako, da ne obstaja središčna os organizacije besedilnih delov in noben element besedila ne more uživati središčnega položaja (Landow v Oblak in Petrič 2005, 30). »Vsak besedilni del lahko služi kot opomba, komentar, dodatek, za nobenega ni mogoče reči, da je osrednji.« Ob tem Petrič in Oblakova (2005, 30–31) spomnita, da tradicionalni množični medijih s svojo formo postavljajo določene tekste v neko središče (na prvo stran časopisa, v najbolj gledan časovni termin na televiziji), ostale pa potiskajo na rob.

Druga pomembna lastnost branja na spletu je nelinearnost – hipertekst je namreč urejen tako, da nima ne začetka ne konca, pa piše Ryan (v Oblak in Petrič 2005, 31):

Brati je mogoče začeti kjer koli. Linearni in hierarhični nosilci znakov imajo po drugi strani zelo jasno, rigidno strukturo, v kateri je povsem razvidno, kje je začetek besedila in kje konec. Besedilni deli si v linearnem besedilu sledijo zaporedoma, medtem ko je v hipertekstu vsak besedilni del povezan z množico drugih. Na vsakem koraku ima bralec možnost izbire nadaljnje poti skozi besedilo; s tem hipertekst podeli bralcu v roke odločitev o navigaciji skozi celotno besedilo.

Tradicionalni množični mediji so glede tega omejeni na linearni imperativ – teksti si sledijo po vnaprej določenem zaporedju, pravita Petrič in Oblakova in dodajata, da si bralec oz. poslušalec sicer lahko izbere svojo pot po besedilih, a pri tem tvega, da bo izgubil pomen besedil znotraj nekega širšega konteksta (Oblak in Petrič 2005, 31).

Kot je razvidno že iz prejšnje točke, ima bralec na spletu aktivnejšo vlogo – lahko torej z izborom unikatnih poti skozi besedilo postane avtor (Landow v Oblak in Petrič 2005, 31) ali pa postane tvorec samega hiperbesedila, saj mu je omogočena možnost dodajanja svojih besedilnih elementov, komentarjev, opomb in povezav. Tradicionalni mediji sicer ponujajo določene načine sodelovanja bralcev pri tvorbi besedil, a so ti zelo omejeni in pod strogim nadzorom uredniške politike, ugotavljata Petrič in Oblakova (2005, 31).

Temeljna lastnost, ki loči hiperbesedilo od tradicionalnih množičnih medijev pa je, kot pravi Landow (v Oblak in Petrič 2005, 31), večglasna dinamičnost. To pomeni, da na spletu besedilni deli niso neposredni izdelki enega samega avtorja, temveč v njem sodeluje več

avtorjev, pri čemer delo enega predstavlja objekt za drugega. Rezultat takega sodelovanja so na osnovi semantičnih kriterijev medsebojno povezana besedila, v katerem noben ne uživa apriorne avtoritete, ugotavljata Oblakova in Petrič (2005, 31).

V množičnih medijih so teksti podani statično, v določenih zaporedjih (časopisnih izdajah, rednih oddajah, rubrikah, na določenih straneh ipd.), pri čemer je občinstvu zgolj omogočeno, da se odloča, ali jih konzumira ali ne. Hiperbesedilo je nasprotno spreminjajoč se organizem, v katerega se besedila nenehoma dodajajo in vključujejo v obstoječi besedilni prostor, pri čemer se medsebojno povezujejo, spreminjajo, brišejo in s tem nastajajo novi.

Rey G. Rosales (2006, 4) pa poudarja, da je pomemben del branja na spletu njegova nelinearnost branja zgodbe. To pomeni, da ima obiskovalec spletne strani nadzor nad tem, kaj bo prebral ali slišal. Sam izbira, kaj bo z zgodbo storil. Rosales (2006, 4) je ob tem prepričan, da posnemanje vsebine in oblike časopisa ali revije, zdaj ne spada več pod opredelitev pojma spletno novinarstvo: »Ta nov način poročanja je učinkovit le, ko ustvarjalec spletnega prispevka svojo zgodbo pove na izviren način, ki navadno izkorišča nelinearen in interaktiven potencial spleta, kar uporabniku daje občutek, da sodeluje pri tem, kako je zgodba upovedena.«

Nelinearnost branja zgodbe pomeni, še razlaga avtor, da ima obiskovalec spletne strani nadzor nad tem, kaj bo prebral ali slišal. Sam izbiral, kaj bo z zgodbo storil. Interaktivnost pa obiskovalcu spletne strani prinaša možnost, da zgodbo doživi še na kakšen drug način in ne le, da jo prebere – lahko se sprosti ob igranju igre na to temo ali pa zgodbo doživi skozi animacijo.

Kot še pravi Rosales (2006, 2), je k drugačnemu načinu podajanja informacij veliko prispevala tudi hitro razvijajoča se tehnologija:

Vzemimo na primer Macromedio, multimedijško družbo. Razvoj in hitra razširitev programov Dreamweaver in Flash sta novinarjem olajšala delo in jim omogočila, da uporabnikom na izviren način predstavijo spletno vsebino. Ker so te aplikacije postale intuitivne in do uporabnikov prijazne, ni nobene potrebe več po učenju kod in programiranja, zaradi česar se tudi veliko tradicionalnih novinarjev vedno bolj navdušuje nad objavljanjem svojih prispevkov na spletu.

Ob tem tudi Rosales opozarja, da se večina novičarskih spletnih strani kmalu po svojem nastanku oddaljila od zgolj objavljanja besedila, opremljenega s fotografijo, in stremi k bolj multimedijskim vsebinam, kot so interaktivni zemljevidi, videi, animacije in celo igre: »Novičarske spletne strani, ki so jih sestavljali kopica navadnega besedila, naslovi in nekaj fotografij, so zdaj že preteklost. To je bila prva verzija spletnega novinarstva.« (2006, 4).

Po Rosalesovem prepričanju je sicer spletno novinarstvo trenutno na sedmi stopnji svojega razvoja – novičarske spletne strani se ta čas (vsaj delno) znova vračajo h koreninam. Strani se počasi očiščujejo vsega odvečnega, so zasnovane vse bolj enostavno in pregledno ter omogočajo preprosto premikanje sem in tja po strani. Kljub vsemu pa ponujajo tudi več in več interaktivnosti, so vedno bolj očesu privlačne in obiskovalcu spletne strani ponujajo nešteto možnosti. »Gre za digitalno pripovedovanje zgodb, ki uporablja različne tehnike, značilne za radio, televizijo, časopis, jih naredi interaktivne in s pomočjo edinstvenih prednosti spleta vse skupaj združi v mešanico,« še pojasnjuje Rosales (2006, 4).

2.1.3 Značilnosti spletnih prispevkov

Torej, zgodba, predstavljena na spletu, je vedno upovedena drugače, kot zgodba v časopisu ali katerem koli drugem mediju. Rosales navaja 11 osnovnih oblikovanih značilnosti dobrega spletnega prispevka:

1. Naslov, ki nekaj pove o prispevku, nanj je mogoče klikniti in navadno se odpre nova stran s celotnim prispevkom.
2. Besedilo, ki je razdeljeno na več odstavkov, mora biti pregledno, ne predolgo in lahko berljivo.
3. Fotografija: Fotografija je obvezen del spletnega prispevka, saj ponazarja dogodek, prikazuje glavnega akterja zgodbe ali pa temo, o kateri govori prispevek.
4. Spletne povezave: Te so prav tako bistven del besedila, saj usmerja bralca, da si več o tem ali onem prebere tako, da klikne na povezavo. Povezave lahko kažejo na druge prispevke s sorodnimi temami ali pa na dodatno gradivo, izvirne dokumente, ki jih prispevek povzema, spletne strani subjektov, o katerih prispevek govori ipd.

5. Grafika: Poleg fotografij mora besedilo imeti tudi grafiko, ki dodatno ponazarja tematiko, skozi sliko pojasnjuje razmerja ipd.

6. in 7. Avdio- in videovsebine: Ob prispevku so navadno tudi videoposnetki, ki obogatijo prispevek, avdioposnetki pa so bodisi samostojni bodisi združeni s fotogalerijami.

8. Fotogalerije oz. predstavitve. S klikom na galerijo se zažene predstavitev s pomočjo fotografij, ki se predvajajo same. Pogosto jo spremlja tudi zvok.

9. Animacije: Premikajoče se podobe, ki bodisi popestrijo prispevek bodisi mu dodajo nekaj teže.

10. Interaktivne figure: Grafika, ki je zasnovana tako, da spodbuja uporabnika/bralca k iskanju novih znanj. Pojavlja se kot zemljevid, časovni trak ipd. Rosales za primer navaja spletno stran Chicagocrime.com, kjer so avtorji združili Googlovo tehnologijo zemljevidov s statistiko kriminalitete v Chicagu – s klikom na ulico uporabnik tako izve koliko ropov, tatvin in drugih kaznivih dejanj se je tam, glede na uradna poročila, zgodilo.

11. Interaktivne aplikacije: Novice avtorji popestrijo z vsebinami, prek katerih uporabniki skozi igro oz. zabavno anketo, vprašalnikom ipd. spoznavajo novico (povzeto po Rosales 2006, 4–6).

Pri tem avtor poudarja, da na spletu posnemanje časopisnega načina pisanja bralcev že dolgo ne zadovolji več. V nasprotju z novinarskim prispevkom v časopisu, za katerega je dovolj le besedilo, naslov, podnaslov in morda (če je prispevek daljši) še nekaj mednaslovov in fotografija, mora torej spletni prispevek imeti več dodatnih elementov, ki ga popestrijo in ki privabljajo vedno nove bralce. »Digitalno upovedovanje zgodbe uporablja številne tehnike, ki so jih uvedli radio, televizija in časopis, tem dodaja pa še interaktivnost in vse druge elemente, ki so izvirna prednost spleta,« še pravi Rosales (2006, 4).

2.2 O jeziku in stilu

2.2.1 Jezik na spletu

Spletni mediji informacije tako bralcu oz. bolje rečeno uporabniku – tisti, ki informacije išče na spletu, namreč, kot omenjeno, ni le pasiven bralec, saj ima številne možnosti, kako zgodbo brati, s čimer postaja več kot le bralec, saj zgodbo »ustvarja« po svoje –, podajajo drugače kot tradicionalni mediji.

Zaradi drugačne vloge spleta kot medija, ki ne samo informira, ampak tudi zabava, izobražuje, usmerja in se nenazadnje tudi neznansko hitro razvija, je splet oblikoval samo zanj značilen način podajanja informacij, kar se odraža tudi na jezikovni ravni prispevkov, objavljenih v tem novem mediju. To omenja že Dahlgren, ki pravi, da je ta novi medij, tako kot drugi, omejen in obenem definiran tudi z gramatično strukturo oz. notranjo logiko jezika. (Dahlgren, 1996) Pri tem pa seveda ne smemo pozabiti na dejstvo, da se že sam jezik spleta razlikuje od jezika drugih medijev predvsem zaradi novega okolja, v katerem nastaja.

T. i. spletovljani (državljeni spleta; v izvorniku *netizens*) že v osnovi popolnoma drugače oblikujejo besede in z njimi jezik, opaža David Crystal (2006, 5). Novonastali jezik je tako drugačen od tistega, ki smo ga bili do zdaj vajeni v pisni ali govorni obliki: »Elektronski medij nam ponuja kanal, ki obenem olajša in otežuje možnost komuniciranja, in to na način, ki je bistveno drugačen od tistih v vseh ostalih semiotičnih situacijah. Številna pričakovanja in prakse, ki jih povezujemo z govorjenih ali pisanim jezikom, tukaj ne držijo več.«

Pri tem dodaja, da je spletščina (v izvorniku *netspeak*; jezik, uporabljen na spletu) na prvi pogled podoben pisanemu jeziku, kot ga poznamo, a vse pogosteje v njej najdemo tudi elemente kratkih sporočil in govorjenega jezika – v pisani obliki. »Spletščino kot celoto številni vidijo kot pisani jezik, ki ga je povleklo v smer govorjenega jezika, ki ga je nekdo zapisal.« A se motijo, dodaja: »Spletščina je veliko več kot zgolj skupek govorjenega in pisanega jezika. /.../ Elektronska besedila vseh oblik preprosto niso enaka kot druge vrste besedila,« pravi Crystal (2006, 51).

Kalin Golobova (2002, 31) pravi, da je »vsako sporočanje rezultat namernega, k cilju usmerjenega izbora med sredstvi jezikovnega sestava«. Pri ustvarjanju besedila avtor namreč

izbira med izraznimi možnostmi jezika, torej med besedami oz. besednimi zvezami, ki so ali stilno zaznamovane ali nezaznamovane (Kalin Golob 2002, 45).

A na spletu pride v ospredje še en dejavnik. Crystal (2006, 61) opozarja, da je ustvarjanje besedila s tipkanjem za človeka nenaravno, kar »na tvorca izvaja pritisk, naj bo selektiven pri tem, kar želi povedati, še posebno, če ni ravno več pri tipkanju«.

2.2.2 O stilu

Vsak način sporočanja, v tem primeru novinarskega, ima poleg osnovnih zakonitosti tudi jezikovne, svoj jezikovni stil, ki se razlikuje tudi glede na medij, v katerem je objavljen. Korošec (1998, 8) v svojem delu *Stilistika slovenskega poročevalstva*, v katerem se podrobneje ukvarja le s stilom v časopisnih prispevkih, stil opredeljuje takole: »Kaže, da se za stilistično razpravljanje lahko zadovoljimo bodisi z definicijo, ki zajema bistvo, npr: "stil je eno od načel zgradbe besedila (Hausenblas 1996, 58)" ali "stil je tipični izbor jezikovnih prvin v besedilu (SSKJ)" ali pa se pri obravnavi posameznega jezikovnega sredstva sklicujemo na katero od prvin, ki je ravno v ospredju naše pozornost.«. Korošec sicer stil opredeljuje z različnih vidikov: systemskega, postopkovnega, teleološkega, vidika prezentacije, besedilotvornega in sporočanjekega vidik.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (1993) stil opredeljuje širše, ne le lingvistično, za to obravnavo pa je primernejša razlaga označena s kvalifikatorjem *lingvistično*: »1. kar je določeno z izborom in uporabo izraznih, oblikovnih sredstev v posameznem delu ali v več delih /.../ *lingv. stil* tipični izbor jezikovnih prvin v besedilu; časopisni stil časopisna zvrst jezika (1)«.

Jože Toporišič (1992, 311) v svoji Enciklopediji slovenskega jezika razlaga, da je stil »izraba prostih variant danosti: zlasti sredstev kakega jezika; katere koli jezikovne ravnine; časovnih, funkcijskih, socialnih zvrsti jezika; stalnih oblik sporočanja; zgradbenih značilnosti besedila; merjenosti besede; stilnih funkcij; subjektivnega ali objektivnega tona«. »Kjer ni izbire ni stila,« še poudari (Toporišič 1992, 311). V delu *Stilnost in zvrstnost* pa jezikovni stil opiše bolj preprosto: »Stil je način izražanja z besedo. Tako, kot se kdo izraža, kakor piše, tak je njegov stil.« Nadaljuje pa: »Stil je vsakršen izbor iz jezikovnih sredstev« (Toporišič 2008, 22).

Olga Akhmanova pa je prepričana, da je stil pojem, ki ga lahko apliciramo na kateri koli dve ali več entitet, če so si v bistvu enake, razlikujejo pa se v posameznostih, ki niso del temeljnih lastnosti, torej, ki bistveno ne spreminjajo osnovnih značilnosti teh entitet. Ko preučujemo jezik, je to še bolj opazno, saj je njegova temeljna vloga prenašanje informacij. Če jezikovni znaki dobijo kakšno dodatno vrednost – če se uporabijo za kaj drugega –, je to glede na njihovo temeljno vlogo nekaj dodanega. In to preučuje jezikovna stilistika (v Kalin Golob 2002, 31).

Toporišič (2008, 24) se s stilom ukvarja tudi v delu *Stilnost in zvrstnost*, kjer jo opredeljuje kot »znanost, ki ugotavlja in razlaga sporočilno vrednost jezikovnih sredstev«. Naprej (2008, 24) pravi:

Jezikovna sredstva so npr. besede, naglas, samoglasniki, sklonske oblike, soglasniki, značilna medsebojna povezava in odvisnost besed v stavku itd. Vsako izmed teh sredstev je v določenem besedilu ali čisto navadno, nevtrarno, ali pa vzbuja – oz. lahko vzbuja – posebno pozornost in takrat zanj rečemo, da je stilno označeno, ali da je stilem.

Pozneje (Toporišič 2008, 153) definicijo še razširi: »Stilistika je posebna veja našega znanja o jeziku in sporočanju. Proučuje značilnost in primernost jezikovnih sredstev kakšnega koli sporočila ali njegovega dela«. V Enciklopediji slovenskega jezika Toporišič (1992, 311) sicer natančno razloži tudi, kaj je stilem: »Stilno zaznamovano, tj. od nevtralnega posebno sredstvo jezika, s katere koli njegove ravnine. /.../ Stilemi so lahko tudi le besedilni, prim. glasovna orkestracija /.../, mera in rima /.../, ironija /.../, besedni red.« Izraz stilem izhaja iz besede stil, ki lahko najširše pomeni značilen način obnašanja, »torej tudi govorjenja« in na koncu oblikovanja besedila, pa meni Kmecl (1996, 43).

Toporišič (2008, 153) navaja tudi načela, na podlagi katerih naj se tvorec odloča za uporabo enega ali drugega jezikovnega sredstva: pravilnost, jasnost, primernost, živost, jedrnatost itd. »Kdor ta načela v govoru in pisavi spoštuje, tj. piše in govori pravilno, jasno, živo in jedrnato, meni stilistika, doseže s svojo besedo večji učinek kot tisti, ki mu je za vse to malo mar.« Sicer pa avtor pravi, da pravilnost jezikovnih sredstev v osnovi določa splošna raba, ki je zapisana v slovnici, slovarju, pravopisu.

2.2.3 Jezik v poročevalstvu

Ko gre za leposlovje, je uporabljeni jezik zaznamovan, »če imajo posamezna jezikovna sredstva določeno stilno vrednost v razmerju do drugih že sama po sebi«, saj je to razmerje »brez težav mogoče razumeti kot nasprotje med nevtralnostjo in nenevtralnostjo«, meni Korošec (1998, 13). Če to prenesemo v analizo določenega besedila, sklone avtor, je enačba preprosta: »kar ni nevtralnost, je v določenem smislu stilno zaznamovano«. Lahko je zaznamovano na najrazličnejše načine z najrazličnejšimi jezikovnimi sredstvi. Korošec jih navaja: »/.../ najrazličnejši stilemi, npr. metafore, metonimije, sinekdohe, tj. vse, kar tradicionalno štejemo k tropom, dalje besedne igre, ekspresivnosti, ki nastanejo zaradi prenosa iz zvrsti v zvrst, ironizmi, neologizmi itn.« A medtem, ko je vrednotenje glede na stilno zaznamovanost v leposlovju enostavnejše, saj preprosto ločimo nevtralnost od nenevtralnega, pa je v poročevalstvu razmerje med zaznamovanimi in nezaznamovanimi jezikovnimi sredstvi drugačno, saj je lahko izraz, ki sicer ima kvalifikator, v določenem kontekstu (ali funkcijski zvrsti) nevtralen (Korošec 1998, 13).

2.2.4 Aktualizacija in avtomatizacija

Po njegovem mnenju v poročevalstvu stil bolje oz. bolj jasno opredeljuje samo razmerje med aktualizacijo in avtomatizacijo. Avtomatizmi so, kot pravi Korošec, v poročevalstvu stilno nezaznamovani (kar pa ne pomeni, da niso stilno nezaznamovani v drugih funkcijskih zvrsteh jezika) in se večinoma pojavljajo v obliki besednih zvez in stavčnih konstrukcij. So »specializirana, večinoma tehnična sredstva v poročevalstvu, pisnem in govornem« (Korošec 1998, 13).

Njihovo popolno nasprotje so aktualizmi, jezikovna sredstva, ki so nova, neobičajna ali pa samo drugače uporabljena. Avtorji jih uporabljajo predvsem zato, da bi z njimi dosegli poseben učinek (npr. pritegnili bralca, ga spomnili na kaj ...). Z razmerjem avtomatizacija : aktualizacija se je ukvarjala tudi praška jezikovna šola – Alois Jedlička (v Korošec 1998, 14) tako piše: »Za publicistični stilni tip kot celoto je značilna izraba stilno nasprotnih sredstev: avtomatiziranih in aktualiziranih, pogovornih in knjižnih, strokovnih in umetnostnih, nevtralnih in čustvenih. In prav napetost med temi plastmi sredstev je važna za končni stilni učinek publicističnih sporočil.«

Avtomatizacijo Korošec (1998, 15) opredeljuje takole: »Avtomatizacija je ustaljevanje posameznih jezikovnih sredstev, da postanejo za opravljanje določene naloge običajna in se utrdijo v konvenciji med tvorci in naslovniki. Na splošno gredo sem tudi terminologizirane besedne zveze, vendar avtomatizacijo pojmem še nekoliko širše in štejem sem tudi ustaljevanje stavčnih vzorcev ne glede na njihovo leksikalno izpolnitev /.../« Popolno nasprotje avtomatizacije je aktualizacija, ki jo Korošec (1998, 15) definira kot »novo, svežo, posebno, nenavadno uporabo jezikovnih sredstev za doseg posebnega učinka«.

Med aktualizme Korošec šteje tudi uporabo s kvalifikatorji zaznamovanega izrazja. Ada Vidovič Muha (2000, 97) meni, da je večina leksemov stilno nezaznamovanih in nevezanih na funkcijsko zvrst, torej nevtralnih, ampak: »Pri precejšnji množici leksemov pa se lahko obveznem (slovarskem) denotativnem pomenu pojavlja tudi konotativni, vezan na celotni leksem ali pa na katerega izmed njegovih pomenov.« Vidovič Muha (2000, 97) namreč ločuje med inherentno (prvotno) in adherentno (drugotno) zaznamovanimi leksemi. Pri prvotno zaznamovanih stilemih so »konotativne prvine vgrajene v samo morfematiko leksema, lahko tudi v njegove nadsegmentne lastnosti«, pri drugotno zaznamovanih leksemih pa »konotativne prvine nastanejo v zvezi s katerim izmed drugotnih pomenov večpomenskega leksema.«

Vidovič Muha (2000, 98) pri tem še pravi:

Inherentne konotativne prvine zajamejo leksem v celoti, ne glede na število njegovih pomenov, adherentne konotativne prvine pa se pojavijo vedno v neprvem pomenu, lahko v vseh neprvih ali samo v posameznih. Gradivo SSKJ nas prepričuje, da se prvina čustvenosti in kronološkosti pojavlja tako na ravni inherentnosti kot adherentnosti, funkcijsko- in socialnozvrstna prepoznavnost leksike pa je predvsem inherentna«.

Podobno meni tudi Akhmanova (v Kalin Golob 2002, 33), ki opozarja, da so nekatere besede so stilno zaznamovane že same po sebi (nosijo s seboj kvalifikatorje – npr. ekspresivno, arhaično, strokovno) – gre za t. i. inherentno zaznamovanost –, druge pa postanejo zaznamovane šele v določenem sobesedilu – so adherentno zaznamovane. Kalin Golobova tako na primeru z jezikovnostilistično analizo dokazuje, da so nekatere besede žaljive same po sebi, druge pa so žaljive ob upoštevanju sporočanjških okoliščin (Kalin Golob 2002, 33). Sobesedilo lahko zaznamovanost stopnjuje, ali pa jo »omili«.

2.2.5. Stilovorni dejavniki

Jezikovni stil lahko tako razpoznamo iz marsičesa. Ključno pa je predvsem, kaj vsako izbiro jezikovnih sredstev določa – t. i. stilovorni dejavniki. To so vsi dejavniki, ki določajo izbiro jezikovnih sredstev in vplivajo na končni stil sporočila. Njihovo delovanje je zapleten in neprekinjen proces, ki poteka sočasno z nastajanjem sporočila in stila, vendar se njihovega delovanja tvorec večinoma ne zaveda, pravi Kalin Golobova (2005/2006).

Ločujemo ju na objektivne in subjektivne. Subjektivni so odvisni predvsem od sporočevalca, njegove intelektualne ravni, izobrazbe, splošne razgledanosti, pripadnosti družbeni skupini oz. okolju, značajskih lastnosti, poznavanja govorne in pisne norme knjižnega jezika, življenjskih izkušenj, poznavanja teme, odnosa do naslovnika itd. Objektivni stilovorni dejavniki pa so odvisni od objektivnih okoliščin, ki obkrožajo tvorca sporočila: namena in funkcije sporočila, vrste sporočila, jezikovnega položaja in okolja (ali gre za javno sporočanje ali za zasebno), naslovnika, oblike sporočila (govorjen ali pisan jezik), teme itd.

2.2.6 Stil v poročevalstvu

V poročevalstvu, ki je »ožje publicistična dejavnost, praviloma dnevnega obveščanja javnosti o dogodkih in dogajanjih iz tistih sfer življenja, ki so našemu spoznanju dostopne in nas zanimajo«, se je tako oblikoval poseben jezikovni način podajanja informacij, meni Korošec (1998, 11).

A kako ugotoviti, kako ga ti dejavniki določajo? Korošec meni, da se je najprej treba omejiti na »sporočilo takega vira, v katerem se vloga jezikovnih sredstev kaže brez globlje raziskave« (1976, 7). Ko spoznamo jezikovna sredstva, ki so se oblikovala zaradi posebnih nalog, ki mu jih daje novinarsko poročanje v (v tem primeru) časopisu, lahko posamezna jezikovna sredstva razločimo in tako dobimo t. i. časopisni stil, torej stil, značilen za poročanje. Ta, poročevalski stil, kot mu pravi (1998, 11), je posledica poročanja, torej novinarske dejavnosti in ne stil, ki bi bil uporabljen za poročanje.

Ob tem dodaja, da so te posebne značilnosti poročevalskega jezika posledica treh objektivnih stilovornih dejavnikov: podobne in ponavljajoče se okoliščine, ki jo časopisno besedilo ubeseduje, časovne stiske in dolžine sporočila. (Korošec 1978, 46) Vsi trije dejavniki namreč določajo t. i. avtomatizme, besede in besedne zveze, ki so značilni ravno za poročevalski stil. Pri tem Korošec (1998, 12) kot izjemno pomembno stilovorno prvino izpostavlja še

sporočanje namen, ki ga ima novinar, ko besedilo ustvarja: bodisi informirati (posledica tega namena so informativni novinarski žanri) bodisi vplivati, apelirati na bralca/gledalca/poslušalca (posledica so interpretativni novinarski žanri).

Z nastankom novega medija so se tako med drugim spremenile tudi okoliščine, torej objektivni stilotvorni dejavniki, ki ključno vplivajo na jezikovni stil. Kakšne so spremembe in kje se najopazneje kažejo, pa bom ugotavljala v naslednjem poglavju.

3 Stilistična analiza prispevkov na MMC-ju in v Delu

Uporaba oz. izbira jezikovnih sredstev je, kot omenjeno, odvisna tudi od medija, v katerem je novinarski prispevek objavljen. Kakšne razlike se kažejo in zakaj prihaja do ravno takšnih razlik, pa bom ugotavljala s pomočjo primerjalne analize prispevkov na spletu in v tiskanem mediju. Omenila sem že, da sem izbrala dva medija – spletno stran Radiotelevizije Slovenija, ki sama sebe poimenuje Multimedijски center RTV Slovenija (ali krajše – MMC RTV Slovenija), in časnik Delo. Oba medija sta ena najstarejših med sebi podobnimi: časnik Delo izhaja že več kot 50 let in velja za najstarejši izhajajoči dnevni časopis, spletna stran RTV-ja pa je bila ena prvih novičarskih spletnih strani v Sloveniji in deluje več kot 10 let. Delo ima poleg tega najvišjo branost med dnevnimi časopisi v državi, MMC RTV Slovenija pa spada v sam vrh po obiskanosti spletnih strani v Sloveniji.

Pri izbiri prispevkov za analizo sem se na podlagi stilotvornih dejavnikov in zato, ker je na spletu precej manj interpetativnih novinarskih žanrov, odločila za preučevanje informativnih novinarskih zvrsti, in sicer najosnovnejši izmed teh, vesti in poročila. Te namreč najdemo v vseh medijih. Poleg tega sem se na ta dva žanra osredotočila, ker je pri analizi načina upovedovanja bistveno tudi, da prispevka govorita o isti temi, saj lahko le tako prepoznamo tiste majhne jezikovne razlike med prispevkoma. Zanimariti pa ne gre niti dejstva, da sta vest in poročilo osnovna novinarska žanra, ki se podrejata številnim pravilom ubesedovanja ne glede na medij, v katerem sta objavljena. Karmen Erjavec (1998 85–87) tako pravi, da so kriteriji za dobro jezikovno ubeseditev izbira besed glede na temo in žanr sporočanja; upoštevanje jezikovne ravni ciljnih skupin; slovnična in pravopisna korektnost; ravnotežje med poenostavljanjem in profesionalizacijo jezika. Po avtoričinem mnenju mora avtor to izrazje izbirati v smiselnem razmerju med optimalno razumljivostjo in dobrim jezikom, pri čemer izpostavlja Schneiderjevo tabelo (Tabela 3.1).

Tabela 3.1: Optimalna razumljivost v primerjavi z dobrim jezikom

Optimalna razumljivost	Dober jezik
Pogosto rabljene besede	Besede, ki se redko uporabljajo
Skromen besedni zaklad, malo različnih besed	Bogat besedni zaklad, mnogo različnih besed
Pogoste fraze	Brez fraz
Brez ironije	Ironija na pravem mestu

Vir: Erjavec (1998, 83)

3.1 Metodologija

Na podlagi teoretične podlage sem oblikovala kriterije analize prispevkov, ki se dotikajo bodisi zunanjšega videza (ki nato, kot bom pojasnila v nadaljevanju, vplivajo tudi na izbiro jezikovnih sredstev) bodisi jezika samega.

- Oblika prispevka

Rosales (2006) pravi, da je na spletu bistven del prispevka njegova zunanja oblika in »dodatki« – fotografije, interaktivne aplikacije, videoposnetki in podobno. Med njegovimi 11 obveznimi elementi, ki jih mora spletni prispevek vsebovati, se tako le prvi dve točki, ki govorita o naslovu in besedilu samem, dotikata jezikovne plati prispevka, vse ostalo temelji na zunanjem videzu in obliki prispevka. Crystal (2006 204–205) pa opozarja, da je bistvena razlika med branjem časopisnega in spletnega prispevka že pri načinu branja – na spletu začetek branja namreč ni nujno omejen na levi zgornji kot, ampak za bralčevo pozornost med seboj tekmujejo različni delčki informacij, ki so oblikovani tako, da s pomočjo uporabe barv, utripanja, premikanja in drugih načinov, »pritegnejo pozornost in obenem prekinejo proces predvidljivega načina branja strani na konvencionalen način«.

- Dolžina prispevka

Prispevki na spletu načeloma niso omejeni z dolžino, kot to velja za tiskani medij, zato so praviloma daljši od podobnih prispevkov v časopisu. Avtorju tako ni treba iskati krajših sopomenk ali se odločati za preprostejše povedi.

- Foto- in videomaterial

Ker je tovrstna obogatitev spletnega prispevka nujna (to poudarja tudi Rosales), se bom posvetila tudi temu elementu prispevkov in ob tem pogledala še, kakšni so podnapisi pod fotografijami na spletu in v časopisu, in ali je med njimi kakšna razlika. Fotografija v časopisu je namreč tam iz drugega razloga kot na spletu.

- Naslovje prispevkov

Korošec pravi, da je najizrazitejša prvina vsakega prispevka (pri čemer govori, seveda, o naslovih v časopisih) njegov naslov (1998, 43), zato se bom pri preučevanju samega besedila najprej ustavila pri tem elementu. Rosales (2006, 5) ugotavlja, da je tudi na spletu naslov zelo pomemben – največkrat ima namreč poleg osnovne (da poimenuje oz. naslovi prispevek) še eno vlogo: nanj je mogoče klikniti, s čimer se odpre spletna stran s prispevkom. Pri analizi naslovja se bom najprej lotila njegove sestave in se nato posvetila še vodilu oz. sinopsisu, ki je, kot pravi Korošec, v časopisu sestavni del naslovja. Ugotavljala bom, ali to velja tudi za splet.

- Mednaslovi

Prispevki so na spletu, kot bom pokazala, načeloma daljši in posledično težje berljivi. Pisci zato stremijo k temu, da prispevke oblikovno »razbijejo«, jih ločijo na odstavke, te pa »naslovijo« oz. v besedilo vpletejo mednaslove. Tem Korošec (1998, 96) pripisuje bolj tehnično kot vsebinsko naravo, pri čemer opaža, da so v zadnjem času pogosto posledica teženj po redukciji besedil in se pojavljajo tudi v krajših poročilih in člankih.

- Aktualizmi in avtomatizmi

Korošec meni, da poročevalski stil najbolje opredeli razmerje med aktualizmi in avtomatizmi v besedilu, zato bom pogledala, koliko, katere in kje jih je mogoče najti – ločeno jih bom iskala v naslovju, sinopsisu in v samem besedilu prispevkov. Pozorna bom predvsem na v poročevalstvu avtomatizirane besede in besedne zveze, kot tudi na aktualizme, med katere Korošec šteje tako zaznamovano izrazje, trope in figure, obnovitve in ponovitve vzorcev ipd.

3.2 Predstavitev gradiva

3.2.1 Spletna stran MMC RTV Slovenija (www.rtv slo.si)

Spletna stran RTV Slovenija oz. nacionalne televizije deluje v okviru Multimedijskega centra RTV SLO, kjer med drugim pripravljajo tudi strani Teleteksta, novice, ki jih lahko uporabnik prebere preko mobilnega telefona (tehnologija Wap) in spletnih aplikacij, poleg tega pa uporabnikom ponujajo tudi druge storitve (podnaslavljanje tv-oddaj za gluhe in naglušne, priprava infokanala in še kaj). Spletna stran ponuja novice iz področja notranje in zunanje

politike, šport, kulture in zabave, obenem pa je na spletni strani možno tudi v živo poslušati in gledati programe TV Slovenija 1 in 2, ter Radia Slovenija 1, 2 in 3, z izjemo oddaj, filmov ipd. tuje produkcije. Avdio-videoarhiv pa ponuja tudi vse oddaje domače produkcije. MMC RTV SLO v takšni obliki kot danes deluje od leta 2001, konec leta 2006 pa je s spremembo statuta RTV Slovenija postal tudi samostojna produkcijska enota te javne ustanove.

Spletno stran nacionalne televizije sem izbrala zato, ker je ena najbolj obiskanih spletnih strani v Sloveniji, sodeč po merjenju obiskanosti spletnih strani (MOSS), ki ga izvaja Slovenska oglaševalska zbornica (2012a) (glej Sliko 3.1), in ker za razliko od drugih novičarskih spletnih strani ponuja več lastnih vsebin – torej vsebin, ki jih ustvarjajo izključno spletni novinarji, in ne novinarji, ki v osnovi ustvarjajo za kateri drug medij.

Slika 3.1: Merjenje obiskanosti spletnih strani za oktober 2012

Obdobje merjenja: OKTOBER 2012

	Spletna stran	Doseg (Slovenija)	Doseg % (Slovenija)	Prikazi (Slovenija)	Ocenjen dodatni doseg - tujina	Trend dosega
1	24ur.com	703.399	52,30%	94.209.488	60.976	5%
2	najdisi	548.523	40,79%	36.723.013	50.388	7%
3	siol.net	525.290	39,06%	63.054.847	63.759	6%
4	bolha.com*	475.937	35,39%	72.426.482	46.956	8%
5	rtvslo.si	467.267	34,74%	37.033.295	60.461	8%
6	zurnal24.si	398.105	29,60%	24.917.677	26.458	-2%
7	avto.net	349.284	25,97%	105.453.599	92.895	4%
8	itis.si	347.699	25,85%	3.274.741	28.752	6%
9	vizita.si	346.387	25,76%	4.071.831	20.146	7%
10	zadovoljna.si	334.568	24,88%	9.617.388	18.928	4%
11	moskisvet.com	314.368	23,38%	10.303.076	16.415	6%
12	bibaleze.si	284.095	21,12%	3.892.113	13.706	7%
13	delo.si	258.365	19,21%	7.052.514	28.692	6%
14	bizi.si	254.643	18,93%	3.024.729	26.007	3%
15	mimoviste.com	242.413	18,03%	7.997.396	14.108	10%

Vir: Slovenska oglaševalska zbornica (2012).

Spletna stran je razdeljena na več podportalov (t. i. sekcij), in sicer: Novice, Šport, Kultura, Zabava, Ture Avanture, Avdio-video arhiv, Sporedi, Teletekst itd. V svoji diplomski nalogi sem se posvetila izključno novinarskim prispevkom, torej spletnim prispevkom, objavljenim na kateri koli sekciji, največ pa jih je povezanih z notranjepolitičnim področjem, črno kroniko in gospodarstvom (razdelek Novice).

3.2.2 Predstavitev časnika Delo

Časnik Delo je slovenski dnevni časopis, ki izhaja od leta 1959 in velja po Nacionalni raziskavi branosti, ki jo izvaja Oglaševalska zbornica Slovenije (2012b) za enega najbolj branih slovenskih dnevnikov (glej Sliko 3.2). Na svojih straneh obravnava celotno aktualno dogajanje tako v Sloveniji (politično, gospodarsko in družbeno situacijo v državi) kot tudi po svetu. Obenem se posveča tudi drugim tematikam (kultura, šport ipd.).

Slika 3.2: Nacionalna raziskava branosti slovenskih tiskanih časopisov; valutni podatki za leto 2011–2012.

	doseg enega izida VALUTA	v 000
DELO	7,0	119
DNEVNIK	5,7	98
EKIPA	1,5	25
FINANCE	2,8	47
PRIMORSKE NOVICE	2,9	49
SLOVENSKE NOVICE	18,3	313
VEČER	5,7	97
ŽURNAL24	14,5	247

Vir: Slovenska oglaševalska zbornica (2012).

3.2.3 Gradivo

Izbrala sem po osem prispevkov istega novinarskega žanra, torej po osem vesti oz. razširjenih vesti, in po osem običajnih poročil, objavljenih v časniku Delo in na spletni strani RTV Slovenija, pri čemer sem upoštevala temo, enega izmed objektivnih stilotvornih dejavnikov. Skupaj sem izbrala 32 (po 16 v vsakem mediju) prispevkov in jih najprej razvrstila glede na novinarsko vrsto, ki ji pripadajo. Osredotočila sem se zgolj na informativna novinarska žanra, vest in poročilo, glede na tematiko pa sem izbirala prispevke, ki poročajo o dogajanju na notranjepolitičnem in gospodarskem področju, pa tudi na področju črne kronike.

Vsi prispevki so bili objavljeni med 8. in 19. novembrom 2010. Pri tem naj opozorim, da so prispevki na spletu navadno en dan starejši kot časopisni – spletni medij namreč vedno poroča o trenutnem dogajanju, medtem ko časopis bralcu ponuja informacije prejšnjega dne.

3.3 Novinarske zvrsti in informativni žanri

Odločila sem se preučevati jezik oz. stilistične posebnosti dveh informativnih novinarskih žanrov – vesti in poročila. Pri tem sem izhajala iz razdelitve novinarskih žanrov, kot jih pozna Manca Košir. Ta pravi, da lahko novinarske žanre najprej razdelimo na informativne in interpretativne. Teh drugih je na spletu na prvi pogled precej manj od informativnih, verjetno v prvi vrsti zato, ker se je v ta namen na spletu oblikovala povsem drugačna oblika sporočanja – bloganje, ki vsakemu posamezniku, novinarju, uredniku in poznavalcu omogoča izražanje svojega mnenja in posredovanja bolj ali manj argumentiranih stališč ostalim uporabnikom.

3.3.1 Vestičarska novinarska vrsta

V to skupino Koširjeva uvršča osnovne novinarske žanre, kot so kratka vest, razširjena vest, vest v nadaljevanju in naznanilo. Ti žanri podajajo osnovne informacije o dogodku – kaj se je zgodilo kje in kdaj, kdo je bil v dogodek vpleten (če je to relevantno) in kako se je zgodilo. Vest je najbolj avtomatiziran žanr in je navadno sestavljena iz treh delov (t. i. obrnjena piramida) – v prvem delu dobimo osnovne informacije o dogodku oziroma dogajanju, drugi del osnovne informacije osmisli in podrobneje razloži podrobnosti, v tretjem pa bralec izve še kakšno (manj pomembno) podrobno, npr. statistične podatke, kratek povzetek preteklega dogajanja (če obstaja), skratka dodatne, a manj pomembne informacije (povzeto po Košir 1988, 71–72)

Vest ima po Korošču naslednje lastnosti: *»kratkost, novost, aktualnost, resničnost, pomembnost in zanimivost, trdnost in enostavnost zgradbe, jezikovna jasnost, stvarnost, zgoščenost, natančnost, zanesljivost«* (Korošec 1998, 300).

Na spletu pa je vest lahko že samo en stavek ali poved (t. i. izredna novica, ki pa se, ko novinar dobi več podatkov, razširi v »klasično« kratko ali razširjeno vest, ali pa celo poročilo). Načeloma je na spletu vesti zelo malo, saj ene osnovnih omejitev – potrebe po kratkosti in jedrnatosti –, zaradi načina, kako splet deluje, ni več. Prav zato, ker na spletu v nasprotju s časopisom ni omejitve s prostorom, so na spletu pogostejše razširjene vesti, ki pa

uporabniku podajajo tudi manj relevantne informacije, torej takšne, ki bi jih novinar v tiskanem mediju zanemaril.

Sama zgradba vesti sicer tudi na spletu temelji na principu obrnjene piramide, le da so informacije navadno podane manj zgoščeno kot v tiskanem mediju.

3.3.2 Poročevalska novinarska vrsta

Med razširjene informativne žanre (t. i. poročevalska vrsta) Koširjeva (1988, 73) uvršča običajno, komentatorsko in reportersko poročilo, nekrolog in prikaz. Poleg osnovnih informacij navadno bralca obvešča še o poteku dogodka (podaja odgovor na vprašanje zakaj?) in pojasnjuje dodatne podrobnosti o samem dogodku.

3.4. Analiza oblike in dolžine

Pri preučevanju prispevkov sem se najprej osredotočila na oblikovno plat prispevka. Na spletu so vsi prispevki v izhodišču navadno enako oblikovani – oblikovno razlike med vestmi, poročili, reportažami, intervjuji, komentarji, kolumnami itd. ni, je pa, če gre za obširnejši prispevek, to navadno poudarjeno v eni izmed njegovih osnovnih prvin – npr. v naslovu, podnaslovu, vodilu. Ker pa sem se posvetila le preučevanju osnovnih dveh poročevalskih zvrsti, tovrstno ločevanje, ki je navadno uporabljeno, ko gre za intervju, kolumno, komentar, reportažo, na tem mestu niti ni bistveno.

Vsi preučevani prispevki, vesti in poročila, objavljeni na spletu, so tako enako grafično oblikovani ne glede na novinarsko zvrst, ki ji pripadajo. Na prvi pogled sicer velja, da je v daljših, obsežnejših prispevkih mogoče najti tudi različna napotila na povezano tematiko, okvirje z dodatnimi pojasnili, citate in drugo ob osrednjem besedilu, določeni prispevki so obogateni s serijo fotografij (t. i. fotogalerija), a je že pri malce bolj poglobljenem pregledu prispevkov opaziti, da te elemente v svoje izdelke novinarji ne vključujejo na podlagi nekih (ne)napisanih pravil, ampak so tam zgolj, kadar je potreba po njih oz. kadar je (predvsem foto- in video-) material na voljo.

David Crystal (2006, 207) glede tega ugotavlja, da je večina spletnih strani na prvih pogled skoraj enakih – velika večina jih je namreč, z izjemo strani, ki niso pisane v arabskih črkah, napisanih v pisavi Times New Roman.

Razpon pisav, ki jih lahko najdemo na spletu, je le majhen delček od na deset tisoče pisav, ki obstajajo v resničnem svetu. Čeprav glede tega v osnovi ni nobenih omejitev in čeprav obstaja nekaj tipografsko izvirnih strani, pa je splošna praksa pogosto dolgočasno enolična. Številni novi uporabniki spleta so zato prepričani, da je elektronsko življenje vidno le skozi Times New Roman očala.«

Rosales (2006, 13) pa opozarja, da bo preveč različnih velikosti črk ali pisav bralca zmedle, zato naj se ustvarjalci spletnih strani, svetuje, omejijo na največ od dve do štiri velikosti pisav, tipov pisav in barv. Novinarji in ustvarjalci spletnih strani se sicer nikoli ne smejo bati eksperimentiranja, vendar, poudarja, naj imajo vedno pred očmi eno samo mantro: »Enostavno, enostavno, enostavno.«

Edina enota v spletnem poročanju, ki se od drugih grafično razlikuje, je navadno t. i. izredna novica, ki jo za izredne dogodke uporabljajo skoraj vsi slovenski novičarski spletni portali. Je grafično precej izstopajoča enota, ki ima načeloma dve nalogi – pritegniti bralčevo pozornost, ga opozoriti na izredni dogodek, poleg tega pa ustvarjalcem vsebin omogoča hitro objavo informacije (na spletu je pač tekma s časom pogosto prvi in žal tudi najpomembnejši cilj), saj so programi za objavo prispevkov pogosto zapleteni in je potrebnega kar nekaj časa, preden so objavljeni oz. na voljo uporabniku. Izredna novica se sicer uporablja redko in le za kratek čas.

Primerjava glede na dolžino med časopisnimi in spletni prispevki je samoumevna, saj gre za najopaznejšo razliko. Štetje znakov pokaže, da so prispevki na spletu daljši, kar velja za skoraj vse primerjane pare, izjema sta bila le dva primerjana para poročil in en par vesti (glej Tabela 3.1 in Tabela 3.2 – odstopanja so označena z odebeljenim tiskom).

Tabela 3.1: Primerjava dolžine poročil (število znakov s presledki), objavljenih v časniku Delo in na spletnem portalu MMC RTV Slovenija, morebitnih fotografij in števila teh.

Prispevek (oznaka priloge)	Število znakov	Število fotografij
Priloga A.1	1.663	0
Priloga A.2	4.049	3 + 1 video
Priloga B.1	2.684	1
Priloga B.2	2.882	2 + 1
Priloga C.1	2.795	1
Priloga C.2	2.929	2 + 1
Priloga Č.1	3.047	1
Priloga Č.2	4.904	2 + 2
Priloga D.1	2.429	1
Priloga D.2	3.616	1 + 1
Priloga E.1	3.331	1
Priloga E.2	2.759	2 + 1
Priloga F.1	3.147	0
Priloga F.2	1.981	1
Priloga G.1	2.730	0

Priloga G.2	3.375	2 + 1
-------------	-------	-------

Tabela 3.2: Primerjava dolžine vesti (število znakov s presledki), objavljenih v časniku Delo in na spletnem portalu MMC RTV Slovenija, morebitnih fotografij in števila teh.

Prispevek (oznaka priloge)	Število znakov	Število fotografij
Priloga H.1	462	0
Priloga H.2	776	1
Priloga I.1	772	0
Priloga I.2	703	1
Priloga J.1	1.430	0
Priloga J.2	1.549	1
Priloga K.1	677	0
Priloga K.2	718	1
Priloga L.1	836	0
Priloga L.2	1.329	1
Priloga M.1	1.126	0
Priloga M.2	1.190	1 + 1 video
Priloga N.1	926	0
Priloga N.2	1.511	1 + 1 video
Priloga O.1	1.052	1
Priloga O.2	2.948	1

Razlika med dolžino prispevkov ima seveda tudi jezikovne implikacije – ker avtorju na spletu ni treba skrbeti, da bo prispevek predolg, si lahko »privošči« daljše povedi, tujke, prevzete in strokovne izraze lahko obširneje pojasni, več prostora dobijo dobesedni navedki. Zanimivo je sicer, da Rosales (2006) veliko več poudarka daje vsem ostalim elementom spletnega prispevka. Prepričan je namreč, da je besedilo le izhodišče in okvir spletnega prispevka, bistvo pa so interaktivne figure, videoposnetki in fotogalerije.

3.5 Analiza fotografij in videovsebin

Že na prvi pogled opazna razlika med prispevkom, objavljenim na spletu, in tistim, ki je objavljen v časopisu, je, da ima prav vsak novinarski izdelek na spletu obvezno tudi pripadajočo fotografijo, naslov, podnaslov, povezane prispevke, morda tudi povezan

videoprispevek. Rosales, kot omenjeno, našteje kar 11 obveznih elementov spletnega prispevka: naslov, besedilo, fotografija, spletne povezave, grafika, avdio- in videovsebine, fotogalerije oz. predstavitve (slideshow), animacija, interaktivne figure in aplikacije. (Rosales 2006, 4–6). Medtem pa je v časopisju bistveno ravno to, da je vest kratka in jedrnata, brez »odvečnega«, kar prihrani prostor, bralcu pa še vedno poda osnovne informacije, kar je tudi njena naloga.

Od obravnavanih poročil v časniku Delu jih ima pet po eno fotografijo, ostali pa nobene. V tiskanih vesteh fotografij skoraj ni – našla sem jo samo ob enem prispevku –, medtem ko je na spletu, kot že omenjeno, fotografija nujen sestavni del vsakega prispevka, ne glede na njegovo dolžino, novinarsko zvrst ali informacijsko vrednost. Večina obravnavanih spletnih prispevkov ima simbolične fotografije, a to ni nikjer jasno označeno. Fotografija torej v večini prispevkov ni uporabljena, da bi bralcu prinesla bodisi potrditev informacije (npr. da je Pahor čisto zares obiskal Brezigarjevo) bodisi dodatno vedenje, ampak je tam le zato, ker pač mora biti. Rosales (2006, 11) sicer pravi, da fotografija upodablja dogodek, prikazuje glavnega akterja zgodbe ali pa temo, o kateri govori prispevek.

Poleg fotografij v spletnih prispevkih pogosto najdemo tudi videoposnetke (izreze iz dnevnoinformativnih oddaj Televizije Slovenija), ki navadno govorijo o (skoraj) isti temi. Tudi videi so žal samo nekaj, kar ustvarjalci spletnih vsebin dodajo v prispevek zato, ker je ta pač na voljo in ne, ker bi jim podali bistveno drugačno oziroma novo informacijo, s čimer uporabo videoposnetkov argumentira Rosales.

Podnapisi pod fotografijami so v Delu krajši, navadno sestavljeni le iz osnovnega opisa (npr. *Poplavljen cesta na Celovški cesti v Ljubljani* ali *Borut Pahor*), na spletu pa so v podnapisu tudi druge informacije, ki jih želi avtor posebej izpostaviti (npr. *Škoda po poplavih, ki so Slovenijo prizadele septembra, presega 0,3 promila načrtovanih prihodkov državnega proračuna za letos. To pomeni, da je dosežen limit za pomoč v skladu z zakonom o odpravi posledic naravnih nesreč.*), zato so navadno daljši in zapisani v obliki povedi, medtem ko je v časopisnem podnapisu glagol praviloma izpuščen.

3.6 Analiza naslovja

Najizrazitejša stilistična prvina so po Korošču (1998, 43) v pisnem poročevalstvu naslovi: »To izrazitost jim daje ne samo dejstvo, da so v sferi pisnega prenosnika – torej v vidnem

polju, omejenem z robovi časopisnega lista – na izpostavljenem prostoru (zasedajo prostor zgoraj, nad besedilom), so nadpisi, ampak tudi poseben izbor iz sredstev danega jezika.« Korošec (1998, 43) še naprej ugotavlja, da »tvorec naslova izpolnjuje svoj sporočanski namen tako, da izbira določena jezikovna sredstva, ko bodo ustrezala temu namenu, tj. biti naslov.«

Leksikon novinarstva sicer izraz naslov opredeljuje kot »novinarske tvorbe, katerih cilj je z nekaj besedami (v časopisih) ali z nekaj opisnimi stavki (na radiu ali televiziji) dati osnovno informacijo ali /.../ bistvo informacije, ki sledi v besedilu, in da s svojevrstno privlačnostjo pritegnejo pozornost bralca, poslušalca ali gledalca« (Leksikon novinarstva 1979, povzeto po Korošec 1998, 43).

Korošec pa je časopisni naslov, torej naslov, ki je tudi najbolj podoben naslovu v spletnih prispevkih, definiral kot »iz ene ali več besed in znakov tvorjeno stavčno ali nestavčno sporočilo, ki napoveduje in se vsebinsko nanaša na praviloma eno, od drugih besedil grafično ločeno, vsaj iz ene stavčne povedi sestojече besedilo ali besedilno enoto, tako da je tudi sam grafično ločen od tega besedila, in ima poimenovalno-informativno, informativno-stališčno ali pozivno-pridobivalno funkcijo« (Korošec 1998, 46).

Na spletu imajo naslovi poleg osnovne, torej poimenovati besedilo, še eno funkcijo, pravi Rosalec (2006, 5): »Ko nanj klikne, bralca navadno ponese na drugo spletno stran, kjer je mogoče prebrati podrobnosti.«

Korošec priznava, da je pri časopisnem poročevalstvu pomembna tudi grafična podoba naslovov (razporeditev po straneh časopisa, izbor črk in njihova velikost ipd), a verjame, da so naslovi »predvsem stvar jezika« (1998, 43).

V spletnem prispevku grafičnih razlik med naslovi ni, saj novinar oz. urednik načeloma sam ne more spreminjati vrste pisave ali velikosti črk. Ta je določena z računalniških programom, v katerem so prispevki pisani, oz. s programsko opremo računalnika in seveda z nastavitvami brskalnika, s pomočjo katerega uporabnik dostopa do informacij na spletu. Rosales (2006, 13) pri tem opozarja, da bo preveč različnih velikosti črk ali pisav bralca zmedle, zato naj se ustvarjalci spletnih strani, svetuje, omejijo na največ od dve do štiri velikosti pisav, tipov pisav in barv.

Tako v časopisu *Delo* kot na MMC-ju naslove pišejo novinarji sami. Na Delu jih, če je to potrebno, popravi dežurni redaktor, na MMC-ju pa dnevni urednik. »Načeloma velja, da naslov na spletnem portalu MMC RTV Slovenija ne sme biti daljši od 55 znakov,« pravita avtorici (Svenšek, Kerin Kovač 2012, 1) navodil za pisanje na omenjenem portalu, razlog za to pa je že omenjena prednastavljena oblika prispevka, poleg tega pa se izogibajo naslovov, ki uporabniku ne dajejo dovolj informacij, ki bi ga pritegnile, da bi na povezavo (naslov je navadno tudi hiperpovezava – s klikom nanj se odpre okno s prispevkom) kliknil. »Izogibamo se naslovov tipa: Janša o proračunu; Zadovoljni pohodniki; Začetek šolskega leta,« piše v navodilih za pisanje prispevkov za MMC. Avtorici (2012, 1) ob tem poudarjata: »Naslov mora biti čim bolj poveden, prinašati mora novo informacijo, predvsem pa naj se ne podvaja z vodilom (začetkom prispevka).«

3.6.1 Funkcije naslovov

Različni avtorji (nekaj jih navaja tudi Korošec) v svojih delih ločijo več funkcij, ki jih ima naslov. Korošec (1998, 48) se (upoštevajoč tudi slovensko novinarsko tradicijo in jezik) osredotoča na tri, že omenjene v definiciji. Naslove razvršča glede na to, kakšen je njihov namen – tisti s poimenovalno-informativno funkcijo imajo nalogo le poimenovati, povzeti temo besedila ali besedilo, ki jim sledi, in/ali podati osnovno informacijo, ki je zapisana v besedilu, ki sledi naslovu.

Naslov z informativno-stališčno funkcijo ima nalogo besedilo poimenovati, a bolj kot to, je iz naslova razvidno stališče avtorja do teme, o kateri bo pisal v nadaljevanju. Po Koroščevem mnenju tovrstni naslovi označujejo interpretativno zvrst novinarskega sporočanja.

Tretjo funkcijo naslovov pa je Korošec poimenoval pozivno-pridobivalni. Že samo ime pove, da je njihova primarna naloga pridobiti, pritegniti bralca, da se bo sploh posvetil branju prispevka. Korošec pravi, da so popolno nasprotje informativnim naslovom, saj največkrat ne povedo prav dosti o besedilu, ki bo sledilo. Izbira naslova je največkrat pojasnjena šele nekje v besedilu. Če pa avtor tega, kaj naslov sporoča, ne pojasni, to Korošec imenuje zastrti naslov – naslov, ki se v besedilu ne pojasni in bralca zmoti. (povzeto po Korošec 1998, 48–49)

Tako v časopisu *Delo* kot na spletni strani RTV-ja ima največ naslovov poimenovalno-informativno funkcijo, samo dva naslova, oba v poročilih, sta s tega vidika drugačna – v Delu je to naslov *O Patrii in Čisti lopati menda niso govorili* (Priloga D.1), ki ima informativno-

stališčno funkcijo, na MMC-ju pa izstopa naslov *Bo SD zaradi Rotnika interpeliral Radičev?* (Priloga Č.2) s pozivno-pridobivalno funkcijo.

3.6.2 Členjenost naslovja

Samo naslovje sicer Korošec najprej loči glede na njegovo zgradbo – ali je sestavljeno iz več delov (nadnaslov, naslov, podnaslov) ali zgolj iz dveh (nadnaslov in naslov ali naslov in podnaslov), pozornost nameni tudi mednaslovom, polnaslovom in panaslovom (krajšim naslovom rubričnih enot), se posveti še nepravim naslovom (paginalnim in rubričnim), in na koncu sinopsisu oz. povzetku (1998, 50–123).

a) Naslovje v poročevalnih vrstah

V šestih izmed osmih poročil, objavljenih v Delu, je naslovje tridelno, in sicer sestavljeno iz nadnaslova, naslova in sinopsisa, v enem primeru je naslovje dvodelno – sestavljeno iz nadnaslova in naslova –, v enem pa naslovje sestavljajo nadnaslov, naslov in podnaslov. V omenjenih prispevkih so pogosti tudi podnaslovni sklopi (več podnaslovov, ki so ločeni s pomišljajem)

V spletnih prispevkih razlik ni: vsi prispevki imajo zaradi prednastavljene oblike enake elemente – naslov in podnaslov –, enako je sestavljena tudi »glava«: iz kraja, datuma in ure objave ter t.i. zadnjega posega v prispevek – v primeru, ko se je ta po objavi še dopolnjeval (glej Tabela 3.3).

Tabela 3.3: Sestava naslovja in število mednaslovov v poročilih, objavljenih v časniku Delo in na spletnem portalu MMC RTV Slovenija.

Prispevek (oznaka priloge)	Sestava naslovja	Število mednaslovov
Priloga A.1	Nadnaslov, naslov, sinopsis	0
Priloga A.2	Naslov, podnaslov, vodilo	5
Priloga B.1	Nadnaslov, naslov, podnaslov, sinopsis	2
Priloga B.2	Naslov, podnaslov, vodilo	4
Priloga C.1	Nadnaslov, naslov, podnaslov, sinopsis	1

Priloga C.2	Naslov, podnaslov, vodilo	3
Priloga Č.1	Nadnaslov, naslov, podnaslov, sinopsis	0
Priloga Č.2	Naslov, podnaslov, vodilo	4
Priloga D.1	Nadnaslov, naslov, podnaslov, sinopsis	0
Priloga D.2	Naslov, podnaslov, vodilo	2
Priloga E.1	Nadnaslov, naslov, podnaslov, sinopsis	2
Priloga E.2	Naslov, podnaslov, vodilo	3
Priloga F.1	Nadnaslov, naslov, sinopsis	0
Priloga F.2	Naslov, podnaslov, vodilo	1
Priloga G.1	Nadnaslov, naslov, podnaslov, sinopsis	1
Priloga G.2	Naslov, podnaslov, vodilo	3

Veliki naslovi analiziranih poročil so praviloma glagolski, le v treh primerih v Delu je izpuščen pomožni glagol biti, na spletu pa sta takšna primera dva. En naslov v Delu je neglagolski (*Iskanje soglasja za reforme* (Priloga C.1)).

Na spletu so zelo pogosti citatni naslovi, sestavljeni iz priimka govorca in njegove izjave, brez glagola rekanja. V preučevanih poročilih na spletu jih je bilo takšnih pet, v Delu pa se takšen naslov pojavi le enkrat.

Primeri (MMC):

Pahor: Kučan je človek z izjemno politično in človeško modrostjo (Priloga B.2)

Pahor: Vstopnica na nemško-francoski voz so radikalnejše reforme (Priloga C.2)

Pahor pri Brezigarjevi: O Patrii in drugih primerih ni bilo govora (Priloga D.2)

Žbogar: Kučan bo poročevalec z "dodano vrednostjo" (Priloga E.2)

HSE: Zamenjava Rotnika je bila zakonita (Priloga G.2)

V enem primeru (*Žbogar: Kučan bo poročevalec z "dodano vrednostjo"*) je naslov že sicer citatni, del izrečenega pa je zapisan še v narekovajih, kar pa načeloma ne bi bilo potrebno.

Primer (Delo):

Žbogar: Kučan kot posebni poročevalec o BiH lahko da dodano vrednost (Priloga E.1)

b) Naslovje v vestičarskih vrstah

Prva večja razlika med prispevki na spletu in v časopisu pa se pokaže pri primerjavi sestavljenosti naslovja v vesteh. Na spletu ima namreč, kot omenjeno, vsak prispevek enako (osnovno) grafično podobo – vključno z naslovom, podnaslovom in vodom –, ne glede na novinarsko zvrst, ki ji pripada.

Naslovje časopisnih vesti (predvsem tistih, ki so objavljene pod rubričnim naslovom Na kratko) pa, drugače kot v poročilih, sestavlja le en element – veliki naslov. Prispevek se nato začne s prostorskim vhomom (krajem) in nadaljuje z besedilom, ne s sinopsisom. Načeloma so po principu obrnjene piramide bistvene informacije podane na začetku, a ne vedno. V vesti z naslovom *Bodo upniki Globala poplačani v celoti?* (Priloga J.1) namreč šele v zadnji tretjini izvemo, da je možnost celotnega poplačila upnikov napovedal stečajni upravitelj (in zakaj tako meni), pred tem pa je avtor nanizal kopico (sicer ne nepomembnih) podatkov, ki pa bralcu ne povedo veliko.

Nasprotno pa na spletu tudi pri vesteh veljajo enaka pravila kot pri poročilih. Naslovje sestavljata naslov in podnaslov, sledi vodilo (ki na spletu, kot bom pojasnila v naslednjem poglavju, ni nujno del naslovja) in preostanek besedila (glej Tabela 3.4)

Veliki naslovi so tako v časopisu kot na spletu praviloma glagolski, pogosto pa je izpuščen pomožni glagol biti – tako na spletu sem našla štiri takšne primere, v časopisu pa pet. Na spletu se sicer v nasprotju s časopisnimi naslovi vesti pojavljajo tudi neglagolski naslovi, npr. *Bilanca martinovega: 465 opitih, 193 pridržanih* (Priloga L.2) in *Usodni petek v službi* (Priloga H.2).

Tabela 3.4: Sestava naslovja in število mednaslovov v vesteh, objavljenih v časniku Delo in na spletnem portalu MMC RTV Slovenija.

Prispevek (oznaka priloge)	Sestava naslovja	Število mednaslovov
Priloga H.1	Naslov	0
Priloga H.2	Naslov, podnaslov, vodilo	0
Priloga I.1	Naslov	0
Priloga I.2	Naslov, podnaslov, vodilo	0
Priloga J.1	Naslov	0
Priloga J.2	Naslov, podnaslov, vodilo	1
Priloga K.1	Naslov	0
Priloga K.2	Naslov, podnaslov, vodilo	0
Priloga L.1	Naslov	0
Priloga L.2	Naslov, podnaslov, vodilo	1
Priloga M.1	Naslov	0
Priloga M.2	Naslov, podnaslov, vodilo	0
Priloga N.1	Naslov	0
Priloga N.2	Naslov, podnaslov, vodilo	0
Priloga O.1	Naslov	0
Priloga O.2	Naslov, podnaslov, vodilo	3

3.6.3 Analiza sinopsisa

Sinopsis je v stilistiki pisnega poročevalstva poimenovanje za »kratko besedilo, ki vsebinsko strnjuje daljše časopisno besedilo nekaterih informativnih in interpretativnih zvrsti« (Korošec 1998, 102), najpogostejši pa je v žanrih poročevalske vrste. Zanj je značilno, da ima položaj na začetku besedila, je grafično ločen od ostalega besedila in bralcu prinaša zgoščen, strnjen povzetek besedila, v časopisih pa se začinja s časo-prostorskih vhodom (1998, 103). Pri tem Korošec opozarja, da je v anglo-ameriški tradiciji *lead* (vodilo) začetni odstavek besedila in ne njegova vsebinska strnitev, poleg tega pa sinopsis v stilistiki prištevamo k naslovu (zaokrožuje naslovje), zato ju ne moremo enačiti.

Korošec izpostavlja še t. i. nepravi sinopsis, ki se z grafično podobo in položajem kaže kot sinopsis, vendar nima njegove osrednje lastnosti – ne prinaša strnjenega povzetka besedila. Z njim se branje začetnega dela besedila (naslovja) ne konča, ampak bralca spodbudi, da bere naprej. »Zato so le grafično izpostavljeni začetki poročevalskih besedil, v katerih so 'udarni', 'privlačni', a ne nujno bistveni podatki, zelo pogosto zajeti v t. i. citatnem nastopu, ta pa je po

definiciji napovedovalec (kataforičen) in vzbuja pragmatično pričakovanje nadaljevanja,« pravi Korošec in dodaja, da so nepravilni sinopsisi pritegovalno uspešni, informacijsko pa revnejši. Zanje, še ugotavlja, bi bilo ustrežnejše poimenovanje *vodilo*, še posebno zato, ker izhaja iz anglo-ameriške tradicije, kjer vodilo (lead) ni vsebinska strnitev prispevka, ampak njegov začetni odstavek (Korošec 1998, 103).

Sinopsisi se v časniku Delo pojavljajo le v poročevalskih vrstah, v vestičarskih jih ni. Na spletu te razlike ni, so pa sinopsisi drugačni od časopisnih.

Boczkowski opozarja, da so se v tretji fazi spletnega novinarstva (to je po njegovem mnenju tudi stopnja, na kateri je tovrstno novinarstvo zdaj) zaradi njenega drugačnega temelja (multimedijalnosti) razvile zgolj spletu prilagojene rubrike in posledično načini pisanja (povzeto po Boczkowski 2005, 51 v Oblak in Petrič 2006, 79). Analiza prispevkov na spletu tako pokaže, da je sinopsis tukaj nekakšna mešanica obeh, torej pravega in nepravega sinopsisa. Pogosto namreč prinaša kratek povzetek celotnega besedila, a z dodanimi informacijami, ki so tu le, da bralca pritegnejo in ga spodbudijo k branju samega prispevka, ali pa mu dajo vedeti, da ga v besedilu čaka še več informacij.

Primer: Kučan bo s svojo modrostjo znal razbrati dogajanja v jugovzhodni Evropi, Evropa pa bo poslušala, ker je Slovenija uspešna pri reševanju odprtih vprašanj v regiji, meni premier Borut Pahor. (Priloga B.2)

Razloge za tak način pisanja gre iskati v samem delovanju spleta – uporabnik namreč, preden klikne na prispevek, vidi le naslov, prvo fotografijo in vodilo (morda tudi nad- oz. podnaslov, kratke povzetke – t. i. poudarke –, prispevke s povezano temo itn., odvisno od zasnove spletnega portala). Vsi trije elementi skupaj mu morajo torej povedati dovolj, da bo vedel, kaj je bistvo prispevka, in mu obenem dati vedeti, da ga v besedilu čaka še več informacij, kar ga bo spodbudilo k temu, da bo nanj kliknil in si ga prebral. »Vsebovati mora najbolj zanimivo, udarno in predvsem novo informacijo, ki bralca pritegne, hkrati pa mu pove dovolj, da ugotovi, o čem bo prispevek govoril,« pravita avtorici (Svenšek in Kerin Kovač 2012, 1) navodil za pisanje prispevkov na MMC-ju.

Takšen način podajanja informacij od pisca zahtevajo precejšnjo mero izvirnosti. Podobno meni tudi Rosales (2006, 14), ki poudarja, da je spletni način poročanja, učinkovit le, »ko ustvarjalec spletnega prispevka svojo zgodbo pove na izviren način«.

Predvsem daljši prispevki se namreč ves dan dopolnjujejo, zato mora biti v vsakem trenutku iz treh prvin, ki jih uporabnik vidi, ko pride na prvo, vstopno stran portala (naslova, fotografije in vodila), razvidno, da je prispevek dopolnjen z najnovejšimi informacijami.

Pogosto so spletni sinopsisi zastavljeni drugače kot v tiskanem mediju, saj avtorji namesto strnjenih informacij kot bistveno izpostavljajo kakšno izjavo (ali več), ki po njihovem mnenju najustreznejše napove temo prispevka. Kljub temu bom za lažjo primerjavo v nadaljevanju omenjeni izraz vseeno uporabljala.

3.6.4 Analiza mednaslovov

Vloga mednaslova je bolj tehnične in manj vsebinske narave, meni Korošec (1998, 96), saj izvira iz potrebe po razrahljanju dolgega in strnjenega besedila, ki je v taki obliki težko berljivo. Vendar, še piše, je tehnična vloga mednaslovov v upadu: »Po letu 1991 je v slovenskem pisnem poročevalstvu opaziti novost, ki bi jo lahko šteli za težnjo po redukciji znotraj žanrskih besedil in prevladovanju krajših žanrov.« (Korošec 1998, 96) Mednaslovi se tako pojavljajo že v že relativno kratkih besedilih (celo v krajših člankih in poročilih), še pravi avtor in dodaja, da se v zadnjem času v prispevkih časnika Delo, ki ga je proučeval, pojavlja vsaj en mednaslov tam, kjer ga še pred desetletjem ne bi bilo.

Ker je branje z računalniškega zaslona za marsikoga (predvsem za tiste, ki so manj večji uporabe računalnika) zahtevnejše, je uporaba mednaslovov v spletnih prispevkih še pogostejša. Velja namreč pravilo, da morajo biti besedila, ki so daljša od treh odstavkov, ločena z mednaslovi. Ti morajo »odsevati vsebino odstavka ali odstavkov, ki mu sledijo« (Svenšek in Kerin Kovač 2012, 1).

Če so odstavki daljši (več kot 400 znakov s presledki), je mednaslov lahko tudi pred vsakim odstavkom, da »razbije« oblikovno monotonost prispevka. Mednaslovi v obravnavanih spletnih prispevkih so uporabljeni še za t.i. poudarke – kratke povzetke prispevka –, ki jih najdemo na desni zgornji strani vsakega malo daljšega prispevka (nad prvo fotografijo) in niso del samega besedila. »Informacije v poudarkih se ne smejo podvajati z informacijami v naslovu, podnaslovu ali vodilu,« še pravita avtorici (2012, 1).

V poročilih, ki so praviloma daljši od vesti, lahko tako v tistih na spletu najdemo najmanj en mednaslov, če je prispevek daljši pa tudi po pet, medtem ko je v poročilih, objavljenih v Delu, mednaslovov manj ali pa jih (v štirih izmed osmih prispevkov) sploh ni, so krajši in manj

povedni. Mednaslova v prispevkih *Iskanje soglasja za reforme*, objavljenem v Delu (priloga C.1) in *Pahor: Vstopnica na nemško-francoski voz so radikalnejše reforme*, objavljenem na MMC-ju (Priloga C.2), govorita o isti stvari – Pahorjevih pojasnilih –, a medtem ko se Delo »zadovolji« zgolj z mednaslovom, ki to izpostavi (*Pahor pojasnjuje*), sta mednaslova v spletnem prispevku v obliki citata in tako nekemu, ki prispevek le površno preleti, povesta več o sami vsebini tega, kar je Pahor pojasnjeval ("*Nujna izredna fiskalna disciplina*" in "*Negre za običajen sestanek*").

3.7 Uporaba časovnih prislovov

»Pri pisanju prispevkov za splet je treba biti pozoren tudi na to, da ne uporabljamo časovnih prislovov, kot so danes, jutri, včeraj,« piše v navodilih za pisanje za MMC (Svenšek in Kerin Kovač 2012, 1). Predvsem beseda *danes* je izjemno problematična, navajata avtorici, ki je nikakor »ne uporabljamo v naslovu ali vodilu«. Gre za precej opazno razliko med tiskanim in spletnim prispevkom. Tiskano izdajo bralec namreč prebere tisti dan, ko izide, na spletu pa prispevki v arhivu ostanejo za vedno in ga vsakdo lahko kadar koli najde, tudi s pomočjo iskalnika. Če pri tem naleti na omenjene časovne prislove, ga to lahko zmoti, zato se pisci spletnih prispevkov tem izogibajo in namesto njih raje uporabljajo besede za dni v tednu ali celo datume.

Na MMC-ju je to sicer še dodatno povezano s teletekstom, kamor prve tri odstavke spletnega prispevka navadno samo prepíšejo (in, če je to potrebno, skrajšajo), saj tam ni nobene oznake, ki bi bralcu pojasnjevala, kdaj je bil prispevek objavljen. Če se torej nekaj zgodi v petek zvečer (oz. je vest takrat objavljena), bralec pa to prebere v soboto zjutraj, bo zaveden, pojasnjujejo na MMC-ju.

Časopisni novinarji teh »zadržkov« nimajo, saj je jasno, da pišejo prispevek, ki ga bo bralec v roke dobil šele dan pozneje, dodatno časovno referenco pa jim daje tudi glava časopisnega izvoda.

V spletnih prispevkih sem tako skupno našla pet takšnih časovnih prislovov (od teh v enem prispevku dva), in sicer v primerih:

Slovenija je zgled reševanja odprtih vprašanj, je država, ki ima povsod prijatelje in sogovornike - zato jo mednarodna skupnost redno sprašuje o njenem pogledu na vprašanja

*jugovzhodne Evrope, je na **današnji** tiskovni konferenci dejal predsednik vlade Borut Pahor. (Priloga B.2)*

*V Evropski uniji so se **danes** na imenovanje odzvali z besedami, da odločitev slovenske vlade "jemljejo na znanje". "EU ni bil vpleten v proces imenovanja," so še pojasnili v tiskovni službi visoke zunanje predstavnice unije Catherine Ashton. (Priloga B.2)*

*Kot je poudaril Pahor, so rezultati njegovega **današnjega** obiska le-tega povsem upravičili. (Priloga D.2)*

*To v Sloveniji nominalno letos znaša 217,7 milijona evrov, višina škode, ki jo je **danes** potrdila vlada in jo bo skladno s pravili sklada prijavila Evropski komisiji, pa znaša 251,3 milijona evrov. (Priloga O.2)*

*V sevniškem podjetju Preis, ki izdeluje kovinske cisterne in rezervoarje, se je **davi** okoli 9. ure zgodila delovna nesreča, v kateri je večja kovinska konstrukcija med pripravo na peskanje zdrsnila z nosilnega vozička in 36-letnega delavca stisnila ob zid. (Priloga H.2)*

V Delu pa je takšnih prislovov bistveno več – samo v štirih prispevkih se izrazi danes, včeraj, jutri ne pojavijo, v vseh ostalih pa so uporabljeni najmanj enkrat. Rekorder je prispevek z naslovom *Odstavitev Rotnika razburila delavce* (Priloga Č.1), kjer so tovrstni časovni prislovi uporabljeni kar devetkrat, od tega enkrat v dobessednem navedku, zato ga v tem primeru nisem upoštevala.

Medtem ko na spletu časovni prislovi niso nikoli uporabljeni v sinopsisu, je v časopisu drugače – omenjeni izrazi se v sinopsisih (upoštevala sem le poročila, saj se vesti, kot sem že ugotovila, ne začnejo s sinopsisimi) pojavijo osemkrat. Večinoma se pojavljajo po enkrat, izjema je le prispevek z naslovom *Uroš Rotnik odstavljen zakonito* (Priloga G.1), kjer se izraz *včeraj* pojavi dvakrat: *Ljubljana – Prvi nadzornik HSE Jadranko Medak je po **včerajšnji** izredni seji nadzornega sveta povedal, da je vodstvo HSE pripravilo tudi različice alternativnega financiranja projekta TEŠ6 za primer, če državnega poročstva ne bi bilo. »Tudi brez tega bi lahko zaprli finančno konstrukcijo. Morda ne tako ugodno, vendar projekt zaradi tega ne bi 'nasedel',« je pojasnil Medak. Nadzorniki HSE pa **včeraj** še niso razpravljali o poslovnih rezultatih, ker so bile na dnevnem redu le nujne zadeve.*

V zadnjem času se tudi na Delu uporabi tovrstnega izrazja v sinopsih izogibajo, saj ne želijo poudarjati, da poročajo o »starih« dogodkih oz. dogajanjih (Gole, 2012). To kaže na določeno stopnjo prilagajanja spletnim medijem, ki le redko poročajo o stvareh, ki so se zgodile v preteklosti – razen seveda, ko bralcu podajajo nove informacije, ki se navezujejo na že znane.

3.8 Analiza avtomatizmov

Avtomatizmi so, pravi Korošec, v poročevalstvu stilno nezaznamovani, kar pa ne pomeni, da niso stilno nezaznamovani v drugih funkcijskih zvrsteh jezika. Avtomatizacija je, še piše Korošec, »ustaljevanje posameznih jezikovnih sredstev, da postanejo za opravljanje določen naloge običajna in se utrdijo v konvenciji med tvorci in naslovniki« (1998, 15). Gre za besedne zveze in stavčne konstrukcije, ki jih je mogoče najti le v poročevalstvu – tako pisnem kot govornem (Korošec 1998, 13). Avtor k avtomatizaciji šteje ne le besede in besedne zveze, ampak tudi »ustaljevanje stavčnih vzorcev ne glede na njihovo leksikalno zapolnitev« (1998, 15).

Poleg avtomatizmov (*poročali smo, na naše vprašanje ...*), ki se nanašajo na samo novinarsko dejavnost (poročanje, spraševanje, iskanje informacij), poznamo tudi stavčne avtomatizme (*Spomnimo*), in sklicevalne avtomatizme (*so sporočili s policijske uprave, so pojasnili na ministrstvu ...*).

3.8.1 Avtomatizmi v velikem naslovu

Ne v naslovih v Delu ne na MMC-ju nisem našla avtomatizmov.

3.8.2 Avtomatizmi v sinopsisu

Korošec pravi, da so v sinopsih avtomatizmi zaradi svoje ustaljene oblike pogosti, vendar jih v sinopsih preučevanih spletnih poročilih skoraj ni, pojavljajo se le t. i. sklicevalni avtomatizmi (na primer: *... so sporočili iz Banke Slovenija ...*). Izjema bi lahko bili izpusti tipa *Brezigar: Pritiski so in bodo*. (Priloga D.2), ki postajajo vrsta avtomatizma – Korošec namreč k avtomatizmom šteje tudi ustaljevanje stavčnih vzorcev.

Pogosto je avtomatizirana tudi sama oblika sinopsisa – omenila sem že, da so informacije v spletnih sinopsih podane drugače kot v časopisu –, saj novinarji v sinopsisu skoraj po pravilu uporabljajo izbrano izjavo in sinopsis sklenejo s sklicevalnim avtomatizmom,

glagolom rekanja (»je povedal«, »je dejal«, »meni«, »je prepričan«). Takšnih sinopsisov je v osmih preučevanih spletnih poročilih kar pet.

V časopisnih sinopsisih se medtem pojavljajo tudi takšni avtomatizmi: ... *je potrdil včerajšnje pisanje Dela* ... (Priloga A.1), ki pa jih na spletu nisem našla.

3.8.3 Avtomatizmi v besedilu

V preučevanih prispevkih tako v Delu kot na MMC-ju sem našla številne sklicevalne avtomatizme (med pisci zelo »priljubljene« so besedne zveze: po lastnih besedah, po njegovih besedah, po besedah XY).

V obeh medijih se pojavljajo avtomatizmi, ki se nanašajo na novinarsko dejavnost, torej tipično poročevalski, in sicer: *na vprašanje Dela* (Priloga D.1); *na vprašanje MMC-ja* (Priloga D.2); *je za TV Slovenija poročala* (Priloga N.2).

V Delovih prispevkih sem našla tudi takšne avtomatizme: *Kljub temu tudi v krogih blizu vladni koaliciji mislijo, da je treba imenovanje razumeti v notranjepolitičnem kontekstu.* (Priloga E.1)

Na splošno je v obeh medijih mogoče najti razaktualizirane metafore in metonimije, ki bi jih načeloma šteli k aktualizmom, vendar gre za tako pogosto uporabljane izraze (in to ne samo v medijih, ampak jih – še pogosteje – uporabljajo politiki, člani civilne družbe itd.), da so v publicističnem jeziku že povsem razaktualizirani. Takšnih izrazov je precej tako v preučevanih prispevkih, objavljenih v Delu, kot tistih, ki so objavljeni na MMC-ju, a o tem podrobneje v poglavju o aktualizmih.

3.9 Analiza aktualizmov

Popolno nasprotje avtomatizmov so po Koroščevi teoriji aktualizmi, jezikovna sredstva, ki so nova, neobičajna ali pa samo drugače uporabljena, in s katerimi poskušajo avtorji popestriti besedilo in pritegniti bralca. Med aktualizme Korošec šteje obnovitve in ponovitve klišejev, vzorcev in drugih stalnih zvez ter poimenovanj, za katere pravi, da so najpogostejši v naslovih (1998, 18 in 124). Samo besedilo pa avtorji aktualizirajo z uporabo retoričnih tropov in figur ter zaznamovanega izrazja. Tu Korošec omenja tako časovno zaznamovanost (arhaizmi in neologizmi) kot drugo izrazje, označeno s stilno-plastnimi kvalifikatorji, pri čemer izpostavlja

ekspresivno izrazje, nižje pogovorne besede in vulgarizme ter slengizme, žargonizme in strokovno izrazje. Poleg teh se avtorji odločajo tudi za uporabo frazemov, tvorijo priložnostne besede itd. (Korošec 1998, 17–28)

Ker sem se posvetila preučevanju poročevalskih besedil, tako v Delu kot na MMC-ju med aktualizmi prevladujejo strokovno izrazje in tujke, besede in besedne zveze, ki jih štejemo v skupino retoričnih tropov, pa so redkejšje.

Korošec sicer opozarja, da je uporaba aktualizmov (predvsem tropov in figur) pogostejša v avtorskih prispevkih interpretativnih novinarskih žanrov (npr. komentarja), kar se je potrdilo tudi v moji analizi. Z izjemo metonimij in poosebitev so retorične figure in tropi redki.

3.9.1 Aktualizmi v naslovih

a) Uporaba ločil v naslovih

Korošec (1998, 18) pravi, da najnižjo stopnjo aktualiziranosti zasedajo interpunkcijski naslovi, torej naslovi, v katerih nastopajo ločila. Ta Korošec loči glede na ločila sama (klicaj, vprašaj, dvopičje, pomišljaj ...), nato pa še glede skladnost.

Naslovi, v katerih nastopajo ločila, so med preučevanimi prispevki na spletu pogostejši kot v časopisu – izmed preučevanih prispevkov na spletu jih ima sedem (od 16) v naslovu ločilo, medtem ko je v časopisu mogoče najti le dva takšna primera – enkrat je uporabljen vprašaj (pravi vprašajni naslov), enkrat pa dvopičje. V spletnih prispevkih je pogosta uporaba dvopičja v naslovih (med omenjenimi sedmimi primeri je v šestih nastopa ravno to ločilo), v enem primeru pa gre za pravi vprašajni naslov.

Pogostost dvopičij v naslovih na spletu gre v prvi vrsti pripisati že omenjeni želji po krajšanju, po drugi strani pa novinarji sledijo navodilu, da »*morajo biti (naslovi, op. a.) čim bolj povedni*« (Svenšek in Kerin Kovač 2012, 1), kar najbolje ponazarja razlika med velikima naslovoma v Delu (*Kučan bo svetovalec vlade*) in na MMC-ju (*Pahor: Kučan je človek z izjemno politično in človeško modrostjo*).

b) Uporaba retoričnih tropov in figur v naslovih

Uporaba retoričnih tropov in figur za popestritev prispevka je po Koroščevem mnenju pogosta oblika aktualizacije, vendar se pogosteje pojavlja v interpretativnih novinarskih žanrih. Kos

(1998, 39) trope in figure opiše takole: »(To so) stilna sredstva, ki s spreminjanjem običajnega pomena besed (tropi) ali njihovega mesta in povezanosti v stavkih (figure) dajejo slogu posebne estetske poteze.«

Najpogosteje uporabljeni tropi in figure v informativnih žanrih so metafora, metonimija in poosebitev. Metonimijo Trdina (1973, 32) opiše kot besedo z zamenjanim pomenom, »za katero je značilno poimenovanje določenega pojma z izrazom za kak drug, predmetno, količinsko povezan pojem«, Kos (1998, 39) pa pravi, da gre za zamenjavo pojma s takim, ki je z njim v kaki časovni, prostorski ali vzročni zvezi. Pri metafori gre po Kosovi razlagi (1998, 38) za »rabo besed v prenesenem pomenu, včasih zaradi kake podobnosti«, Kmecl (1996, 116) pa pojasnjuje, da metafora nastane takrat, ko iz primere ostane le še beseda s prenesenim pomenom, osnovna beseda pa je neimenovana ter razvidna le iz sobesedila in tretjega pri primeri.

Ker sem preučevala zgolj informativna žanra, ni presenetljivo, da so aktualizmi redki. Tudi Erjavčeva (1998, 85) namreč poudarja, da mora biti poročilo (torej eden izmed informativnih žanrov) napisano v enostavnem jeziku. V naslovih na MMC-ju sem našla eno metaforo (*Masleševa kandidatura razdelila državni zbor*), in en primer izraza, ki ga Slovar slovenskega knjižnega jezika (1993) označuje s kvalifikatorjem – gre za besedo *bilanca* (v naslovu *Bilanca martinovega: 465 opitih, 193 pridržanih*). Ta bi sicer lahko bila nezaznamovana v besedilu, ki govori npr. o ekonomskem položaju podjetja in njegovih bilančnih podatkih, v preučevanem primeru pa gre za aktualizirano rabo, saj je uporabljena v povsem drugem kontekstu.

V Delovih naslovih se enkrat pojavi izraz *avto* namesto *avtomobil* (*Deklica pritekla pod avto*) – tako Slovenski pravopis (2001) kot Slovar slovenskega knjižnega jezika (1993) za omenjen izraz predlagata boljšo različico *avtomobil*, vendar se je v zadnjih letih izraz že skoraj povsem ustalil. V primeru *Do iztreznitve pridržali 193 voznikov* je namesto izraza *streznitev* (dvakrat) uporabljena hiperkorektna oblika besede *iztreznitev*, ki je Slovenski pravopis sploh ne pozna, Slovar slovenskega knjižnega jezika (1993) pa zanjo predlaga boljšo možnost – že omenjeno *streznitev*. Oboje kaže predvsem na avtorjevo nepoznavanje jezika oz. na to, da besedilo pred objavo ni bilo lektorirano.

3.9.2 Aktualizmi v sinopsisu

Korošec (1998, 104) pravi, da so aktualizmi v sinopsisu zelo redki, saj je naloga sinopsisa ravno ta, da informacije poda strnjeno. »Koliko je v sinopsisu opaznih besed ali zvez, so take, ki so v poročevalstvu že izgubile svojo ekspresivnost /.../, ali pa niso aktualizmi take vrste, s katerimi avtor opremlja lastno besedilo, ga vrednoti,« je prepričan Korošec. Pri tem poudarja, da kršitev tega pravila kaže na nepravi sinopsis.

Medtem ko v časopisnih sinopsisih odstopanja od tega pravila res ni, se na spletu vseeno pojavljajo – primera razaktualiziranih metafor tako najdemo v dveh spletnih vesteh.

*Delovna nesreča je v petek zjutraj **zahtevala življenje** 36-letnega delavca sevniške družbe Preis. (Priloga H.2)*

*V akciji 0,0 šofer, ki jo je policija izvajala zadnja dva konca tedna, so ustavili in preverili 25.443 voznikov. 465 jih je spilo več, kot bi smeli, 193 pa jih je **noč preživel** "na hladnem". (Priloga L.2)*

Červova (2006, 82–83) pravi, da novinarji pogosto uporabljajo narekovaje v skrbi po preprečevanju nejasnosti besedila, pri čemer pa poudarja, da gre navadno za znane in lahko razumljive metafore, zato bi bili novinarji lahko pri uporabi narekovajev bolj selektivni.

V spletnih poročilih so precej pogosti tudi izpusti, ki že postajajo avtomatizirana oblika poročanja, npr.: *Ob svojem prvem obisku generalne državne tožilke Barbare Brezigar je premier Borut Pahor dejal, da bi bil pogovor o posameznih primerih tožilstva zunaj njegove pristojnosti. **Brezigar: Pritiski so in bodo.*** (Priloga D.2)

Na splošno se pri prispevkih na preučevani spletni strani, kjer vodila oz. sinopsisi zaradi že večkrat omenjene prednastavljene oblike ne smejo biti predolga, saj jih program po določenem številu znakov sam »odreže«, pogosto dogajajo podobna krajšanja, ki tako že postajajo vrsta avtomatizmov. Besedilo, ki ga uporabnik vidi, ko vstopi na spletno stran, je namreč zanj odločilno: če ne bo že takoj dobil čim več informacij, jih bo šel iskat na kakšno drugo medijsko spletno stran. Zato se novinarji trudijo v sinopsis strniti čim več, kar ima včasih lahko ravno nasproten učinek – nerazumljivost zapisanega, kar ljudi odvrača od branja.

V sinopsish poročil na spletu sicer najdemo tudi primere metonimij in poosebitev, a avtorji teh navadno niso novinarji, ampak govorniki, ki jih avtorji prispevkov v teh navajajo, kot v primeru: *Kučan bo s svojo modrostjo znal razbrati dogajanja v jugovzhodni Evropi, **Evropa pa bo poslušala**, ker je Slovenija uspešna pri reševanju odprtih vprašanj v regiji, meni premier Borut Pahor.* (Priloga B.2)

V sinopsish preučevanih poročil, objavljenih v Delu, so aktualizmi izjemno redki, pa še v teh primerih gre navadno za v publicistiki pogoste frazeme, ki so, tako kot je zapisal Korošec (1998, 104) »taki, ki so v poročevalstvu že izgubili svojo ekspresivnost«, kot v primeru: *»Beseda je večinoma tekla o novem tožilskem zakonu, o katerem se bosta po Pahorjevih besedah ministrstvo in tožilstvo usklajevala, dokler predlog ne bo ustrezen za obe strani.«* (Priloga D.1)

3.9.3 Aktualizmi v besedilu

a) Retorični tropi in figure

V prispevkih, objavljenih na MMC-ju sem našla eno metaforo (*zamrznitev pokojnin*) in 12 metonimij oz. poosebitev (*Slovenija ne bo pisala receptov; v kakšni kondiciji so države; njegova dodana vrednost; unovčiti podjetje; država se mora usposobiti; vlogo posredovala v Bruselj; (države, ki so) gonilne sile EU-ja; naša država zastopa stališče; državi nista izmenjali not; Slovenija ni največja strokovnjakinja; banka očitke zavrača; Slovenija pričakuje pomoč*).

V skoraj vseh omenjenih primerih gre za razaktualizirane tvorbe. Gaja Červ (2006, 80) ugotavlja, da je v zadnjih letih uporaba t.i. razaktualiziranih stalnih poročevalskih metafor vse pogostejša tako v informativnih kot interpretativnih žanrih, vendar je »njihovo učinkovanje omejeno na poved, v kateri se pojavljajo, in s svojim pomenom ne vplivajo na širše besedilo«. Pri tem poudarja, da sta med glavnimi razlogi za pogostost uporabe razaktualiziranih stalnih poročevalskih metafor »pragmatičnost in varčnost, h katerima teži poročevalski jezik« (2006, 74). Tovrstne metafore so bralcu lahko razumljive, ker se navezujejo na njegov izkustveni svet, še pravi avtorica in dodaja, da so avtorji takšnih metafor v primerjavi z metaforami v umetnostnih besedilih, bolj kreativno omejeni – posledično pa so (oz. morajo biti) poročevalske metafore »lahko razumljive in informativne« (2006, 74).

V Delu se poleg metonimij in poosebitev (teh je skupaj sedem, torej precej manj kot v prispevkih na MMC-ju), pojavi še en oksimorom (*prevelik ščepec*). Oksimoron ali bistrourni nesmisel je po Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1993) »besedna figura iz dveh izključujočih se pojmov«.

Na spletu je redka tudi uporaba frazemov – našla sem zgolj enega (*prehoditi še nekaj poti*), pa še tukaj je jasno, da ga je uporabil govorec, ki nastopa v prispevku, saj je isti izraz uporabljen tudi v Delovem prispevku o isti temi. V Delu so frazemi pogostejši, saj sem jih poleg že omenjenega našla še šest, in sicer: *odigral ključno vlogo; pošilja pomirjujoče sporočilo, vleči poteze v korist potrošnikov; slabše jo bodo odnesli; so pregloboko pogledali v kozarec*.

V spletnih prispevkih se dvakrat pojavi tudi obnovitev oz. ponovitev vzorca (*a to še ni vse; alkohol in volan ne gresta skupaj*), česar pa v Delu nisem našla.

b) Časovno zaznamovano izrazje

Čeprav sem pričakovala, da bo na spletu več časovno zaznamovanega izrazja (predvsem neologizmov), saj gre za novi medij, ki je že sam po sebi »neologizem«, pa se je izkazalo, da se avtorji prispevkov kljub vsemu izogibajo takšnemu izrazju. Našla sem zgolj en anarhizem (*tozadevno*), neologizmov pa ne. V Delovih prispevkih časovno zaznamovanega izrazja ni.

c) Strokovno izrazje, tujke in prevzete besede

Je pa v obeh medijih zelo pogosta uporaba strokovnega izrazja in tujk oz. prevzetih besed. Predvsem uporaba zadnjih je v spletnih prispevkih pogosto neutemeljena, saj obstajajo ustrežnejše besede v slovenščini, ki povedo isto. Primeri takšnega izrazja na spletu: *konsenz, korespondenca, verifikacija, ekonomski kazalci, kompetenten, informirati* itd. Če bi bile številne izmed omenjenih besed v prispevkih objavljene le po enkrat, bi njihovo uporabo lahko pripisali avtorjevi želji po pestrosti jezika, vendar so vse našete uporabljene po večkrat, slovenskih različic pa ne, kar kaže na to, da se avtor(ji) bodisi ne zavedajo, da uporabljajo izraze tujega izvora, bodisi temu ne posvečajo pozornosti.

Uporabljeni strokovni izrazi pa so, kot je razvidno iz konteksta, pogosto posledica teme, o kateri avtor piše, zato je v teh primerih bolj ali manj nezaznamovano, poleg tega pa se navadno isti izrazi pojavijo tudi v prispevkih iz Dela, kar da slutiti, da jih niso uporabili

novinarji, ampak so bili izrečeni na dogodku, ali pa so prišli iz ust človeka, o katerem prispevek govori.

Primer: *izpolnjuje vse formalne pogoje*

Delo (Priloga A.1): *»Kot aktualni predsednik sodnega sveta je dobil odličen pregled nad problemi, izzivi in priložnostmi v sodnem sistemu,« je argumentiral Zalar in poudaril, da kandidat **izpolnjuje vse formalne pogoje**.*

MMC (Priloga A.2): *Kandidat za predsednika vrhovnega sodišča Branko Masleša po mnenju predlagatelja ministra za pravosodje Aleša Zalarja **izpolnjuje vse formalne pogoje**, predstavil pa naj bi tudi konsistenten in uresničljiv program vodenja.*

Še več podobnih izrazov pa je mogoče najti v vesteh iz rubrike Črna kronika. Vesti *Policist po nesreči kar odpeljal* (Priloga M.1) in *Novomeški komandir pobegnil s kraja nesreče* (Priloga M2.) sta tako skoraj identični, kar gre pripisati dejstvu, da sta obe povzeti po policijskem sporočilu za javnost. V obeh tako najdemo izjemno podobne izraze:

Delo: *so mu izdali plačilni nalog; na sodišče pa so naslovili obdolžilni predlog; zaradi povzročitve prometne nesreče in ker je zavrnil preizkus alkoholiziranosti; Ker je ravnal v nasprotju s kodeksom policijske etike in je s tem škodil ugledu policije; sprejela ustrezne disciplinske ukrepe.*

MMC: *in mu zaradi pobega izdali plačilni nalog; na sodišče naslovili obdolžilni predlog; zaradi odklonitve preizkusa alkoholiziranosti in povzročitve prometne nesreče; Ker je ravnal v nasprotju s kodeksom policijske etike in s tem kršil ugled policije; izvedel ustrezne disciplinske ukrepe.*

Strokovno izrazje je mogoče najti tudi v vesteh in poročilih, ki govorijo o gospodarskih temah. V vesteh, ki govorita o cenah naftnih derivatov, je zadnja poved (oz. odstavek) skoraj enaka:

Delo: *Naftni trgovci cene goriv izračunavajo vsakih 14 dni po modelu, ki temelji na gibanju borznih kotacij cen naftnih derivatov na svetovnem trgu in na gibanju tečaja dolarja.* (Priloga K.1)

MMC: *Podlaga za izračunavanje cen je model, ki temelji na gibanju borznih kotacij cen naftnih derivatov na svetovnem trgu in gibanju tečaja dolarja. Cene se izračunavajo za 14-dnevno obdobje.* (Priloga K.2)

Iz zgornjih primerov je razvidno, da so določeni besede, besedne zveze in stavki skoraj identični. Jezik, uporabljen v vesteh (predvsem v rubriki črna kronika), očitno postaja vse bolj uniformen ne glede na medij, saj se vsi novinarji opirajo na iste vire, pri čemer pa navadno ne poskrbijo niti za jezikovno pestrost svojih prispevkov. Korošec (1998) sicer poudarja, da novinarsko poročanje določene izraze vpeljuje v jezik, posledično pogostejša uporaba pa strokovno izrazje nevtralizira, vendar v zadnjem primeru (skoraj enaka zadnji odstavek na MMC-ju in poved v Delu) uporabe strokovnih izrazov ne moremo pripisati želji oz. potrebi po ustaljevanju tovrstnega izrazja v publicističnem jeziku.

č) Ekspresivno izrazje

Na spletu se pojavi nekaj primerov ekspresivnega izrazja (evforično, spoprijeti). Zanimivo je, da v spletnih prispevkih ni niti enega vulgarizma, v Delu pa, ki velja za jezikovni zgled slovenskim časnikom, se pojavi, in sicer izraz »*prizadet*« v pomenu pod vplivom mamil.

4 Sklep

Splet je medij, ki se neznansko hitro spreminja in svojim uporabnikom vsak dan omogoča nekaj novega, drugačnega. Že samo dejstvo, da so se spletni mediji v slabem desetletju razvili iz platforme, na kateri je mogoče tudi poročati in objavljati za druge medije pripravljene vsebine, v samostojne medije, ki informacije uporabnikom prinašajo veliko hitreje kot tradicionalna časopis in televizija, mu daje velikansko težo. Poleg tega pa splet tudi ustvarja družbene dogodke, je gonilna sila družbenih sprememb (številni politični poznavalci se tako strinjajo, da gre ravno spletu zasluga za uspeh arabske pomladi).

Vsak medij pa ima svoje zakonitosti, splošna pravila, po katerih deluje. Medtem ko so ta pravila v medijih z večdesetletno (ali celo stoletno) tradicijo že jasna in večkrat zapisana (pa tudi ta se, pod vplivom spleta zadnja leta spreminjajo), jih splet šele oblikuje. A eno dejstvo je jasno: spletni mediji delujejo drugače kot tradicionalni. Na spletu, kot pravi Crystal (2004), nihče ne bere od prve do zadnje strani (pustimo ob strani pomislek, ali je to zaradi obilja informacij sploh mogoče), od začetka prispevka do konca. Vsak si sam ustvarja svojo zgodbo glede na to, kaj ga zanima, kateri elementi pritegnejo njegov pogled in kako vešč je uporabe spleta.

Spletni prispevki so zato že v osnovi zasnovani drugače – pritegniti IN obdržati bralca je njihov glavni cilj. In da to dosežejo, morajo ponuditi nekaj več. Rosales (2006) tako ugotavlja, da je bilo še pred nekaj leti dovolj, če je spletni prispevek vseboval le besedilo. Danes smo že svetlobna leta od te točke, saj mora prispevek bralcu ponuditi ne le informacijo, podkrepjeno s fotografijami in videoposnetki, ampak tudi možnost, da prispevek soustvarja – pa naj bo to s pripombami, svojim videnjem dogodka, fotografijami, ki jih je posnel, ali zapisi na najrazličnejših družbenih omrežjih.

Tako različni elementi, združeni v en sam prispevek, seveda od osrednjega ustvarjalca, novinarja, zahtevajo veliko kreativnosti in prilagodljivosti. Na vseh ravneh. Ker je osrednji in najbolj bistven del spletnega prispevka še vedno besedilo, morajo biti pisci kreativni in prilagodljivi tudi pri izbiri jezikovnih sredstev.

Analiza prispevkov v Delu in na spletni strani MMC RTV Slovenija je pokazala, da so prave vesti na spletu zelo redke, precej pogostejše so razširjene vesti in poročila, opaziti pa je

mogoče tudi vest, ki jo sestavlja zgolj ena poved (t. i. izredna novica), ki pa se uporablja ob izjemnih priložnostih in samo za kratek čas.

Opazna razlika med časopisnimi in spletnimi prispevki (ne glede na žanr) je njihova oblika – na spletu so namreč vsi prispevki sestavljeni skoraj enako. Enaka je sestavljenost naslovja (to je sestavljeno iz velikega naslova, podnaslova in sinopsisa), enaka je tudi velikost črk, ne glede na žanr, dolžino, pomembnosti teme itd., medtem ko je vse to (predvsem velikost črk in členjenost naslovja) v časopisu odvisno od pomembnosti teme, dolžine in same umestitve prispevka. Razloge za oblikovno podobnost prispevkov na spletu gre iskati predvsem v tehnologiji oz. programski opremi, ki novinarjem in/ali urednikom navadno ne daje možnosti spreminjanja same oblike prispevkov. Poleg tega pa je en sam prispevek le redko ves dan osrednji oz. najbolj izpostavljen. Nekaj, kar je novica zjutraj, je pogosto zvečer že zastarelo. Medtem ko časopis možnosti, da se temu prilagaja, nima, splet to prednost ima in jo izkorišča v vsakem trenutku.

Obvezen del spletnih prispevkov je tudi fotografija, ki je v časopisu nasprotno uporabljena le ob pomembnejših prispevkih kot njihova obogatitev. Podnapisi pod fotografijami na spletu so praviloma cele povedi, medtem ko v časopisu podnapis le na kratko opiše vsebino fotografije (najpogosteje je pod fotografijo zapisano le ime in priimek človeka, ki je na njej). Poleg fotografij je v spletnih prispevkih mogoče najti tudi videoposnetke (navadno gre za »izreze« iz dnevnoinformativnih oddaj, posnetke, ki jih ustvarijo spletni novinarji sami, ali pa posnetke, ki so na ogled nekje na spletu, npr. na portalu You Tube).

Veliki naslovi prispevkov so na spletu daljši, pogosteje kot časopisni (a še vedno ne prav pogosto) vsebujejo glagolske oblike (v časopisu, kot ugotavlja Korošec (1998), so glagoli največkrat izpuščeni) ali pa so citatni, sestavljeni iz priimka govorca in njegove (okrajšane) izjave.

Sinopsisi so po drugi strani na spletu krajši, prinašajo le bistveno ali najzanimivejšo informacijo, pogosto v obliki izjave in se končujejo s sklicevalnim avtomatizmom (je povedal/dejal/pojasnil), medtem ko se časopisni novinarji še vedno upoštevajo pravilo, da sinopsis povzema bistvene informacije iz prispevka, ki sledi, pri čemer jih vodi težnja po racionalnosti, razumljivosti in jasnosti. Malo drugače pa je v sinopsisih na spletu, kjer so deli pogosto okrajšani po principu naslovov z imenom govorca in krajšo izjavo (*Brezigar: Pritiski*

so in bodo), kar je posledica prostorske omejenosti, pa tudi želje po izpostavitvi najzanimivejšega – kar pa ni nujno enako kot najbistvenejše.

Na spletu so prispevki v primerjavi s časopisnimi členjeni na več krajših odstavkov, ki so med seboj pogosto ločeni z mednaslovi, saj je z računalniškega zaslona brati težje kot časopis, zato je členjenost na odstavke pravzaprav nujna, mednaslovi pa prispevek še dodatno oblikovno popestrijo. Poleg tega pa imajo še eno vlogo – pritegnejo bralčev pogled in s tem njegovo pozornost na del, ki ga (morda) najbolj zanima. Mednaslovi so sicer pogosto uporabljeni še enkrat – v t. i. poudarkih prispevka (gre za nekaj alinej, ki imajo svoje stalno mesto nad prvo fotografijo prispevka, torej desno od besedila samega), ki bi jih lahko enačili s podnaslovnim sklopom v časopisnih prispevkih. Na podoben način namreč podajajo ključne informacije in tako bralcu namignejo, kaj ga čaka v besedilu. Ker so mednaslovi in poudarki podobni (oz. še pogosteje povsem enaki), bralec lažje najde točno tisti del, ki ga najbolj zanima.

Drugačen način pisanja na spletu je, lahko sklenemo, predvsem posledica drugačne oblike prispevka – ne glede na to, kako pomemben je prispevek oz. informacija, ki jo podaja, za bralca, ni oblikovno nič drugačen od »navadne« vesti. Pomen prispevka torej ni poudarjen z večjimi črkami, daljšim sinopsisom ali podrobnejšim podnaslovnim sklopom, kot velja za časopisne prispevke (čeprav pravilo ni nikjer napisano, velja med bralcem in piscem dogovor: pomembnejša tema – opaznejši prispevek). Zato morajo spletni novinarji pozornost na ravno ta prispevek pritegniti predvsem z izbiro jezikovnih sredstev.

Posledica je pogostejša uporaba ločil (ena izmed oblik aktualizacije) v velikih naslovih – uporaba dvopičja je že skoraj pravilo, saj naslov »razbije«, novinarju pa poleg tega daje tudi zelo uporabno možnost krajšanja, saj so naslovi, kot omenjeno, praviloma omejeni na 55 znakov. V prispevkih, objavljenih po analiziranem obdobju, se sicer vedno pogosteje pojavljajo tudi druga ločila, predvsem pomišljaj, malo redkeje klicaj in vprašaj, občasno tudi oklepaj in zaklepaj, zato bi bilo zanimivo analizirati tudi te spremembe.

Zaradi vsega omenjenega niti ne preseneča dejstvo, da je avtomatizmov na spletu manj kot v časopisu – kar je (preveč) avtomatizirano, ustaljeno, namreč bralca ne bo pritegnilo. V spletnih in časopisnih prispevkih je uporaba avtomatizmov zelo redka. V sinopsisih je mogoče najti le sklicevalne avtomatizme, v besedilu pa poleg teh še take, ki izpostavljajo poročevalsko dejavnost (*na naše vprašanje, je potrdil pisanje*).

Aktualizmi so pogosti v prispevkih obeh obravnavanih medijev, vendar je v samem besedilu spletnih prispevkov na splošno več retoričnih tropov in figur ter frazemov. Poleg tega pa se pojavljajo razaktualizirane oblike, torej za takšno izrazje, ki je v poročevalstvu že skoraj izgubilo svojo zaznamovanost. V obeh medijih je mogoče najti tudi ogromno strokovnega izrazja, ki je najpogosteje prevzeto iz pravnega jezika ali ekonomske stroke, njegova uporaba pa je največkrat utemeljena s temo, razen v enem primeru iz prispevka na spletu, ko je ekonomski izraz *bilanca* aktualiziran in uporabljen v prenesenem pomenu. Medtem ko v Delu ekspresivnega izrazja ni, ga je na spletu mogoče najti, a redko. Občasno se v obeh medijih pojavijo tudi pogovorni izrazi, na spletu pa tudi obnovitve in ponovitve vzorcev, česar v časopisu ni bilo.

Pogostejša uporaba aktualizmov, pa tudi razaktualiziranih metafor, metonimij in poosebitev na spletu je podobno kot poseganje po interpunkcijskih naslovihi posledica stremjenja k jezikovni pestrosti (ter kratkosti in jedrnatosti v sinopsisu). Po drugi strani pa novinarsko poročanje ne glede na medij od novinarjev zahteva jasen in razumljiv jezik, kar je verjetno tudi razlog, da se odločajo za razaktualizirane tvorbe, ki so bralcu znane in lažje razumljive. Nekaj, kar je nerazumljivo, je namreč za bralca lahko enako odbijajoče kot nekaj, kar je ustaljeno (in morda že rahlo dolgočasno).

Spletni novinar mora svoje bralce namreč vedno znova presenečati, jim ponujati drugačnost. Splet se, kot sem že večkrat poudarila, ves čas spreminja in (bolj izurjeni) uporabniki spletnih strani so že vajeni neprestanega razvoja, večnih novosti, zato to pričakujejo tudi od novičarskih spletnih strani. Tehnološke spremembe (videz spletnih portalov) so navadno drage in zahtevajo več časa – spletni portali svojo vizualno osnovo spreminjajo na približno pet let, nekateri tudi pogosteje –, zato novinarjem in urednikom ne preostane drugega, kot da bralce dnevno »presenečajo« z novimi možnostmi branja prispevkov pa tudi oz. predvsem z jezikovni sredstvi. Samo v času nastajanja tega dela se je na proučevani spletni strani zgodilo ogromno sprememb, tako tehnoloških kot jezikovnih, zato ne bi bilo presenetljivo, če bodo te ugotovitve čez nekaj let popolnoma brezpredmetne.

5 Literatura

1. Berners Lee, Tim in Mark Fischetti. 1999. *Weaving the Web: the original design and ultimate destiny of the World Wide Web by its inventor*. San Francisco: Harper.
2. Crystal, David. 2006. *Language and Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Červ, Gaja. 2006. *Metafora v poročevalskih besedilih: analiza strukture, rabe in funkcije*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
4. Dahlgren, Peter. 1996. Media logic in cyberspace: Repositioning journalism and its publics. *The Public* 3 (3). Dostopno prek <http://javnost-thepublic.org/article/pdf/1996/3/4/> (3. januar 2012).
5. Erjavec, Karmen. 1998. *Koraki do kakovostnega novinarskega prispevka*. Ljubljana: Jutro.
6. Hardt, Hanno. 1996. The End of Journalism: Media and newswork in the United States. *The Public* 3 (3). Dostopno prek <http://javnost-thepublic.org/article/pdf/1996/3/2/> (3. januar 2012).
7. Kalin Golob, Monika. 2002. Jezikoslovna stilistika in razžalitve v tiskanih medijih. *Razžalitve v tiskanih medijih*. ur. Tomo Korošec, 31–46. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
8. --- 2005/2006. *Predavanja iz predmeta Obča stilistika*. Študijsko leto 2005/2006. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. Kmecl, Matjaž. 1996. *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Založba M&N.
10. Korošec, Tomo. 1976. *Poglavja iz strukturalne analize slovenskega časopisnega stila*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
11. --- 1998. *Stilistika slovenskega poročevalstva*. Ljubljana: Kmečki glas.
12. Kos, Janko. 1998. *Književnost*. Maribor: Obzorja.
13. Košir, Manca. 1988. *Nastavki za teorijo novinarskih vrst*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
14. Rosales, Rey G. 2006. *The Elements of Online Journalism*. Lincoln: iUniverse.
15. Oblak, Tanja in Gregor Petrič. 2005. *Splet kot medij in mediji na spletu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
16. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 1993. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
17. Slovenska oglasovalska zbornica. 2012a. *Merjenje obiskanosti spletnih strani*. Dostopno prek http://www.moss-soz.si/si/rezultati_moss/obdobje/default.html (3. januar 2012).
18. Slovenska oglasovalska zbornica. 2012b. *Nacionalna raziskava branosti*. Dostopno prek <http://www.nrb.info/podatki/index.html> (3. januar 2012).

19. *Slovenski pravopis*. 2001. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
20. Svenšek, Ana in Aleksandra Kerin Kovač. 2012. *Navodila za pisanje na MMC-ju*. Ljubljana. Interno gradivo.
20. Škerlep, Andrej. 1998. Model računalniško posredovane komunikacije: tehnološka matrika in praktična raba v družbenem kontekstu. *Internet v Sloveniji*, ur. Vasja Vehovar, 24–53. Izola: Desk.
21. Toporišič, Jože. 1992. *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
22. --- 2008. *Stilnost in zvrstnost*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
23. Trdina, Silva. 1973. *Besedna umetnost II*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
24. Vidovič Muha, Ada. 2000. *Slovensko leksikalno pomenoslovje: govorica slovarja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Priloge

Priloga A.1

DELO, 9. 11. 2010, stran 1

Vrhovno sodišče

Zalar predlagal Maslešo

Ljubljana – Minister za pravosodje Aleš Zalar je potrdil včerajšnje pisanje Dela in se odločil, da poslancem državnega zbora za predsednika vrhovnega sodišča predlaga Branka Maslešo. Minister je tako sledil mnenjema vrhovnega sodišča in sodnega sveta, očitke pa je po lastnih besedah preveril v arhivih primorskih sodišč.

»Kot aktualni predsednik sodnega sveta je dobil odličen pregled nad problemi, izzivi in priložnostmi v sodnem sistemu,« je argumentiral Zalar in poudaril, da kandidat izpolnjuje vse formalne pogoje. Očitki, da je bil zadnji sodnik, ki je v Sloveniji izrekel smrtno obsodbo, in da je sodeloval pri sodnih verifikacijah ob tako imenovanih justifikacijah prebežnikov na nekdanji jugoslovansko-italijanski meji, Zalarja niso prepričali.

Po pregledu listin in podatkov iz sodnih arhivov koprskega in novogoriškega okrožnega sodišča med letoma 1980 in 1986 je ocenil, da je Masleša smrtno obsodbo za petkratni umor s sekiro izrekel sedem let pred njeno dokončno odpravo in je bila pozneje tudi spremenjena v zaporno kazen. V primeru smrti prebežnika pa se je minister po lastnih besedah prepričal, da je Masleša sodeloval le kot dežurni preiskovalni sodnik, ki je vodil ogled kraja dogodka. Odzivi na ministrov predlog pa napovedujejo vročo parlamentarno razpravo, ki se bo začela predvidoma 15. novembra. Medtem ko v večini koalicijskih strank ne vidijo večjih zadržkov za potrditev, je poslanec opozicijske SDS Vinko Gorenak med drugim zapisal, da gre za »negacijo načel pravne države« in »višek sprenevedanja«, saj bi minister namesto sodnih arhivov moral preverjati arhive jugoslovanske vojske.

Anže Božič

Priloga A.2

MMC RTV SLO, 8. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/slovenija/masleseva-kandidatura-razdelila-drzavni-zbor/243386> (3. januar 2012).

Masleševa kandidatura razdelila državni zbor

Minister: Pregled sodnih arhivov ovrigel sume opozicije

Minister Zalar bo poslancem za predsednika vrhovnega sodišča predlagal Branka Maslešo. Koalicijski poslanci mu napovedujejo podporo, opozicijski pa ne.

Kandidat za predsednika vrhovnega sodišča **Branko Masleša** po mnenju predlagatelja ministra za pravosodje **Aleša Zalarja** izpolnjuje vse formalne pogoje, predstavil pa naj bi tudi konsistenten in uresničljiv program vodenja.

"Kot aktualni predsednik sodnega sveta je dobil odličen pregled nad problemi, izzivi in priložnostmi v sodnem sistemu," je izjavil minister.

Za njegovo izvolitev na vrh sodišča je potrebna navadna večina poslancev.

Obremenjujoči izjavi vrhovnih sodnikov

Zalar je kot odgovor na pisni izjavi dveh vrhovnih sodnikov, ki bi lahko *"v določenem delu omajale avtoriteto kandidata"*, pregledal listine in podatke sodnih arhivov koprskega in novogoriškega okrožnega sodišča od leta 1980 do 1986. Minister se je prepričal, da Masleša ni verificiral obsodb prebežnikov čez jugoslovansko mejo. Smrtno kazen, ki jo je Masleša kot prvostopenjski sodnik izrekel v senatu, pa minister ne šteje za odločilno pri oblikovanju predloga o kandidaturi, saj *"je bila izrečena sedem let pred odpravo smrtne kazni"*. Dodal je še, da je Maslešo glede morebitnega sodelovanja v postopkih, kjer bi bile kršene temeljne človekove pravice, že leta 1994 ob imenovanju v trajni mandat preveril sodni svet.

Proti sta bila le Šorli in Zobčeva

Masleša je dobil pozitivno mnenje tako občne seje vrhovnega sodišča kot sodnega sveta, svoje zadržke pa sta izrazila vrhovna sodnika **Marko Šorli**, ki se je na prejšnjem razpisu potegoval za to funkcijo, in **Barbara Zobec**.

Kmalu nato pa se je oglasil ustavni sodnik **Jan Zobec** in Maslešo označil za neprimernega kandidata, saj naj bi po njegovih besedah nasprotoval osamosvojitvi Slovenije in sodeloval pri sodnih verifikacijah obsodb prebežnikov med jugoslovansko-italijansko mejo. Tam naj bi tudi videl usmritev nekega prebežnika in o tem dogodku evforično razlagal kolegom.

SDS, SNS in SLS ga ne bodo podprli

Opozicijska stranka SDS je opozorila, da je bil Masleša del skupine sodnikov, ki je izrekla zadnjo smrtno kazen, in da je sam zanjo tudi glasoval. Sami zato njegove morebitne kandidature ne bodo podprli.

Masleša je očitke zavrnil in pojasnil, da je za 5-kratni umor v senatu petih sodnikov res izrekel smrtno kazen, ki so jo pozneje spremenili v 20 let zapora. A to še ni vse, kar zadeva očitke SDS-a. Ministrova izjava, da je pregledal arhivsko dokumentacijo sodišč in se prepričal, da kandidat ni sodeloval v tajnih komisijah za verifikacijo ubojev na meji, je po mnenju poslanca **Vinka Gorenaka** sprenevedanje in laž.

Uboji na meji so se dogajali vse do osamosvojitve Slovenije in so bili določeni v tajnih predpisih, izvedeni na tajen način, dokumentacijo pa bi minister lahko poiskal le v arhivih jugoslovanske vojske, ne pa v arhivih sodišča, je prepričan Gorenak.

Gvido Kres, SLS, je izpostavil, da je zanje zelo pomembno, da v času, *"ko se slovenski sodni sistem sooča z vedno večjo neučinkovitostjo pri zagotavljanju enakosti pred zakonom, ko se vzpostavljata dva pravni državi - ena za malega človeka ter druga za elite z debelimi denarnicami in vplivnimi zvezami tudi v sodstvu"*, položaj predsednika vrhovnega sodišča zasede kompetenten človek, ki ima široko zaupanje javnosti. Masleša po njihovem mnenju teh meril ne izpolnjuje.

Tudi poslanci SNS-a so že napovedali, da Masleše ne bodo podprli, saj gre po besedah Zmaga Jelinčiča za funkcijo, ki zahteva človeka z neomadeževano preteklostjo, izjemnimi strokovnimi sposobnostmi in najvišjimi človeškimi ter drugimi vrednotami.

Koalicija glede podpore bolj ali manj enotna

Poslanska skupina SD-ja se bo o podpori Masleši še odločala, po mnenju vodje poslanske skupine SD-ja **Bojana Kontiča** pa je primeren kandidat in bi ga veljalo podpreti. V poslanski skupini Zaresa so se po besedah vodje poslanske skupine **Cvete Zalokar Oražem** načelno odločili za podporo, kako bo glasoval vsak poslanec, pa glede na to, da je glasovanje tajno, ne more povedati. V poslanskem klubu LDS-a se bodo o podpori odločali v sredo, po besedah Boruta Sajovica pa zadržkov za zdaj ni. V DeSUS-u se bodo odločali v torek.

Devet mesecev negotovosti

Najvišje sodišče v državi je že devet mesecev brez stalnega predsednika, saj potem ko se je **Francu Testenu** iztekel mandat, kar dva kandidata za novega predsednika nista dobila podpore sodniških kolegov. Na tretji razpis se je kot edini kandidat prijavil Branko Masleša, zdajšnji predsednik sodnega sveta. Začasna predsednica je **Alenka Jelenc Puklavec**, ki lahko vrhovno sodišče vodi najdlje do konca februarja prihodnje leto.

Predsednika vrhovnega sodišča za dobo šestih let z možnostjo ponovnega imenovanja v skladu zakonom o sodiščih na predlog pravosodnega ministra po predhodnem mnenju sodnega sveta in občne seje vrhovnega sodišča imenuje državni zbor.

A. S., E. S., Aljoša Masten

Priloga B.1

DELO, 9. 11. 2010, stran 3

Premier Pahor in nekdanji predsednik države skupaj pred novinarji

Kučan bo svetovalec vlade

Predsednik vlade meni, da ima nekdanji predsednik znanje, izkušnje in modrost in da bo lahko tudi med vrsticami prebral interese voditeljev entitet v BiH

Ljubljana – Predsednik vlade Borut Pahor in Milan Kučan sta včeraj, po sestanku s predsednikom Danilom Türk, javnosti skupaj predstavila odločitev, da bo nekdanji predsednik postal posebni svetovalec slovenske vlade za BiH. Po tem, ko so v zadnjih dneh krožile različne informacije o tem, kakšna bo Kučanova vloga, sta povedala, da ne bo niti posrednik niti odposlanec. Bo – je povedal Kučan – v službi »izključno slovenske države in obeh predsednikov«.

Kučan je zanikal tudi, da je v igri za položaj predstavnika EU v BiH, čeprav so o tem pred časom tekli pogovori. »Nikogar ne bom zamenjal,« je zatrdil Kučan in poudaril, da visoki predstavnik mednarodne skupnosti v BiH Valentin Inzko zelo dobro opravlja svoje delo. Pahor pa na vprašanje, ali so mu imenovanje nekdanjega predsednika svetovali tudi v Bruslju, ni hotel odgovoriti. Potrdil je le, da se je o tem »pogovarjal z veliko državniki«.

Branje med vrsticami

Milan Kučan bo – kot sta povedala s Pahorjem – poskušal ugotoviti, ali v BiH po volitvah obstaja pripravljenost na ustavne reforme, do kod bi te lahko segale in kakšne so alternative. Mandat ima do sredine prihodnjega leta, prvo delno poročilo pa bo pripravil do vrha EU o širitvi v sredini decembra. Pahor bo na podlagi njegove analize in nasvetov sprejel mnenje o prihodnosti Zahodnega Balkana, ki ga bo zastopal v pogovorih s predsedniki vlad in držav. Ti ga neprestano sprašujejo – je povedal premier – o mnenju Slovenije o Zahodnem Balkanu in Jugovzhodni Evropi, saj ima to v mednarodnem prostoru veliko težo. Tudi zato, trdi Pahor, ker je »proces Brdo začel prinašati rezultate«.

Prvi slovenski predsednik ima »znanje, izkušnje in modrost«, poudarja Pahor. Prepričan je, da bo Kučan lahko tudi med vrsticami prebral interese voditeljev entitet v BiH. Slovenija ne bo pisala receptov, kakšne naj bi bile ustavne reforme, lahko pa pomaga, pa je ocenil Milan Kučan.

Stranke molčijo

Vlada je Kučana za posebnega poročevalca imenovala soglasno, v to vlogo pa je nekdanji predsednik privolil po tem, ko ga je podprl tudi Danilo Türk. Na vprašanje, ali zaradi imenovanja Kučana pričakuje ugovore iz vrst domače opozicije, je Pahor dejal, da »se s tem ne obremenjuje«. Kučan pa je povedal, da bo, tako kot doslej, deloval v interesu države in da delitve na »dve ali tri Slovenije niso v mojem načinu razmišljanja«.

Slovenska politika se na Kučanovo imenovanje na mesto Pahorjevega svetovalca doslej ni odzvala.

Tanja Starič

Priloga B.2

MMC RTV SLO, 8. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/slovenija/pahor-kucan-je-clovek-z-izjemno-politicno-in-clovesko-modrostjo/243428> (3. januar 2012).

Pahor: Kučan je človek z izjemno politično in človeško modrostjo

Nekdanji predsednik bo preučil pripravljenost BiH-a na spremembe ustave

Kučan bo s svojo modrostjo znal razbrati dogajanja v jugovzhodni Evropi, Evropa pa bo poslušala, ker je Slovenija uspešna pri reševanju odprtih vprašanj v regiji, meni premier Borut Pahor.

Slovenija je zgled reševanja odprtih vprašanj, je država, ki ima povsod prijatelje in sogovornike - zato jo mednarodna skupnost redno sprašuje o njenem pogledu na vprašanja jugovzhodne Evrope, je na današnji tiskovni konferenci dejal predsednik vlade **Borut Pahor**. Mnenja Slovenije na te teme v mednarodni skupnosti sicer niso odločilna, so pa pomembnejša od njenih pogledov na katera koli druga odprta vprašanja, zato se mora naloge lotiti skrajno resno, pojasnjuje.

*"Bolj resno kot k tej nalogi povabiti bivšega predsednika republike **Milana Kučana** se ne more pristopiti"*, saj je Kučan človek z izjemno politično in človeško modrostjo, je dejal premier.

Vlada soglasna, podpira ga tudi Türk

Razkril je, da je vlada sklep o Kučanu kot osebnem poročevalcu premierja sprejela soglasno, podporo pa je izrazil tudi predsednik države **Danilo Türk** - in ravno ta naj bi Kučana prepričala v dokončno odločitev.

Odpoved honorarju

Kučan se je honorarju odpovedal, vlada bo krila stroške potovanj, bivanja in asistence. Preučeval bo pripravljenost političnih akterjev na radikalne reforme ustave. Poudaril je, da lahko sicer nakaže smeri mogočih rešitev, odgovornost za rešitve pa bodo morali prevzeti balkanski narodi sami. Rešitve, ki so jih pripravili zunaj BiH-a, so propadle, je dodal. Prvo vmesno poročilo bo pripravil do decembrskega vrha Evropske unije, končno pa naj bi luč ugledalo do sredine prihodnjega leta, bo pa zaupne narave.

Kučan bo izključno predstavnik predsednika slovenske vlade, njegove naloge se ne bodo pokrivalo z nalogami drugih predstavnikov Evropske unije, niti nima ambicij to postati, je dejal.

Dodik z zanimanjem v pogovore s Kučanom

Pahor je razkril, da je bil predsednik Republike srbske **Milorad Dodik** pred mesecem dni na "čisto zasebnem" obisku pri njem. Dodik ima svoje stališče o vlogi Slovenije pri tem vprašanju, navaja premier, a je večkrat ponovil, da bo z velikim zanimanjem sprejel, poslušal in se pogovarjal s Kučanom.

Pahor je poudaril tudi uspeh 'procesa Brdo', saj naj bi bilo v tem okviru kmalu srečanje pravosodnih ministrov, ki se ga bo udeležil tudi srbski pravosodni minister.

Ashtonova: EU ni vpleten

V Evropski uniji so se danes na imenovanje odzvali z besedami, da odločitev slovenske vlade "jemljejo na znanje". "EU ni bil vpleten v proces imenovanja," so še pojasnili v tiskovni službi visoke zunanje predstavnice unije Catherine Ashton. Poudarili so še, da so "prizadevanja za pomoč Bosni in Hercegovini pri reševanju odprtih vprašanj in doseganju napredka v procesu evropske integracije vselej dobrodošla".

Aljoša Masten

Priloga C.1

DELO, 10. 11. 2010, stran 2

Pahor sklicuje vrh slovenske politike o novi evropski ureditvi

Iskanje soglasja za reforme

Premier poslal vabila predsednikom države, parlamenta in vseh strank na petkovo srečanje – SLS, SNS in SDS: sestanek je nepotreben – Pahor: Gre za vprašanje slovenske prihodnosti, ki presega en mandat

Ljubljana – Predsednik vlade Borut Pahor je včeraj poslal vabilo predsednikom vseh slovenskih strank na srečanje, na katerem se bodo pogovarjali o tem, kaj bo po novem doletelo tiste države članice EU, ki ne bodo izvajale reform. Kot je znano, je Pahor podprl kontroverzni nemško-francoski predlog, po katerem bi takšne države celo izgubile glasovalno pravico. Za ostrejšo kazni proti državam, ki ne bodo »naredile domače naloge«, je načelno tudi slovenska opozicija, kar se je pokazalo pri odločanju o pomoči Grčiji. Zato v SDS, SNS in SLS menijo, da je sestanek nepotreben. »Po mnenju SLS je neokusno, da nas predsednik vlade vabi na sestanek o dopolnilih

lizbonske pogodbe, medtem ko je finančno pomoč Grčiji in odobritev državnih jamstev za morebitno dodatno pomoč državam EU, gladko in brez posvetovalnega sestanka s predsedniki strank, prepustil večini v parlamentu,« je javnosti sporočil **Radovan Žerjav**, ki bo sicer prišel na petkov sestanek.

Predsednik SLS meni, da je »najbolj žalostno, da predsednik vlade niti pred tako nacionalno pomembnim projektom, kot je pokojninska reforma, ni našel časa za sestanek. Ključne reforme v Sloveniji, tudi reforma gospodarske zakonodaje, žal ostajajo nevredne sestanka premiera s predsedniki parlamentarnih strank.« Podobno pravita tudi **Zmago Jelinčič** (SNS), ki bo na sestanek prišel, in **Janez Janša** (SDS), ki udeležbe še ni potrdil. Pahor z njim še ni govoril, se je pa včeraj pogovarjal z Zvonkom Černačem, ki Janšo nadomešča v času odsotnosti.

Pahor pojasnjuje

»Gre za zelo pomembno vprašanje,« se je zaradi kritik včeraj javno oglasil Pahor. Vlada v četrtek ne bo sprejela nacionalnega reformnega paketa, ampak ga bo, skupaj z vsemi gradivi, vnaprej poslala opoziciji. Tako se bo ta lahko prepričala, da je nujno, da se slovenska politika poenoti o tem, ali je sposobna izpeljati reforme in do kod bodo te segale. Pahor namreč želi, da Slovenija ostane v krogu, v katerem so Nemčija, Francija in Velika Britanija. Te pa zdaj sprejemajo še ostrejšje reforme.

Če se bo Slovenija pridružila državam, ki zahtevajo sankcije za preveč potratne članice, bo morala strogo »fiskalno disciplino« voditi tudi sama. Razprava o prihodnji ureditvi EU je torej tudi razprava o domačih reformah, ki delijo politiko in javnost. Pahor je povedal, da bo petkov sestanek vseh predsednikov – na njem bosta tudi **Danilo Türk** in **Pavel Gantar** – »prvi, a ne zadnji«. V koaliciji so se včeraj zedinili, da bi to lahko bila nekakšna oblika partnerstva, ki ga je na začetku mandata predlagala opozicija in ki nikoli doslej ni zaživel.

Tanja Starič

Priloga C.2

MMC RTV SLO, 9. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/slovenija/pahor-vstopnica-na-nemsko-francoski-voz-so-radikalnejse-reforme/243527> (3. januar 2012)

Pahor: Vstopnica na nemško-francoski voz so radikalnejše reforme

Politični vrh v petek o nacionalnem reformnem programu

Reforme v Nemčiji, Franciji in Veliki Britaniji so radikalnejše kot pri nas, vprašanje pa je, koliko jim je Slovenija pripravljena slediti, je pred petkovim sestankom političnega vrha dejal premier.

Za petek je premier **Borut Pahor** namreč sklical sestanek predsednikov parlamentarnih strank, ki se ga bosta udeležila tudi predsednik državnega zbora **Pavel Gantar** in predsednik republike **Danilo Türk**. Ni še jasno, ali bodo predstavniki opozicijskih strank tudi zares prišli. Pahor je povedal še, da so vlade držav Evropske unije dolžne predložiti nacionalni reformni program, ki naj pokaže, v kakšni kondiciji so države glede mogočih reform, glede na to pa se bodo tudi umeščale v t. i. različne hitrosti Evrope. A ta program ne bo sprejet že v četrtek na seji vlade, temveč bodo o tem razpravljali v petek, ko bodo vsi navzoči lahko posredovali pripombe, šele nato pa bo program romal v Bruselj.

"Nujna izredna fiskalna disciplina"

Vprašanje je, v kolikšni meri je Slovenija zmožna izpeljati reforme, s katerimi bi se priključila nemško-francoskemu gospodarskemu vozu oziroma gonilnim silam EU-ja na področju politike in gospodarstva, je še dejal Pahor. To je po njegovih besedah stvar presoje celotne slovenske politike. Kako daleč bo šla Slovenija, je odgovornost vlade in tudi stvar opozicije, zanima pa tudi predsednika Türka, je povedal.

Za to, da bi se priključili t. i. nemško-francoskemu vozu, je treba reforme radikalizirati in pospešiti, za kar pa bo nujna izredna fiskalna disciplina, je še poudaril premier Pahor. Kdor pa se discipline ne bo držal, bo izgubil pravico, da razsoja o ekonomski politiki EU-ja, saj je ni sposoben uresničevati, je povedal.

Pahor je prepričan, da je Slovenija sposobna slediti najbolj dinamičnim državam, saj izpolnjuje dogovor o izhodni strategiji, večino tozadevnih zakonov je implementirala, javni dolg pa je manjši od evropskega povprečja.

"Ne gre za običajen sestanek"

Kot je še opozoril, to ni običajen sestanek, čeprav se v javnosti zbuja vtis, da gre za zunanjepolitična vprašanja ali vprašanja manjših sprememb v Lizbonski pogodbi. Nasprotno, spremembe, o katerih so začeli razpravljati na zadnjem evropskem svetu, so po Pahorjevih besedah rezultat premisleka, kaj spremeniti v Lizbonski pogodbi, da bi se EU učinkoviteje spopadel z gospodarsko krizo.

SDS: Pahor zavaja javnost

V SDS-u pa so se medtem odzvali na Pahorjevo trditev, da se je srečal s predstavniki opozicije, vključno s podpredsednikom stranke, poslancem **Zvonkom Černačem**. Drži, da je Pahor s Černačem želel govoriti o petkovem sestanku, a govorila sta le po telefonu, pri čemer

je Černač premierju dejal, da se je težko pogovarjati o čemer koli brez gradiva oziroma vsebinskih podlag, pravijo v stranki. "Pogovor je bil vljudnostne narave in je trajal nekaj minut," še navajajo v SDS-u.

Erna Strniša

Priloga Č.1

DELO, 12. 11. 2010, stran 1

Kadrovski energetskega vrtiljaka

Odstavitev Rotnika razburila delavce

Vodenje TEŠ je prevzel Simon Tot – Delavci šoštanjske termoelektrarne za danes napovedali stavko

Ljubljana, Velenje – Nadzorni svet Termoelektrarne Šoštanj (TEŠ), ki ga vodi Djordje Žebeljan, je na izredni seji predčasno odpoklical direktorja TEŠ Uroša Rotnika. Nov direktor TEŠ je postal Simon Tot, dosedanji izvršni direktor proizvodnje v Holdingu Slovenske elektrarne (HSE). Razrešitev, ki se je menda zgodila v nasprotju z nadzorniškimi poslovniki, je razburila delavce TEŠ, ki so za danes je napovedali celo stavko.

Rotnik se je včeraj mudil na Agenciji za upravljanje kapitalskih naložb države, kamor so ga povabili zaradi predstavitve projekta Bloka 6. »Informacije o razrešitvi ne morem komentirati, ker sem zanj izvedel od novinarjev. Nisem prejel ne sklepa o razrešitvi ne obrazložitve. Danes sem bil od 10. ure do 13.15 na agenciji za kapitalske naložbe. Razlagal sem projekt Bloka 6. Medtem sem bil menda zamenjan,« je povedal včeraj popoldne.

Predsednik nadzornega sveta TEŠ Djordje Žebeljan se na klice ni odzival. Novi direktor TEŠ Simon Tot pa je dejal, da bo njegova prva naloga uresničitev projekta TEŠ 6 v napovedanih rokih in najbolj racionalno. »Čas je, da se začnemo ukvarjati samo s projektom, in ne z drugimi, obrobni stvarmi,« pravi Tot.

Čeprav je ministrica za gospodarstvo Darja Radić včeraj zatrdila, da z načrtovano odstavitvijo ni bila seznanjena, saj to več niti ni v pristojnosti ministrstva, temveč se s tem ukvarja agencija za kapitalske naložbe, je prav njen podrejeni, direktor direktorata za energijo Janez Kopač, očitno pri tem odigral ključno vlogo.

Kot nam je uspelo izvedeti, je bil nadzorni svet na hitro sklican zato, da bi sprejel sklep o soglasju za izdelavo dokumentacije za podpis pogodbe o jamstvu za posojilo evropske banke za gradnjo Bloka 6. Toda le nekoliko prej, okrog pol dvanajstih, je po naših podatkih direktor

HSE Janežič poklical Žebeljana in Janeza Keržana in jima naročil, da morajo na seji odstaviti Rotnika.

Medtem pa je v TEŠ zavlado razburjenje med delavci. Branko Sevčnikar, predsednik sindikata elektrarne, je včeraj popoldne sklical stavkovni odbor in po njem za danes napovedal dveurno stavko. »Med osmo in deseto uro bomo izvedli opozorilno stavko v obliki zbora delavcev. TEŠ bo ta čas normalno deloval in zato porabniki elektrike ne bodo prizadeti. Na zboru bomo zaposlenim pojasnili nastale razmere in vse, kar vemo o odstitvi Uroša Rotnika. Po naših podatkih je bila namreč ta odstitve v nasprotju z zakonodajo, poslovno etiko in akti TEŠ. Na ta način so odstavili direktorja elektrarne, ki je po našem prepričanju doslej družbo vodil dobro. Pričakovali bi, da bodo lastniki oziroma nadzorniki navedli vsaj kakšne legitimne razloge za svojo odločitev.«

Sevčnikar je še pojasnil, da so včerajšnji sklic in sklepi nadzornega sveta TEŠ v nasprotju s poslovnikom nadzornega sveta. »Zahtevali bomo odgovornost za takšno ravnanje in za posledice, tudi po sodni poti, če bo treba.«

Borut Tavčar, Brane Piano

Fotografija: Uroš Rotnik

Priloga Č.2

MMC RTV SLO, 11. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/gospodarstvo/bo-sd-zaradi-rotnika-interpeliral-radicevo/243681> (3. januar 2012).

Bo SD zaradi Rotnika interpeliral Radičeveo?

Delavci TEŠ-a bodo v petek opozorilno stavkali

Nadzorni svet Termoelektrarne Šoštanj je razrešil direktorja družbe Uroša Rotnika. V SD-ju naj bi zato razmišljali o interpelaciji Darje Radič, delavci TEŠ-a pa za petek napovedujejo opozorilno stavko.

Srečko Meh (velenjski podžupan in član predsedstva SD-ja) je dejal, da bo SD zaradi Rotnikove razrešitve zagotovo sprejel določene ukrepe. Kakšni bodo, ni želel povedati, a je dodal, da *"s takšno politiko ne more iti več naprej"*. Mehovo ogorčenje je upravičeno, pa je dejal vodja SD-jeve poslanske skupine **Bojan Kontič**, saj je *"Meh predsednik SD-ja Velenje, kamor sodi tudi Šoštanj"*. Dodaja, da gre za kadrovanje, ki mu je SD v preteklosti nasprotoval. O morebitni interpelaciji Radičeve so spregovorili tudi v oddaji Pogledi Slovenije, kjer je podpredsednik stranke SD **Patrick Vlačič** povedal, da napoved težko komentira, predsednik

Zaresa **Gregor Golobič** pa je povedal, da gre pri tem za "*nerazumevanje korporacijskega upravljanja, saj je Rotnika zamenjal nadzorni svet, in ne ministrica*". "*Vlada želi vedeti samo, koliko bo stala investicija in ali je dobro vodena,*" je še dodal.

Delavci napovedali opozorilno stavko

RTV-jeva dopisnica **Duška Lah** je v Odmevih povedala, da so delavci Termoelektrarne Šoštanj za petek napovedali opozorilno stavko, ki naj bi se začela ob 8. uri zjutraj. **Branko Sevcnikar**, predstavnik sindikata TEŠ-a, je zagotovil, da oskrba z električno energijo med stavko ne bo motena, ob tem pa je pojasnil, da so sindikati in svet delavcev TEŠ-a odločeni, da se bodo zaradi razrešitve Rotnika borili.

Prepričani so, da je bila narejena velika gospodarska škoda in da je bil Rotnik razrešen proti zakonu. "*On je za nas še vedno direktor, saj so ti sklepi nelegitimni,*" je povedal Sevcnikar in dodal, da se po njihovem mnenju politika preveč vmešava v energetiko in da je prišel čas, da svoje povedo tudi delavci, kar bodo v obliki sindikalnega boja tudi naredili.

Pahor in Radićeva sta bila presenečena

Tako premier Borut Pahor kot ministrica Darja Radić sta dejala, da sta nad Rotnikovo razrešitvijo presenečena. Rotnik je prepričan, da je razrešen zaradi TEŠ-a 6. Rotnik pa je dejal, da je njegova razrešitev posledica tega, da ni sledil navodilom tistih, ki bi radi imeli netransparenten projekt gradnje TEŠ-a 6.

Rotnik je še dejal, da so ga nadzorniki "*odstranili*", medtem ko je predstavljal projekt TEŠ 6 na agenciji za upravljanje kapitalskih naložb. Dodal je, da se o njegovi razrešitvi govori že od leta 2008, ko je vodenje direktorata za energijo na ministrstvu za gospodarstvo prevzel **Janez Kopač**.

Premier **Borut Pahor** je dejal, da je za Rotnikovo zamenjavo izvedel tik pred redno novinarsko konferenco po seji vlade, zato zamenjave konkretnije ni komentiral. Dejal pa je, da se bo čez čas pokazalo, ali je bila odločitev o zamenjavi Rotnika pravilna ali ne, in da odločitev pomeni, da nadzorniki samostojno opravljajo svojo funkcijo in za to prevzemajo odgovornost. Nadzorniki TEŠ-a so na Rotnikovo mesto imenovali dozdajšnjega izvršnega direktorja proizvodnje v HSE-ju **Simona Tota**.

Radićevo zanimajo razlogi za razrešitev

Presenečena je bila tudi gospodarska ministrica **Darja Radić**, ki je dejala, da ni vedela za nadzorni svet TEŠ-a in namero nadzornikov o razrešitvi Rotnika. Dejala je, da jo zanimajo razlogi za razrešitev in da pričakuje, da je bila ta utemeljena. Dodala je še, da vlada z začetkom delovanja agencije za upravljanje kapitalskih naložb nima več pristojnosti za kadrovske menjave v nadzornih svetih in upravah družb.

Uroša Rotnika so nadzorniki razrešili dober mesec po zamenjavi nadzornega sveta HSE-ja, kar se je zgodilo na predlog ministrice za gospodarstvo Darje Radić. Ministrica je kot razlog navedla, da je želela pojasniti o gospodarnosti projekta šestega bloka TEŠ-a, a se je pri tem odprlo več vprašanj, na katera ni dobila odgovora. Dejala je, da se ji je zato zdelo primerno, da na najodgovornejša mesta postavi ljudi, ki jim zaupa in ki se bodo znali s projektom spoprijeti gospodarno in strokovno, ne pa politično.

Pahor razrešitve ni izključeval

Morebitna zamenjava Uroša Rotnika je bila sicer že dalj časa predmet ugibanj, posebej ko so se v javnosti pojavili namigi o korupciji in je vlada na predlog takratnega gospodarskega ministra **Mateja Lahovnika** sklenila zahtevati celovito informacijo o projektu TEŠ 6. Rotnik je namige o korupciji odločno zavrnil.

Najprej je 'odletel' Meh

Premier je sredi julija, ko je prejel poročilo o TEŠ-u, dejal, da zamenjav ne izključuje, a se vlada zanje takrat ni odločila. Sindikati so isti mesec zahtevali odstop takratnega prvega moža Holdinga Slovenskih elektram **Boruta Meha** in kot razlog navedli dileme pri vodenju projekta TEŠ 6. Meh je vse očitke zavrnil, a so ga le nekaj dni, preden je ministrica Radićeva zahtevala njihovo zamenjavo, razrešili. Vlada je nadzornike zamenjala dva dni po Mehovi razrešitvi.

A.K.K.

Priloga D.1

DELO, 11.11. 2010, stran 1–2

Pahor in Zalar na obisku pri Brezigarjevi

O Patrii in Čisti lopati menda niso govorili

Beseda je večinoma tekla o novem tožilskem zakonu

Ljubljana – Medijsko precej odmeven obisk predsednika vlade Boruta Pahorja in pravosodnega ministra Aleša Zalarja pri generalni državni tožilki Barbari Brezigar je po zagotovilih vseh sogovornikov minil brez pogovora o aktualnih konkretnih postopkih, kot ta zadevi Patria in Čista lopata. Beseda je večinoma tekla o novem tožilskem zakonu, o katerem se bosta po Pahorjevih besedah ministrstvo in tožilstvo usklajevala, dokler predlog ne bo ustrezen za obe strani.

Ker bi odpiranje aktualnih tožilskih zadev pomenilo prekoračitev premierovih in deloma tudi ministrovih pristojnosti so se Brezigarjeva, Pahor in Zalar večinoma osredotočili na novi

tožilski zakon. Na sestanku, produktivnem in korektnem za vse strani, so se po Pahorjevih besedah dogovorili za sodelovanje pri pripravi zakonov in normativnih okvirov, nujnih za neodvisno in učinkovito delo tožilstva.

Ena glavnih točk pogovora je bilo nadaljnje delo skupine državnih tožilcev za pregon organiziranega kriminala, kjer je pravosodno ministrstvo upoštevalo nekatere predloge tožilstva. Zdaj zaposleni v skupini bodo po Zalarjevih zagotovilih lahko kljub organizacijskim spremembam nadaljevali svoje delo, pridružilo pa se jim bo še nekaj prepotrebnih kadrov. Število naj bi s šest povečali na enaindvajset. To je še posebej pomembno ob podatku policije, da se je število zadev gospodarskega kriminala v prvih šestih mesecih letos v primerjavi z istim obdobjem lani povečalo za 70 odstotkov.

Na dobri dve uri trajajočem prvem Pahorjevem obisku vrhovnega državnega tožilstva so se načeloma dogovorili tudi o ohranitvi tožilskega statusa v sistemu delitve oblasti. Pravna stroka je sicer pri tem vprašanju razdeljena. Nekateri menijo, da organizacijsko spadajo pod izvršno oblast, funkcionalno pa morebiti pod sodno. Borut Pahor pa je glede neodvisnosti tožilstva dejal, da je zanj ključno, da po sedanji ali po novi ureditvi državno tožilstvo opravlja svojo nalogo pregona popolnoma neodvisno od kakršnega koli političnega pritiska.

Na vprašanje Dela glede nadaljnjih postopkov nad delom tožilke Branke Zober Hrastar v zadevi Patria je Brezigarjeva odgovorila, da so strokovni nadzori namenjeni izključno boljšemu delu tožilcev; v preteklosti so bili večkrat odrejeni in o njih praviloma niso obveščali javnosti.

Anže Božič, Majda Vukelić

Fotografija: Vrhovna tožilka Barbara Brezigar je sprejela premiera Boruta Pahorja in pravosodnega ministra Aleša Zalarja. Foto Blaž Samec

Priloga D.2

MMC, 10. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtvsl.si/slovenija/pahor-pri-brezigarjevi-o-patrii-in-drugih-primerih-ni-bilo-govora/243603> (3. januar 2012).

Pahor pri Brezigarjevi: O Patrii in drugih primerih ni bilo govora

Premier Pahor je prvič obiskal generalno državno tožilko

Ob svojem prvem obisku generalne državne tožilke Barbare Brezigar je premier Borut Pahor dejal, da bi bil pogovor o posameznih primerih tožilstva zunaj njegove pristojnosti. Brezigar: Pritiski so in bodo.

Kot je poudaril **Pahor**, so rezultati njegovega današnjega obiska le-tega povsem upravičili. Dogovorili so se, da se zaradi odprtih vprašanj pri oblikovanju novega zakona o državnem tožilstvu obe strani večkrat srečata, in sicer tolikokrat, dokler bodo takšna srečanja prinašala rezultate in najbolj kakovostne zakonske rešitve, je dejal premier. Pri tem imajo skupni interes, kar je učinkovitejši pregon organiziranega kriminala, kot je bil do zdaj. *"Zaupanje v pravno državo bomo okrepili samo toliko, kolikor bo elementarnega zaupanja, da delamo v skupno dobro,"* je prepričan premier.

Dodal je še, da je od **Brezigarjeve** zahteval tudi odgovor na vprašanje, ali je bila kdaj izpostavljena kakšnim političnim pritiskom, in dodal, da se je sam vedno, ko je poklical njeno pisarno, pred pogovorom z njo pozanimal, ali generalna tožilka klic razume kot pritisk nanjo.

Brezigar: Nimam utvar, da ne bo pritiskov

Brezigarjeva je dejala, da so politični pritiski na delo tožilcev stalnica. Kot je poudarila, si noben tožilec ne dela utvar, da njegovo delo ne bo izpostavljeno pritiskom. Na vprašanje MMC-ja, ali razume Zalarjevo sporočilo prek Twitterja, da bo treba začeti iskati novega prvega tožilca, kot pritisk nanjo, Brezigarjeva ni želela odgovoriti.

Po njenih besedah so želeli predsednika vlade zlasti seznaniti z bistvenimi pripombami na predlog zakona o državnem tožilstvu, v katerem jih zlasti skrbita organiziranost in delo posebne skupine za pregon organiziranega kriminala. *"Vesela sem bila, ko sem slišala, da je ministrstvo del naših pripomb, ki smo jih imeli že od samega začetka, upoštevalo. Predsedniku vlade smo želeli sporočiti, kako pomembno je za pravno državo to, da tožilstvo ostane povsem neodvisno,"* je dejala Brezigarjeva.

Na vprašanje, ali bo odgovorila ministru Zalarju na vprašanja, povezana z vpogledom v spis tožilke **Branke Zobec Hrastar**, je prva tožilka odvrnila, da zagotovo bo, vendar ji čas tega do zdaj ni dopuščal. Pojasnila je, da ima zakonske pristojnosti za odrejanje nadzora. *"Nikoli pa se ne odločam o tem, ali bom odredila nadzor, na podlagi tega, kdo je tožilec, kdo je obdolženec, kdo je osumljenec. Nadzor je namenjen temu, da se stvari preverijo in odpravijo morebitne napake. Nadzorov je bilo v mojem in prejšnjih mandatih več, vendar o tem nismo nikoli obveščali javnosti, saj nadzori niso namenjeni obračunavanju v javnosti,"* je še dejala.

Posebna skupina bo svoje tožilstvo

Po mnenju pravosodnega ministra **Aleša Zalarja** bodo nekatere nove zakonske rešitve, kot je, na primer, povečanje pristojnosti tožilcev, povečale zaupanja javnosti v kazensko pravosodje. Pri tem je poudaril, da morajo biti vse spremembe kazenskega pravosodja dobro premišljene, imeti pa morajo tudi visoko stopnjo strokovnega konsenza. Predvideno je tudi, da bo posebna skupina tožilcev postala novo, 12. okrožno državno tožilstvo z 21 zaposlenimi, medtem ko

zdaj v njej deluje le šest tožilcev. Prav tako bo tožilstvo ostalo samostojen pravosodni organ, je zatrdil Zalar.

Dotaknil pa se je tudi neplačevanja prispevkov. Vlada je namreč sprejela sklepe, da se zakonske možnosti, ki dopuščajo njihovo neplačevanje, odstranijo. Te rešitve najbrž ne bodo veljale za nazaj, ampak bodo tožilci samostojno presojali, ali imajo posamezni primeri elemente kaznivih dejanj.

Andrej Čebokli

Priloga E.1

DELO, 11. 11. 2010, stran 2

Odmevi na imenovanje Milana Kučana

Žbogar: Kučan kot posebni poročevalec o BiH lahko da dodano vrednost

Zunanji minister Žbogar zavrnil očitke opozicije, da je imenovanje Milana Kučana za posebnega poročevalca vlade o razmerah v BiH nezaupnica ministrstvu

Ljubljana – Imenovanje Milana Kučana za posebnega poročevalca slovenske vlade o BiH še vedno odmeva; včeraj se je na sestanku parlamentarnega odbora za zunanjo politiko o tem prvič izrekla opozicija. Imenovanju nihče izrecno ne nasprotuje, je pa Miro Petek (SDS) menil, da je bila s tem »izrečena nezaupnica zunanjemu ministrstvu in ministru Žbogarju«. »Milan Kučan lahko kot posebni poročevalec premiera Pahorja da dodano vrednost kot politična oseba, ki je zelo sprejemljiva pri vseh straneh v BiH in so zato tamkajšnji politični voditelji v pogovoru z njim bolj odkriti,« je odločitev vlade branil minister Žbogar.

Žbogar je povedal, da predsednik vlade Pahor nima dovolj časa, da bi se temeljito posvetil razmeram v BiH. Tudi sam se je, je povedal minister, s Kučanom v preteklem letu posvetoval o BiH in drugih državah Zahodnega Balkana. Tako je tudi nastala zamisel, da bi bil nekdanji predsednik uradni predstavnik premiera, je poslancem pojasnil zunanji minister in znova poudaril, da »ni mišljeno, da bi kakor koli posredoval v BiH«, ampak da bo »poslušal in poskušal razumeti«.

Diplomatska ozadja

Dvome o razlagi, da bo Milan Kučan zgolj analiziral razmere v BiH in jih pojasnjeval Pahorju, povzroča dejstvo, da realna »politična teža« nekdanjega slovenskega predsednika presega takšne pristojnosti. Poleg tega ima slovensko zunanje ministrstvo močno analitično službo in še posebnega nacionalnega koordinatorja za Zahodni Balkan. To je bil pred

odhodom na veleposlaniško mesto v Zagreb **Vojko Volk**, zdaj pa je to postal **Mitja Štrukelj**. A analitikom se ta vprašanja ne zdijo ključna. Poznavalec Zahodnega Balkana **Borut Šuklje** meni, da je imenovanje Milana Kučana za posebnega poročevalca »pomembno, smiselno in smotno«. »Dobro je uporabiti izkušnje in znanje ljudi, ki poznajo in ki so celo vodili politiko neke države,« nam je dejal. Evropa je brez domišljije, kakšen odnos zavzeti do Zahodnega Balkana, zato so zanjo stališča Slovenije še toliko bolj zanimiva. Ni nepomembno, da se je to imenovanje zgodilo prav v času odprave vizumskega režima in neposredno po parlamentarnih volitvah v BiH, ki so vendarle nekoliko spremenile sedanje razmerje političnih sil v tej državi, opozarja Šuklje. Slovenija je naredila pomemben korak z načinom dogovora Pahorja in Kosorjeve in ta se tudi s tem imenovanjem deloma prenaša v BiH, še dodaja.

Kaj pa notranja politika?

Ob ugibanjih, kako pomembno vlogo bi lahko imel Milan Kučan v reševanju razmer v BiH in kakšna je pri tem imenovanju vloga EU, se v slovenski javnosti ukvarjajo tudi z vprašanjem o morebitnih posledicah v domači politiki. **Jožef Jerovšek** (SDS) je včeraj izjavil, da je premier Pahor Kučana imenoval zato, da bi »razbremenil notranjepolitično sceno«, kar je minister Žbogar takoj zavrnil.

Kljub temu tudi v krogih blizu vladni koaliciji mislijo, da je treba imenovanje razumeti v notranjepolitičnem kontekstu. Prevladuje pa mnenje, da je Pahor s tem, ko je za sodelavca imenoval vplivnega nekdanjega predsednika, poslal pomirjujoče sporočilo zlasti nezadovoljnim članom in privržencem lastne stranke.

Tanja Starič

Fotografija: Milan Kučan

Priloga E.2

MMC RTV SLO, 10. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/slovenija/zbogar-kucan-bo-porocevalec-z-dodano-vrednostjo/243591> (3. januar 2012).

Žbogar: Kučan bo poročevalec z "dodano vrednostjo"

Petek: Gre za nezaupnico Žbogarju

Milan Kučan je politična osebnost, ki je zelo sprejemljiva med političnimi voditelji v BIH-u, zato so ti v pogovoru z njim lahko bolj odkriti, je prepričan zunanji minister Samuel Žbogar.

Žbogar je članom državnozbornskega odbora za zunanjo politiko dejal še, da je prav v tem dodana vrednost nekdanjega predsednika Kučana, ki bo opravljal nalogo posebnega poročevalca premierja Boruta Pahorja za BiH. To bo po njegovem v pomoč pri oblikovanju stališča Slovenije oziroma premierja Pahorja glede ustavnih sprememb v tej državi, tako da bi lažje oblikovali in dali mnenja znotraj EU-ja. Po njegovih besedah Kučanova naloga ni, da bi posredoval, ampak da bo "*poslušal in skušal razumeti*". Prav tako ne gre za to, da bi Slovenija oblikovala ustavne spremembe v BiH-u, saj naša država zastopa stališče, da gre za proces, ki ga morajo voditi strani v BiH-u same.

Kot je še dejal v okviru pobud in vprašanj na redni seji parlamentarnega odbora za zunanjo politiko, premier Pahor namreč nima dovolj časa, da bi se sam tako posvetil BiH-u. Tudi sam se je, kot je dodal, s Kučanom posvetoval glede te in drugih držav.

Petek: Gre za nezaupnico Žbogarju

Minister v zvezi s tem ni pritrdil mnenju poslanca Mira Petka, SDS, češ da je bila s tem imenovanjem izrečena "*nezaupnica zunanjemu ministrstvu in ministru Žbogarju*". Petek je sicer ocenil kot pohvalno, da bo nekdanji predsednik delo opravil brezplačno, a ga je zanimal pravi namen imenovanja.

"Slovenija išče informacije zase"

Zmago Jelinčič, SNS, pa je zatrdil, da Slovenija že dolgo ni več specialist za to območje. Žbogar je na to odgovoril, da namen imenovanja ni, da bi bila Slovenija "*najpametnejša v EU-ju*" glede tega vprašanja, niti ne misli, da je največja strokovnjakinja, ampak da si želi "*sama zase pridobiti informacije, da lažje damo mnenja znotraj EU-ja*". Normalizacija razmer na območju je namreč po njegovih besedah tudi v interesu Slovenije.

Memorandum za arbitražno sodišče v pripravi

Člani odbora so Žbogarja precej spraševali tudi o odnosih s Hrvaško. **Jožef Jerovšek**, SDS, je želel vedeti, ali se je vlada, glede na to, da državi še zmeraj nista izmenjali not o ratifikaciji arbitražnega sporazuma, začela zavedati posledic hrvaške enostranske izjave oziroma ali to kaže na premierjevo željo po zavlačevanju začetka dela arbitražnega sodišča. Žbogar je odvrnil, da to ni zavlačevanje, saj je bistveno, da so v omenjenih notah tudi zares zapisane zadeve, ki sodijo tja. O tem po njegovih besedah tudi potekajo pogovori s hrvaško stranjo.

Priprave memoranduma za arbitražno sodišče po besedah Žbogarja intenzivno potekajo tako na MZZ-ju kot v okviru treh posvetovalnih skupin - za zgodovino, pravičnost in pravo.

E. S.

Priloga F.1

DELO, 11. 11. 2010, stran 9

Epizoda z bankomatnimi provizijami končana

Banke bodo plačale skoraj štiri milijone evrov

Ljubljana – Vse štiri banke, ki jih je Urad RS za varstvo konkurence ujel pri nezakonitem usklajenem ravnanju (uvedbi bankomatnih provizij za dvig gotovine na bankomatih drugih bank), so svoji nadzornici Banki Slovenije poročale o tem, kako so popravile škodo. BS je tako včeraj objavila zbirne podatke, po katerih so banke skupaj 728.512 oškodovancem vrnile 2,7 milijona evrov provizij in 1,2 milijona evrov pripadajočih zamudnih obresti. Povprečni znesek vračila je bil 5,28 evra.

Natančnih podatkov o tem, kolikšno je bilo breme posamezne banke, ni, obstajajo pa podatki za dve večji. NLB je že sama sporočila, da bo v ponedeljek, 15. novembra, svojim komitentom vrnila 1,78 evrov provizij in 0,81 milijona evrov obresti (povprečno po 5,52 evra) v NKBM pa so pojasnili, da bodo vrnili 430.000 evrov provizij in 200.000 evrov zamudnih obresti. To pomeni, da sta Abanka in Banka Celje skupaj vrnili okoli 700.000 evrov provizij in obresti.

Zakaj se je glede provizij zdaj oglasila Banka Slovenije, ki je pristojna le za nadzor bančnega trga in skrbi za stabilnost bančnega sistema? Ker so v primeru bankomatnih provizij znova odpovedale druge institucije pravne države in je morala uveljavitev pravnomočne sodne odločbe znova izsiliti – civilna družba. Predsednik Društva za pravno državo **Rado Pezdir** je na guvernerja BS Marka Kranjca naslovil javni poziv k ureditvi razmer, nastalih zaradi bančnega kartela. BS je v odgovoru poudarila, da gre za pravnomočno dokazano kršitev pravil konkurence, izključno pristojnost za nadzor, sankcioniranje in izvrševanje pravil konkurence pa ima Urad RS za varstvo konkurence, in ne banka Slovenije. Kljub temu se BS strinja, da je treba vsakršno nelojalno konkurenco nemudoma sankcionirati in povrniti škodo vsem, ki so pri tem oškodovani. Zato je s pismom pozvala vse štiri banke, naj svoje komitente in javnost obvestijo, kako bodo ravnale v tem primeru. To so banke tudi storile.

Guverner Kranjec je v svojem odgovoru Pezdirju med drugim zapisal, da se še kako zaveda škodljivosti kartelnega dogovarjanja, vendar BS, podobno kot večina drugih centralnih bank, nima zakonskih pristojnosti in orodij v boju proti kartelom in drugim kršitvam konkurenčnih pravil. Kljub temu je že v preteklosti vlekla poteze v korist potrošnika: s standardizacijo definicij temeljnih plačilnih storitev, z zagotavljanjem objave bančnih tarif, zahtevo po izenačenju nadomestil za domača in čezmejna plačila, s procesom enotnega območja plačil v

evrih (SEPA), razmišljali pa so tudi o izdelavi metodologije za spremljanje stroškov finančnih storitev in produktov, s katero bi lahko ugotovili, ali banke zaračunavajo previsoke tarife.

Ker je finančna kriza poudarila potrebo po večji zaščiti potrošnikov na finančnih trgih, bo dala BS pobudo za zakonske spremembe, ki bi centralni banki ali neodvisni instituciji podelile pristojnosti za preverjanje ponudbe bančnih in finančnih storitev s stališča informiranja potrošnikov in s stališča skladnosti z dobrimi praksami, ob kršitvah pa bi ji dala večje pristojnosti za ukrepanje.

Božena Križnik

Priloga F.2

MMC, 10. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtvlo.si/gospodarstvo/tudi-banka-slovenije-potrdila-vracanje-neupravičenih-provizij/243573> (3. januar 2012).

Tudi Banka Slovenije potrdila vračanje neupravičenih provizij

Štiri banke provizije uvedle na isti dan v enakem znesku

NLB, NKBM, Abanka Vipa in Banka Celje morajo zaradi dokazanega kartelnega dogovora strankam vrniti 3,952 milijona evrov, so sporočili iz Banke Slovenija.

Vse štiri banke so na isti dan in v enakem znesku uvedle provizijo za dvig gotovine na bankomatih drugih bank, ugotavljajo v **Banki Slovenija**. Znesek provizij, ki so jih zaračunale, znaša 2,703 milijona evrov, dodatnih 1,219 milijona evrov pa je zamudnih obresti. Povprečen znesek vračila znaša 5,28 evra.

Vračilo bo prejelo 728.512 ljudi, ki so bili v času nezakonitega zaračunavanja provizij stranke katere od štirih bank in so v tem času skupaj opravili 8.258.552 transakcij, navajajo v Banki Slovenija.

"Banka Slovenije ne opravlja svojega dela"

Slovenska centralna banka je podatke sicer razkrila na zahtevo Društva za pravno državo, ki je zahtevalo ureditev razmer, nastalih zaradi bančnega kartela. Hkrati je društvo banki očitalo, da kot regulator bančnega trga ne opravlja svoje naloge. Banka očitke zavrača, saj naj bi že vrsto let sodelovali tako z uradom za varstvo konkurence kot z Zvezo potrošnikov Slovenije v interesu zaščite komitentov.

"Vendar v tem primeru govorimo o kršitvi pravil konkurence. Izključno pristojnost za nadzor, sankcioniranje in izvrševanje pravil konkurence ima Urad za varstvo konkurence, in ne Banka Slovenije," so poudarili in dodali, da soglašajo s tem, da je treba vsakršno nelojalno

konkurenco nemudoma sankcionirati in povrniti škodo vsem, ki so pri tem oškodovani. NLB, NKBM, Abanka vipa in Banka Celje so 20. februarja 2006 uvedli nadomestilo za dvig gotovine na bankomatih drugih bank v znesku 80 takratnih slovenskih tolarjev oziroma 33 centov. Leto dni pozneje je Urad za varstvo konkurence presodil, da so banke ravnale usklajeno, zato so sklepi o proviziji prepovedani in nični. Odločba urada je po sodbi Vrhovnega sodišča RS-a letos postala pravnomočna.

A. K. K.

Priloga G.1

DELO, 19. 11. 2010, stran 3

Nadzorniki rešili zmedo pri vodenju TEŠ

Uroš Rotnik odstavljen zakonito

Za projekt TEŠ6 bi zagotovili denar tudi brez državnega poročstva HSE bo agenciji za upravljanje kapitalskih naložb odgovoril le delno – Do ponedeljka stavka zamrznjena

Ljubljana – Prvi nadzornik HSE Jadranko Medak je po včerajšnji izredni seji nadzornega sveta povedal, da je vodstvo HSE pripravilo tudi različice alternativnega financiranja projekta TEŠ6 za primer, če državnega poročstva ne bi bilo. »Tudi brez tega bi lahko zaprli finančno konstrukcijo. Morda ne tako ugodno, vendar projekt zaradi tega ne bi 'nasedel',« je pojasnil Medak. Nadzorniki HSE pa včeraj še niso razpravljali o poslovnih rezultatih, ker so bile na dnevnem redu le nujne zadeve.

Seznani pa so se s pravnimi mnenji glede zamenjave direktorja TEŠ Uroša Rotnika in imenovanja Simona Tota na njegovo mesto. Potrdili so, da so bila vsa dejanja nadzornikov TEŠ zakonita. Temu je pritrdilo tudi celjsko sodišče. »Odpravljene so dileme o zakonitosti ravnanja nadzornega sveta TEŠ in ravnanja znotraj skupine HSE,« je po seji povedal generalni direktor HSE **Matjaž Janežič**.

Nadzorniki so se na izredni seji seznanili tudi s pismom agencije za upravljanje kapitalskih naložb države in se dogovorili, da bodo pripravili odgovore na prvi del pisma, kjer agencija zahteva tehnične in ekonomske podatke o projektu šestega bloka TEŠ. »Dogovorili smo se, da bova z direktorjem oba pripravila odgovor, ker je bilo pismo naslovljeno na oba,« je povedal **Jadranko Medak**. Ker so zahteve v zapisu agencije splošne, bodo, tako Janežič, po svoji presoji naredili preliminarni dokument, in če agencija s tem ne bo zadovoljna, bodo pripravili še dodatke. Poudaril pa je, da povezave med agencijo in HSE vidi kot

korespondenco med dvema pravnima osebama, da pa je agencija še v ustanavljanju in da bo za vzpostavitev drugačnega odnosa treba prehoditi še dolgo pot.

Razloga za stavko ni

Glede drugega dela pisma, v katerem agencija zahteva preklic razrešitve Uroša Rotnika z mesta direktorja TEŠ, je Medak poudaril, da so vsa dejanja nadzornega sveta zakonita. Agencija bi sicer lahko sklicala skupščino in zamenjala nadzornike HSE, če z njimi ne bi bila zadovoljna, a kot pravi Medak: »Menimo, da za zdaj HSE vodimo korektno, vsi ukrepi, ki sta jih nadzorni svet in vodstvo sprejela, so zakoniti.

«Janežič je v zvezi s stavko delavcev TEŠ, ki je do ponedeljka zamrznjena, še dejal, da bi stavko zaradi direktorja lahko označil kot interesno stavko. Po njegovih podatkih je komunikacija med sindikati in novim vodstvom vzpostavljena. »Menim, da razloga za stavko ni,« pravi Janežič in dodaja, da če bi sindikat kljub vsemu hotel napovedati stavko, bo to moral storiti po pravilih zakona o stavki.

Barbara Pavlin

Priloga G.2

MMC RTV SLO, 18. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/gospodarstvo/hse-zamenjava-rotnika-je-bila-zakonita/244211> (3. januar 2012).

HSE: Zamenjava Rotnika je bila zakonita

Janežič: Ne pričakujem drugačne odločitve sodišča

Nadzorniki HSE-ja so se seznanili z mnenjem pravnih strokovnjakov, da je bila zamenjava Rotnika zakonita, je povedal predsednik nadzornega sveta HSE-ja Jadranko Medak.

Tudi direktor HSE-ja **Matjaž Janežič** je dodal, da so zdaj odpravljene vse dileme glede zakonitosti ravnanj nadzornega sveta TEŠ-a in znotraj skupine HSE. Čeprav je v sredo sindikat poudarjal, da je sodišče odločilo le o prvem delu pobude sindikatov in se ni odločalo, ali je bila razrešitev dejansko zakonita, Janežič ne pričakuje nove oziroma drugačne odločitve sodišča.

"Poziva nadzornikom TEŠ-a ne nameravam spreminjati"

Janežič je pojasnil še, da je bila zamenjava Rotnika posledica njegovega (Janežičevega) pisma nadzornikom TEŠ-a, ko je kot predsednik uprave HSE-ja nadzornike obvestil o situaciji. Glede na to, da je prevzel novo funkcijo, je bila to njegova pravica, je zatrdil, in na podlagi

njegovega zapisa so se nadzorniki odločili, da Uroša Rotnika zamenjajo. Te pobude ne namerava spremeniti, je poudaril.

Na seji nadzornega sveta so odločili še, da predsednik nadzornega sveta skupaj s predsednikom uprave pripravi odgovor na zahteve Agencije za upravljanje kapitalskih naložb, to je posredovanje tehničnih in ekonomskih podatkov o projektu. Janežič je pojasnil, da natančno ne vedo, katere podatke zahteva agencija, saj to na sestanku ni bilo izrecno specificirano, da pa bodo pripravili poročilo po svoji presoji. Če bodo kakšne pripombe agencije, pa bodo nanje dodatno odgovorili.

"Agencija bo morala prehoditi še kar nekaj poti"

Glede siceršnje korespondence med agencijo in HSE-jem ter TEŠ-em pa je Janežič dejal, da jo jemlje kot korespondenco med dvema pravnima osebama, vendar bo morala agencija, ki je še v ustanavljanju, prehoditi še kar nekaj poti, da bo vzpostavljen primeren odnos. Nadzorniki so na seji dali tudi soglasje k črpanju 110 milijonov evrov posojila, ki ga bo dala Evropska investicijska banka. Nadzorni svet je tako po Medakovih besedah vodstvu družbe naložil, naj pripravi vse potrebne podatke za ministrstvu za finance in gospodarstvo, da bosta takoj lahko začeli pripravljati gradivo za zakon o poroštvu. Vodstvo je hkrati nadzornemu svetu predstavilo tudi alternative financiranja, če država poroštva posojilu ne bi dala. Na vprašanje, ali je bil razlog za potrditev posojila tudi nekakšen znak sindikatom, da bo projekt TEŠ-a tekel naprej in da je bojazen, da bo projekt ustavljen, neutemeljena, je Janežič odgovoril, da ni tako, ampak da je bilo posojilo potrjeno v skladu s terminskim planom za projekt TEŠ 6.

Predsednik nadzornega sveta ne pričakuje zamenjave

Na vprašanje, ali se boji, da bo agencija zamenjala nadzornike HSE-ja, kar je tudi njena pravica, je Medak odgovoril, da če agencija z njihovim delom ni zadovoljna, lahko skliče skupščino in jih zamenja, a se tega ne boji in ne pričakuje. *"Mislimo, da vodimo HSE korektno, vsi ukrepi, ki smo jih nadzorni svet in vodstvo sprejeli, so zakoniti."* Janežič je ob koncu še povedal, da je stavka delavcev v TEŠ-u v kategoriji interesne stavke, saj tu ne gre za stavko iz naslova socialne varnosti. Meni, da razloga za stavko ni, po njegovih informacijah pa že potekajo pogovori med novim vodstvom in sindikati. Kljub novemu direktorju na čelu TEŠ-a pa še ni znal povedati, koliko je vredna pogodba z Alstromom.

Ana Mušič

Priloga H.1

DELO, 13. 11. 2010, stran 8, rubrika Na kratko

Umrl delavec

Sevnica – V podjetju Preis v Sevnici se je včeraj okrog devetih dopoldne smrtno ponesrečil 36-letni delavec. Nesreča se je zgodila v proizvodnji pri peskanju ohišja kondenzatorja transformatorja. Večja, nekajtonska kovinska konstrukcija je med pripravo na peskanje zdrsnila z nosilnega vozička in delavca stisnila k zidu. Čeprav so prihiteli reševalci z zdravnikom in mu dali prvo pomoč, je 36-letnik zaradi hudih poškodb umrl na kraju dogodka.

J. S.

Priloga H.2

MMC RTV SLO, 12. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/crna-kronika/usodni-petek-v-sluzbi/243773> (3. januar 2012).

Usodni petek v službi

Kovinska konstrukcija ga je stisnila ob zid

Delovna nesreča je v petek zjutraj zahtevala življenje 36-letnega delavca sevniške družbe Preis.

V sevniškem podjetju Preis, ki izdeluje kovinske cisterne in rezervoarje, se je davi okoli 9. ure zgodila delovna nesreča, v kateri je večja kovinska konstrukcija med pripravo na peskanje zdrsnila z nosilnega vozička in 36-letnega delavca stisnila ob zid. Hudo poškodovani delavec je umrl na kraju nesreče.

Preiskovalni sodnik je za pokojnega odredil sodno obdukcijo, ogleda kraja pa sta se udeležila tudi okrožni državni tožilec in delovni inšpektor. Preiskava še poteka, ko bodo znane vse okoliščine primera, pa bodo policisti o njem obvestili okrožno državno tožilstvo v Krškem, so sporočili iz PU-ja Krško.

L. D.

Priloga I.1

DELO, 15. 11. 2010, stran 7

Deklica pritekla pred avto

Krško – Zaradi hudih ran je v petek opoldne v ljubljanskem UKC umrla štiriletna deklica. V Cirju pri Raki je v četrtek okoli pol enajstih dopoldne štiriletna deklica stekla z dvorišča na

cesto, po kateri je takrat pripeljal z osebnim avtomobilom 42-letni voznik. Ta otroka zaradi žive meje ob vozišču ni mogel pravočasno opaziti in treščil je vanj. Deklico so s hudimi poškodbami glave in notranjimi poškodbami odpeljali v novomeško bolnišnico od tam pa v klinični center. Policisti zbirajo obvestila zaradi suma opustitve dolžne skrbi za otroka – njena mati in oče (nihče ne stanuje v hiši, izpred katere je deklica stekla na cesto) sta bila takrat v bližini. Vozniku so policisti odredili alkotest in ta je pokazal, da je bil popolnoma trezen.

Priloga I.2

MMC RTV SLO, 14. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/crna-kronika/poskodbe-prehude-za-stiriletno-deklico/243892> (3. januar 2012).

Poškodbe prehude za štiriletno deklico

Voznik ni vozil pod vplivom alkohola

Štiriletna deklica, ki jo je v četrtek zbil 42-letni voznik osebnega avtomobila, je v bolnišnici v Novem mestu zaradi poškodb umrla.

Prometna nesreča se je zgodila v kraju Cirje, ko je deklica pritekla z dvorišča hiše ob cesti, 42-letni voznik pa je zaradi žive meje ni mogel pravočasno opaziti. Dobila je hude poškodbe glave, po prvi pomoči pa so jo prepeljali v novomeško bolnišnico, vendar je v petek umrla, so sporočili iz PU Krško.

Voznik ni vozil pod vplivom alkohola. Policisti so o dogodku obvestili preiskovalnega sodnika in okrožnega tožilca, ki se je udeležil ogleda kraja dogodka, so še sporočili iz policije.

A. K. K.

Priloga J.1

DELO, 12. 11. 2010, stran 9, rubrika Na kratko

Bodo upniki Globala poplačani skoraj v celoti?

Slovenj Gradec – Upniki nekdanjega slovenjgraškega velikana Preventa Globala v stečaju so na okrožnem sodišču v Slovenj Gradcu do roka prijavi skupaj za 70 milijonov evrov terjatev, upniki hčerinskega Preventa Avtomobilski deli pa od družbe v stečaju skupaj terjajo 32 milijonov evrov. Na Globalov naslov je prišlo 288 terjatev, na naslov Avtomobilskih delov pa 1217. Te so zdaj že v rokah stečajnih upraviteljev Borisa Kastivnika in Grega Ermana, ki imata mesec dni časa, da jih priznata ali jim oporekata. Največ terjatev do krovne družbe

nekdanjega Preventa, do Globala, so prijavile banke LHB, NLB, Banka Koper, Hypo Alpe-Adria-Bank, Banka Celje, NKBM in Abanka. Ločitveni upniki, ki imajo svoje terjatve zavarovane na premoženju Globala, so prijavili za 54,5 milijona evrov terjatev. Delavci Globala so prijavili za 1,6 milijona evrov prednostnih in 400.000 evrov navadnih terjatev. Stečajni upravitelj krovnega Globala Boris Kastivnik je napovedal, da bodo upniki lahko poplačani skoraj v celoti, daj je Globalovo premoženje ocenjeno na 63 milijonov evrov. Slabše jo bodo odnesli upniki hčerinskih Avtomobilskih delov, ki so prijavili za 32 milijonov evrov terjatev, njihovo premoženje pa je vredno vsega dobrih šest milijonov evrov. Boris Kastivnik, ki vodi stečaj Preventa Global, je rekel, da bodo nekatere od družb, ki so bile v lasti krovne družbe, prodali že kmalu.

I. P.

Priloga J.2

MMC RTV SLO, 11. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/gospodarstvo/102-milijona-evrov-terjatev-pri-stecaju-preventa/243685> (3. januar 2012).

102 milijona evrov terjatev pri stečaju Preventa

Številka še ni dokončna

V stečajnem postopku družb Prevent Global in Prevent avtomobilski deli so upniki prijavili za okoli 102 milijona evrov terjatev, od tega okoli 70 milijonov do Globala.

To je povedal stečajni upravitelj Globala **Boris Kastivnik**, ki bo najpozneje v mesecu dni sodišču podal predlog za prodajo družbe Lesna TIP.

Seznama prijavljenih terjatev po Kastivnikovih besedah še nista dokončna, saj še ostaja možnost, da je kdo od upnikov terjatve prijavil s priporočeno pošto. Kastivnik in stečajni upravitelj družbe Prevent avtomobilski deli v stečaju **Grega Erman** imata zdaj mesec dni časa, da terjatve preverita.

Banke največje upnice

Terjatve do Preventa Globala je prijavilo sedem bank, ki so tudi največje upnice. Kot je v izjavi za javnost v Slovenj Gradcu povedal Kastivnik, so ločitveni upniki, ki imajo terjatve zavarovane - med te spadajo tudi banke -, do Globala prijavili za 54,4 milijona evrov terjatev od vseh skupno prijavljenih. V primeru družbe Prevent avtomobilski deli so upniki prijavili za okoli 32 milijonov evrov terjatev, od tega je prijav z ločitvenimi pravicami za 13,5 milijona evrov.

Cenitev premoženja družb še poteka, je povedal Kastivnik, ki je po pridobitvi cenitev napovedal čimprejšnjo unovčenje še "*živih podjetij*". Med te spada tudi podjetje Lesna Tovarna ivernih plošč Otiški Vrh z okoli 270 zaposlenimi, pri čemer po Kastivnikovih besedah strategija prodaje še ni določena, bo pa ta po zagotovilih stečajnega upravitelja transparentna.

Al. Ma.

Priloga K.1

DELO, 16. 11. 2010, stran 10, rubrika Na kratko

Pogonska goriva od torka dražja

Ljubljana – Cene naftnih derivatov v Sloveniji so se opolnoči zvišale za do dva centa za liter. Neosvinčeni 95-oktanski bencin se je podražil za 1,5 centa, na 1,229 evra za liter, dizelsko gorivo pa za dva centa, na 1,192 evra za liter. Za liter 98- in 100-oktanskega bencina je treba v prihodnjem 14-dnevnem obdobju odšteti 1,255 evra, kar je 1,5 centa več kot zdaj. Kurilno olje pa se je podražilo za 1,8 centa, na 0,760 evra, so sporočili iz Petrola in OMV Slovenija. Naftni trgovci cene goriv izračunavajo vsakih 14 dni po modelu, ki temelji na gibanju borznih kotacij cen naftnih derivatov na svetovnem trgu in na gibanju tečaja dolarja. STA

Priloga K.2

MMC RTV SLO, 15. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/gospodarstvo/spet-se-bomo-vozili-drazje/243974> (3. januar 2012).

Spet se bomo vozili dražje

Za liter bencina cent in pol več

S torkom bodo cene naftnih derivatov spet višje - podražili se bodo tako bencin (za 1 cent in pol), dizelsko gorivo (za dva centa) kot kurilno olje (za 1,8 centa).

Cena za liter 95-oktanskega bencina bo tako prihodnjih 14 dni 1,229 evra, 98-oktanski bencin bo stal 1,255 evra za liter, za liter dizelskega goriva pa bo treba odšteti dva centa več kot zadnja dva tedna, in sicer 1,192 evra. Dražje bo tudi kurilno olje - od torka bo treba za liter odšteti 0,760 evra. Podlaga za izračunavanje cen je model, ki temelji na gibanju borznih

kotacij cen naftnih derivatov na svetovnem trgu in gibanju tečaja dolarja. Cene se izračunavajo za 14-dnevno obdobje.

T. K. B.

Priloga L.1

DELO, 16. 11. 2010, stran 8

Do iztreznitve pridržali 193 voznikov

Ljubljana – Možje postave so včeraj poročali o skoraj vsem, kar se je dogajalo med desetdnevno vnaprej napovedano akcijo 0,0 šofer, ki je trajala od 5. do 14. novembra in je zajela tudi oba Martinova vikenda.

Kot smo še lahko zvedeli na Generalni policijski upravi, so med poostrenim nadzorom prometa ustavili 25.443 avtomobilistov in za 14.525 odredili preizkus z alkoskopom, pri čemer so našli 465 takšnih, ki so pregloboko pogledali v kozarec. Med temi je bilo 45 hudo zadetih. Zanje so odredili strokovni pregled – včasih smo rekli, da so jih poslali na preiskavo krvi –, kot se je pokazalo, jih je bilo devet pijanih, 36 voznikov pa si je privoščilo prevelik ščepec mamil. Statistika še pravi, da je bilo med najbolj »prizadetimi« 193 takšnih voznikov, ki so jih do iztreznitve pridržali. K. D.

Priloga L.2

MMC RTV SLO, 15. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/crna-kronika/bilanca-martinovega-465-opitih-193-pridrzanih/243987> (3. januar 2012).

Bilanca martinovega: 465 opitih, 193 pridržanih

Rezultati boljši od lanskih

V akciji 0,0 šofer, ki jo je policija izvajala zadnja dva konca tedna, so ustavili in preverili 25.443 voznikov. 465 jih je spilo več, kot bi smeli, 193 pa jih je noč preživel "na hladnem".

Akcija, v okviru katere so poostreno preverjali treznost za volanom, je potekala med 5. in 14. novembrom in je zajemala tudi oba "martinova" konca tedna. V tem času so 14.525 voznikom ponudili alkotest. Pri 465 odrejenih preizkusih je bil rezultat pozitiven, 19 voznikov ga je odklonilo.

V okviru akcije je bil 45 voznikom odrejen strokovni pregled, devetim zaradi vožnje pod

vplivom alkohola in 36 zaradi vožnje pod vplivom mamil, so sporočili iz Generalne policijske uprave.

Lani so pridržali 310 voznikov

Zaradi vožnje pod vplivom alkohola so skupno pridržali 193 voznikov, kar je precej manj kot lani, ko so v 10 dneh (med 5. in 15. novembrom 2009) pri 868 voznikih (od skupno 25.692) ugotovili, da so spili več, kot bi smeli, pridržali so jih 310 in zasegli 28 vozil. Ob tem policisti znova opozarjajo, da alkohol in volan ne gresta skupaj. *"Tisti, ki zaužije alkoholno pijačo, naj se ne odloči za vožnjo v cestnem prometu. Vozi naj tisti, ki alkoholnih pijač ni užival, ali pa uporabite javna prevozna sredstva,"* so še zapisali v sporočilu za javnost.

T. K. B.

Priloga M.1

DELO, 17. 11. 2010, stran 8

Policist je po nesreči kar odpeljal

Dolenjske Toplice – Policiste so v ponedeljek ob desetih zvečer obvestili o prometni nesreči v Dolenjskih Toplicah – v križišču sta se zaradi neupoštevanja prednosti zaletela voznika osebnih avtomobilov. Trk ni bil hud, saj je na oškodovančevem vozilu nastalo za 50 evrov škode, povzročitelj pa je po nesreči kar odpeljal, ne da bi počakal na može v modrem. Ti so 36-letnega povzročitelja, po naših podatkih gre za komandirja novomeške policijske postaje Janeza Obrana, izsledili na njegovem domu. Odredili so mu preizkus alkoholiziranosti, a ga je zavrnil, zato so mu vzeli prostost in ga pridržali v prostorih za pridržanje. Zaradi zapustitve kraja prometne nesreče so mu izdali plačilni nalog, na sodišče pa so naslovili obdolžilni predlog zaradi povzročitve prometne nesreče in ker je zavrnil preizkus alkoholiziranosti. Prometna nesreča se je zgodila, ko komandir novomeške PP ni bil v službi in je vozil svoj avtomobil. Ker je ravnal v nasprotju s kodeksom policijske etike in je s tem škodil ugledu policije, bo Policijska uprava Novo mesto takoj sprejela ustrezne disciplinske ukrepe, so sporočili z novomeške PU. **J. S.**

Priloga M.2

MMC RTV SLO, 16. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/crna-kronika/novomeski-komandir-pobegn timer-s-kraja-nesrece/244066> (3. januar 2012).

Novomeški komandir pobegnil s kraja nesreče

Gre za policista na vodstvenem delovnem mestu

Pri Dolenjskih Toplicah naj bi bil v manjši prometni nesreči udeležen komandir novomeške policije. Dobil je globo, tečejo tudi disciplinski postopki.

S Policijske uprave (PU) Novo mesto so sporočili, da se je prometna nesreča z manjšo premoženjsko škodo, ocenjeno na 50 evrov, zgodila zaradi izsiljevanja prednosti v križišču. Policisti so 36-letnega moškega, ki je zavrnil preizkus alkoholiziranosti, izsledili doma, šlo pa naj bi za komandirja novomeške policije. Policisti so pobeglega kolega pridržali in mu zaradi pobega izdali plačilni nalog, zaradi odklonitve preizkusa alkoholiziranosti in povzročitve prometne nesreče pa so na sodišče naslovili obdolžilni predlog.

Da je povzročitelj prometne nesreče policist, zaposlen na vodstvenem delovnem mestu Policijske uprave Novo mesto, so potrdili tudi na policiji. Prometna nesreča se je zgodila v njegovem prostem času, v njej pa je bil udeležen z lastnim vozilom. Ker je ravnal v nasprotju s kodeksom policijske etike in s tem kršil ugled policije, bo PU Novo mesto takoj izvedel ustrezne disciplinske ukrepe, so še sporočili iz Novega mesta.

A. Č.

Priloga N.1

DELO, 18. 11. 2010, stran 2

Pokojnine v povprečju višje za 1,25 evra

Maribor – Svet Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (Zpiz) je na včerajšnji seji v Mariboru potrdil uskladitev pokojnin za 0,2 odstotka. Za upokojece to pomeni, da bodo konec novembra povprečne pokojnine višje za 1,25 evra, s poračunom za nazaj skupaj za okrog 13 evrov. Pred sprejetjem novega pokojninskega zakona, ki bo predvidoma začel veljati na začetku prihodnjega leta, bo to zadnja uskladitev po starem zakonu. Po uskladitvi v novembru znaša najnižja pokojninska osnova 545,70 evra, najvišja pa 2182,80 evra. Starostna pokojnina kmetov znaša 231,93 evra, državna pokojnina 181,72 evra, delovodske pokojnine največ 87,48 evra, mejni znesek za pridobitev pravice do varstvenega dodatka pa 445,29 evra. Ker bo 31. december letos v petek, se je svet zavoda strinjal, da bodo dajatve iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja izplačali že v četrtek 30. decembra. **E. R.**

Priloga N.2

MMC RTV SLO, 17. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/slovenija/pokojnine-visje-za-0-2-odstotka/244150> (3. januar 2012).

Pokojnine višje za 0,2 odstotka

Pri povprečni pokojnini to pomeni 11 evrov

Svet Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je potrdil predlog za novembrsko uskladitev pokojnin, ki bodo višje za 0,2 odstotka.

Po uskladitvi bo najnižja pokojninska osnova znašala 545,7 evra, pri povprečni pokojnini pa bo to pomenilo okoli evro več. **Jože Kuhelj** iz SPIZ-a je pojasnil, da 0,2 odstotka ne pomeni le višjega izplačila v novembru, pač pa gre tudi za poračun za nazaj in osnovo za to, kar se bo s pokojninami dogajalo v prihodnje.

Prav prihodnost pokojnin je najbolj skrbela člane sveta, saj bo kup intervencijskih zakonov imel posledice za tiste, ki imajo že zdaj izjemno nizke pokojnine, je za TV Slovenija poročala Saša Jazbec. **Dušan Rebolj**, Pergam, je dejal, da bo vlada morala še enkrat premisliti, ali je to način, in tudi, ali je zamrznitev pokojnin, ki jo predlaga za prihodnji dve leti, utemeljena ali ne.

Lučka Böhm, izvršna sekretarka Zveze svobodnih sindikatov, je dejala, da se mora država usposobiti za to, da izterja vse zakonito obračunane prispevke, ne pa da v zakonu napiše, da bodo pokojnine odmerjene od zgolj plačanih prispevkov, kar pomeni, da so nižji od tistih, ki so dejansko obračunani. Generalni direktor direktorata za delovna razmerja na ministrstvu za delo **Peter Pogačar** pa je dejal, da so po novem zakonu zavarovanci sproti informirani o tem, ali jim delodajalci plačujejo prispevke ali ne, zato menijo, da določba, v kateri bi šteli prispevki, tudi če niso plačani, ni več potrebna.

A.Mu.

Priloga O.1

DELO, 19. 11. 2010, stran 3

Škoda po poplavah 251 milijonov evrov, vlada bo za pomoč prosila EU

Ljubljana – Ocenjena škoda po septembrskih poplavah znaša dobrih 251,3 milijona evrov, je po včerajšnji seji vlade povedal minister za lokalno samoupravo in regionalni razvoj Henrik Gjerkeš. Od tega je med drugim škode na vodotokih za 116,8 milijona evrov, na stvareh 48,1

milijona, v gospodarstvu 20,9 milijona in na kulturni dediščini dva milijona evrov. Slovenija tako izpolnjuje pogoje za pomoč iz solidarnostnega sklada Evropske unije, saj ocenjena škoda znaša več kot 0,6 odstotka bruto domačega proizvoda. To v Sloveniji letos znaša 217,7 milijona evrov. Gjerkeš si obeta, da bo Slovenija iz solidarnostnega sklada prejela sedem milijonov evrov pomoči. Vlogo za pomoč bo vlada posredovala v Bruselj, odločitev pa pričakuje prihodnje leto, saj morata o njej odločiti evropska komisija in tudi evropski parlament. Če bosta obe instituciji sredstva odobrili, bosta Slovenija in EU sklenili sporazum o uporabi sredstev.

N. G.

Na fotografiji: Poplavljen Celovška cesta v Ljubljani. Foto Uroš Hočevar/dokumentacija Dela

Priloga O.2

MMC RTV SLO, 18. 11. 2010

Dostopno prek <http://www.rtv slo.si/slovenija/septembske-poplave-povzrocile-251-milijonov-evrov-skode/244193> (3. januar 2012).

Septembske poplave povzročile 251 milijonov evrov škode

Slovenija bo zaprosila za pomoč EU

Vlada se je odločila, da bo za odpravljanje posledic septembrskih poplav zaprosila za sredstva iz Solidarnostnega sklada EU. Ocenjena škoda po povodnji namreč znaša nekaj nad 251 milijonov evrov.

S tem Slovenija izpolnjuje pogoje za vložitev vloge za sredstva iz sklada omenjenega sklada, ki je namenjen pomoči ob naravnih nesrečah.

Pomoč, če je škoda večja od 0,6 odstotka BDP-ja

Minister za lokalno samoupravo in regionalni razvoj **Henrik Gjerkeš** je po seji vlade povedal, da lahko članica EU za pomoč iz sklada zaprosi, če ocenjena škoda znaša več kot tri milijarde evrov ali več kot 0,6 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP). To v Sloveniji nominalno letos znaša 217,7 milijona evrov, višina škode, ki jo je danes potrdila vlada in jo bo skladno s pravili sklada prijavila Evropski komisiji, pa znaša 251,3 milijona evrov.

Gjerkeš je še zatrdil, da gre za škodo na stvareh, gospodarstvu, a brez škode zaradi izpada dohodka, kulturni dediščini, državni prometni infrastrukturi, vodotokih ter za stroške služb, ki so sodelovale pri intervencijskih ukrepih.

Slovenija pričakuje sedem milijonov evrov pomoči

Po njegovih besedah lahko Slovenija v primeru potrditve vloge pričakuje pomoč okoli sedem milijonov evrov, saj znaša obseg pomoči po pravilih sklada 2,5 odstotka ocenjene vsote do 217,7 milijona evrov in šest odstotkov za tisti del vsote nad to mejo. Vlogo bo vlada sedaj posredovala v Bruselj, odločitev pa pričakuje v prvi polovici prihodnjega leta, saj mora o njej kot soodločevalec pri finančnih vprašanjih odločati še Evropski parlament. Če bo odločitev Evropske komisije pozitivna, bosta Slovenija in Evropska komisija sklenili sporazum o uporabi sredstev, kjer se bo opredelil namen uporabe sredstev.

Solidarnostni sklad EU je bil vzpostavljen kot odziv na velike poplave v Srednji Evropi poleti leta 2002. Doslej je bil uporabljen za soočanje s posledicami več kot 30 naravnih nesreč - poplav, gozdnih požarov, potresov, neviht in suše. Doslej je pomoč iz sklada v skupnem znesku več kot 2,1 milijarde evrov dobilo 20 različnih evropskih držav, med njimi tudi Slovenija po vodni ujmi leta 2007, ki je najbolj prizadela Železnike.

Škode na železnici in cestah za 19,38 milijona evrov

Vlada se je pretekli teden že seznanila z oceno škode na državnih cestah in železnici, ki je del skupne ocene za celotno Slovenijo. Škode na državnih cestah je za 16,44 milijona evrov, škode na železnici pa za 2,94 milijona evrov.

Ministri so razpravljali tudi o predlogu novel zakona o varstvu pred požarom in zakona o varstvu pred utopitvami. Temeljni cilji sprememb zakonov je omogočiti pravnim in fizičnim osebam iz držav EU-ja, članicam evropskega gospodarskega prostora (Liechtenstein, Islandija in Norveška) in Švice, da v Sloveniji opravljajo dejavnosti s področja varstva pred požarom oz. dejavnosti na področju varstva pred utopitvami.

An. Ma., A. Ko.